

Ольга Волинська

За крок до неба

Електронкіга,
2016

Коректор: *Олена Пономаренко*

Літературний редактор: *Вікторія Наріжна, Костянтин Зоркін*

Ілюстратор: *Олена Свідлер*

Дизайн, верстка: *Сергій Носаченко*

Окрема подяка за підтримку книги: *Оксана Томчук*

Волинська О.

За крок до неба – К.: Санченко: Електрокнига, 2016 – 178 с.: іл.

Ольга Волинська — тележурналістка, поетеса та прозаїк. Авторка збірки поезій «Цей дощ присвячено мені». Друкувала-ся у колективних збірниках та літературних журналах «Терен», «Київська Русь», «Січеслав», «13на13». «За крок до неба» — перша прозова книга авторки. Герої оповідань потрапляють у неймовірні історії, чудернацькі халепи і ситуації на межі життя та смерті. Вони не бояться ризикувати та плисти проти течії, а іноді — ставлять на карту геть усе, аби досягти свого.

Книжка розповсюджується в рамках проекту «Електрокнига», одночасно в паперовому і в електронному варіантах. Паперовий варіант з доставкою по Україні можна замовити за e-mail **spark13@meta.ua**, посилання на скачування електронної версії отримати на сайті «Автура» [www.avtura.com.ua].

ISBN 978-617-7026-38-8

ISBN 978-617-7026-02-9 (серія)

© **Ольга Волинська, текст, 2016**

© **Проект «Електрокнига», 2016**

Зміст

<i>О. Коцарев. Концептуальні пригоди активних людей....</i>	<i>7</i>
Парі.....	13
Вірус зіпсованих стосунків.....	45
Гіпопотам	65
Геній.....	85
За крок до неба.....	109
Подвійне дно.....	143
Тільки живи	159

Концептуальні пригоди активних людей

Збірка «За крок до неба» — приклад, який ілюструє, що між книжкою і фільмом кращим вибором інколи буває книжка.

Прочитайте і переконайтеся. Попри те, що більшість історій з оповідань Ольги Волинської дуже кінематографічні, саме літературна форма для них найорганічніша, тільки вона дозволяє нашій читацькій уяві змальовувати описувані події широко та розмаїто. А відеоряд, здається, лише спростив би, спримітивізував би ці сюжети, як воно часто буває, коли йдеться про наш час, про близькі та зрозумілі нам, актуальні реалії. Саме в літературі здобувають вони особливої багатозначності, трохи таємничого мерехтіння, яке дозволяє подивитися на здебільшого звичні обставини й події як на щось незнайоме, навіть яскраве.

Отож, як уже стало зрозуміло, «За крок до неба» — книжка оповідань, і її сюжети розгортаються в сучасній Україні. Додамо: в умовному, абстрактному, узагальненому населеному пункті, зображеному достатньо впізнавано та реалістично. Це, мабуть, багато кому з читачів буде приємно, книжки з сучасними обставинами — річ сьогодні доволі затребувана. Але при цьому Ольга Волинська не вдається ані до політичної кон'юнктури, ані

до наївного, спекулятивного соціального відчаю, теж, на жаль, популярного, покликаного часто лише зворушити, засмутити та абстрактно зітхнути про те, «як важко жити». Ні, в цій книжці у фокусі — універсальні питання, психологія, вічні потяги й сумніви людини, просто конкретизовані десь поруч із нами, десь серед нас.

А разом із тим оповідання Ольги Волинської — романтичні. Романтичні в хорошому розумінні (про всяк випадок). У цих творах явища і проблеми загострюються, людина опиняється у зламній ситуації, вона повинна задіяти свою волю і темперамент. А довколишній світ раптом закручується у стрімкий, драматичний, загорзливий вир. Зовсім як на пристрасних картинах дев'ятнадцятого століття, проте в теперішніх реаліях. І чи ж не належать оті воля, пристрасть і темперамент до ключових проблем нашого часу? Чи не бракує нам рішучості, активності, втілення думки в дію? Чи не виглядає, умовно кажучи, буяння Гойї або пронизливість Гоголя докорами нашої пасивності й лінощам?

Що ж, культурі притаманно час від часу заповнювати лакуни, паралельно утворюючи нові прогалини. Тому не дивно, коли загальна аморфність сьогоденського мистецтва умовної західної цивілізації (тільки не варто сприймати ці слова як огульну критику сучасної культури — пасивність насправді компенсується іншими якостями, йдеться не так про оцінку, як про характеристики) починає в багатьох авторів перекидатись іншими тенденціями. Свідомо чи несвідомо, це вже інше питання. Але концептуально Ольга Волинська обрала

собі саме таке амбітне завдання. Наскільки з ним упоралася? Вирішить кожен читач для себе.

Ось і герої книжки «За крок до неба» — люди дії, люди вчинків. Один із них, скажімо, «раптом» влаштовує друзям дивакувате парі. Чи зможе він абсолютно без грошей рушити мандрувати й відвідати певну кількість населених пунктів? Друзям здається, що це дурнуватий жарт напідпитку (такий уже шукач пригод! та він і в магазин пішки хтозна, чи вибереться!), тож вони легко погоджуються на умови. Якщо головний герой не надішле поштових листівок із пройдених міст і сіл — виставляє ящик пива. Якщо ж зробить усе, як сказав — у наступну таку подорож вони рушать уже всі разом. Але другого дня хмільна забаганка перетвориться на справжню і матеріальну реальність. Яка раптом виявиться не тільки втомливою та небезпечною, але й дуже важливою, здатною змінити несподівано багато у житті...

Або інші персонажі Ольги Волинської. Деякі з них наділені від народження чи внаслідок надзвичайних подій особливими здібностями. Читання думок. Нелюдської сили пам'ять. Уміння рахувати, розраховувати й прораховувати на комп'ютерному рівні. Та про які лише паранормальні явища ми не чули! Перед кожною людиною, котра з ними стикається, звичайно ж виникає очевидне питання з далеко не очевидною відповіддю: що в біса з цим робити? Не сумнівайтесь, літературні герої «За крок до неба» не загубляться, дадуть цим дивам раду.

Є серед них і ті, хто опинились у вузькому просторі між життям і смертю: в комі. Тут хочу відзначити

як учасник журі молодіжної літературної премії видавництва «Смолоскип» (у якому доводиться читати багатько прозових і поетичних рукописів) — тема коми, загалом плідна в різні епохи, серед молодих письменників сьогоднішньої України є особливо популярною. І це не дивно. Наростання містичних тенденцій у літературі безсумнівне. Воно, звісно ж, пов'язане зі згадуваними «романтичними хвилями», а також із доволі популярною концепцією так званого «нового Середньовіччя». Чимало письменників, філософів і культурологів до «нового Середньовіччя» ставляться з тривогою і з застереженнями: мовляв, темна доба, забобони, маніпуляції. Але з другого боку саме воно дає шанс подивитися на речі з нестандартної перспективи, дає випробувати різноманітні форми цілісності, єдності, нарешті, пропонує альтернативу (не заміну, а саме альтернативу!) постмодерній грі, всеядності, фрагментарності з їхнім ризиком вихолощення.

Окремо треба підкреслити й роль усіляких містичних мотивів і «паранормальностей» саме для України. Як мінімум у європейському культурному просторі, ми належимо до суспільств, де магичні та інші практики, закорінені в дохристиянському світі, збереглися краще, ніж у багатьох інших країнах. І відродження, повернення в публічний простір таких практик, і увага до них у нас проявляються особливо бурхливо. В цьому сенсі Ольга Волинська в своїй прозі знову показує себе авторкою автентичною, характеристичною для свого місця і часу.

Та повернімося з рівня непевних культурологічних концепцій безпосередньо до сторінок книжки «За крок до неба». Її персонажі, якщо підбити підсумок сказаному раніше, почуваються в своїх пригодах, як риба у воді. І, зрештою, далеко не всі вони такі вже містично-метафізичні. Волинська віддає належне й інтелектуальній іронії. Як-от в оповіданні, в якому людина, що потрапила в село з незвичайно позитивним і привітним населенням, вирішує провести тут соціально-психологічний експеримент — спровокувати мешканців на грубість, агресію та інші подібні. Результат виявляється приголомшливим, особливо для самого експериментатора, і зовсім не таким, як він очікував. У вас, шановні читачі, таким чином, попереду чимало крутих поворотів. Вони засвідчать, що авторка вміє тримати і сюжет, і читацьку увагу, а часто в неї виходить і «затягувати» (за умови, звичайно, що пригоди з романтичним духом — саме «ваш» жанр). Зрештою, пише чітко, зрозуміло та прозоро навіть там, де вдається до символізму чи іносказань. Цю прозорість, звичайно, не назвеш якоюсь незамінною вимогою до прози. Але чимало критиків нарікають, що сучасній українській прозі пропорційно бракує саме читабельних речей. Та й, зрештою, авторське вміння виразно витримати власну естетичну позицію викликає повагу.

Пишучи про творчість Ольги Волинської, я не можу втриматись і не зазначити також один позалітературний чинник. А саме те, що вона так чи інакше представляє сьогодні місто Дніпропетровськ (не сумніваюсь у ролі волинського, як я зрозумів, походження, але наразі

актуальне передусім Дніпро). Це місто на карті української літератури — в її публічних, зрозуміло, проявах — нині посідає парадоксально скромне місце. Третій за розміром населений пункт країни мав би бути представлений потужніше: помітними публікаціями, фестивалями, іншими заходами. Тож кожна яскрава книжка, що походить із Дніпропетровська, виправляє цю несправедливість.

І ще одне, не менш приємне враження, виникає, коли бачиш, що авторка книжки не лише займається літературною творчістю, а й є особою, реалізованою як у «цивільному» професійному середовищі (Ольга — тележурналістка; чи не звідси згадані візуальність, кінематографізм її образів?), так і в сімейному вимірі. Приємне абсолютно не через те, що люди, більш зосереджені на якійсь одній сфері, начебто чимось «гірші», зовсім ні. Приємне — бо Ольга Волинська засвідчує те, в чому часто сумніваються: поєднання різних сфер діяльності насправді можливе і здатне давати результат. Це зайвий раз підкреслює розмаїтість підходів до життя та до літератури. А хіба ж не є різноманітність одним із обов'язків останньої? Та й першого, хочеться вірити, також...

А тепер — час перегорнути всі вступні сторінки та зануритися в пригоди від Ольги Волинської. Пригоди, що, як з'ясується, можуть раптом вирости — мов гриби — в найзвичайнішій і найбуденнішій реальності.

*Олег Коцарев,
поет, прозаїк, критик*

Парі

Минав уже третій, найважчий день у моєму житті. Божевільне парі тільки розпочалося, а, здавалося, тривало цілу вічність. Я добре хильнув і посперечався з друзями, що за тиждень зовсім без речей та грошей побуваю у десяти різних містах...

— Ну, давай, хвалися — хвалися, кулик болотний, — глузували троє моїх товаришів, яких я ж і запросив до нашого улюбленого італійського ресторанчика. Шматочки піци підстрибували на столі від їхнього реготу.

— Куди ти дінешся без своєї тачки, ти ж навіть за пивом до кіоску їдиш на машині?!

— А як же твій дорогоцінний гель для волосся? — насмівся над моєю звичкою завжди ретельно укласти зачіску найближчий друг Максим. Знав, паскуда, що б'є по найболючішому.

— Слухай, — не вгавав Олег, однокурсник, — а як ти житимеш без грошей? Ти що — жебракуватимеш?

— А про дружину подумав? — пискнув Вітьок, найбільш розсудливий з нас усіх.

— Та подумав, подумав, — щосили почав відбиватись від їхніх насмішок, як від докучливих комарів, — ви хіба не розумієте, що ми у пастці? У великій трясовині, яку створили власноруч? Ми вже стали рабами

комп'ютерів, скайпів, айфонів, айпадів, плеєрів, пласких телевізорів та випуклих фотоапаратів!

— Ти забув про Твіттер та Фейсбук!

— Ми все вдосконалюємо та спрощуємо: кондиціонери, блендери, макдональдси, мікрохвильові печі, пояси для схуднення, — я продовжував, — нас самих майже не лишилось!

— Ага, особливо Вітька, — Максим кивнув у бік нашого друга, який з дитинства страждав від зайвої ваги і зараз важив щонайменше 120 кг.

— Ну, ви тільки задумайтесь хоча б на хвилину, — не вгавав я, — нам навіть думати зараз не дають! Усі ці політики, піар-технологи, телепродюсери, рекламні агенти розкреслили наше життя за власним бізнес-планом. Нам завжди вказують: іди на цю бігову доріжку, у тебе рівно три секунди, щоб принести червоний прапорець. Взяв? Молодець! А тепер — отой, побільше. І так без кінця та краю! Кілобайти непотрібних знань та уривки двадцять п'ятого кадру шкварчать у нашому мозку по ночах, відлякуючи сон. А зранку все починається спочатку.

— Ну то й що? Зараз усі так живуть! — намагався вгамувати мій запал Олег. Однокурсник знає: я миттєво спалахую, але так само швидко загасаю.

Та цього разу я не маю наміру здаватися. Пари хмелю підняли мене на небачені висоти красномовства, і я ладен на все, аби довести свою правоту.

— Я пропоную екстремальну ідею: захоплюючи подорож на 7 днів світ за очі, але з однією умовою — зовсім без речей та грошей! Що скажете, хлопці?!

— Та ну тебе, — відрізав Максим, — я думав, ти жартуєш. Який «світ за очі», ти що — дитина мала? Де будеш жити, що їстимеш, як захищатимешся від психів?

— Ну, не будьте ви такими занудами! Сприймайте це просто як гру. Ти ж любиш грати у стратегії, Макс?!

— Так то ж гра, а тут треба мати якийсь план, хоча б орієнтир.

— Ну, подумайте, як жили наші предки! У них не було GPS-навігаторів та Інтернету, а вони подорожували! Усе було по-справжньому: власні, а не нав'язані почуття, сміливі задуми, безумні вчинки!

— Правду кажеш, безумні, — вставив п'ять копійок Вітьок, ретельно пережовуючи шматок піци.

— Ну, якщо не хочете, то я сам піду! Ніякого чоловічого духу у вас не лишилося! — зробив я останню спробу, натиснувши на педаль самолюбства. Не спрацювало. Всі як один навідріз відмовились від моєї авантюри.

— І сам ти нікуди не підеш, — зауважив Олег, — тебе дружина не відпустить! —

всі заржали, мов коні.

— А я у неї не питатиму!

— Ну, ну, розкажуй, все життя питав і кроку без неї не ступав. Ми вже подумали: пропав наш Миколка! Вона ж із тебе мотузки тягне і в косички заплітає! А тут, на тобі — піду без речей на край світу!

— І піду! Дружина якраз поїхала до родичів.

— А-а-а, он воно що! — заусміхався Макс. — Значить, на подвиги потягнуло?

— Може, тоді краще в інше місце, з грошима, га? — підморгнув Олег.

— Так! — я відчував, що починаю закипати. — Хочете парі?

— Яке парі? — витріщилися на мене.

— Я сам пройду це випробування, а ви приймете поразку, і в наступну подорож вирушимо разом. Якщо ж у мене нічого не вийде — ставлю ящик пива, гаразд?

— А як ми зрозуміємо, що ти насправді був у всіх десяти містах?

— Дуже просто. Я візьму десять порожніх конвертів з марками і з кожного міста чи селища надсилатиму по одному.

— Геніально! Я згоден, — усміхнувся Макс, — все одно ми нічого не втрачаємо!

— Я теж. Це навіть цікаво, — мовив Олег.

— А я не підуні в які пригоди, — зауважив Вітьок, розстібуючи вже другий гудзик на сорочці, — навіть якщо цей чудило повернеться переможцем.

— Підеш — підеш, ми тебе за підтяжки витягнемо, — зареготали хлопці.

— Тоді по руках?

— По руках!

Ми скріпили парі порцією пива. Потім — ще однією і ще...

Я вийшов на поріг ресторанчика та набрав повні груди чистого нічного повітря. У голові трохи посвітлішало, та десь глибоко у мозку заворушився зовсім крихітний хробак: а навіщо це все? Кому я що доводжу?

І одразу ж маленький сумнів був безжально розчавлений жорсткою підшвою логіки: я справжній чоловік, і я уклав парі!

Мої кишені зовсім порожні. Друзі весело витрусили з них ключі від авто, телефон, гаманець, записник та навіть гребінець. Тепер мене ніщо не сковувало, і я почувався справжнім... ідіотом. Куди саме йти та за яким маршрутом — не уявляв.

Вже хвилин зо двадцять я плентався рідними вулицями, які потроху виповзали з нічних піжам. З кожним кроком йти було все важче. Все ж таки ходити пішки я не звик. Усе ближче підступало розуміння безглуздості становища. Друзі давно розбрелися по теплих домівках, а я, як останній бовдур, пруся бозна-куди! До найближчого міста ж кілометрів п'ятнадцять, не менше!

Раптом мене накрило хвилиною неприємного відчуття. Воно було смердюче та липке. Знайоме до болю. Чого вже приховувати: я боровся з ним усе життя, але перемоги були нетривкими та більше схожими на ЙОГО перепочинок перед наступним боєм. СТРАХ. Він жив у мені як апендикс, гайморит чи лупа. Як часто він руйнував мої плани! Перекреслював не лише наміри, а й мене самого. ВІН копірився у мені, як хвацький байкер у старому мотоциклі, розбираючи на мікроскопічні деталі. Після безмовних атак я почувався геть спустошеним. І от, схоже, СТРАХ знову прокинувся. Та цього разу я вирішив не здаватися — рішуче попрямував у бік околиці і, як потопаючий, бовтався у спогадах.

...Моя перша зустріч з НИМ сталася ще в дитячому садку. Тоді я був без тям від Лідки — маленького пихатого дівчиська з веснянками та рудими кісками. У неї були закохані усі хлопці у молодшій групі. Веселе та непосидюче дівча перевертало все догори дригом та змушувало виховательок скаженіти від безсилля. Одного дня вона підійшла до мене упритул та вистрелила зеленими очиськами: «Хочеш мене поцілувати?» О Господи, як мене паралізувало! Я навіть не міг поворухнутися. Стояв, як телепень, немов язик проковтнув.

— То хочеш, чи ні?

Я вже зібрався з духом і хотів сказати «так», коли раптом зрозумів, що майже вся група стоїть навколо нас і чекає, що я відповім. Ось тоді й прийшов ВІН. Кремезна потвора. У мене похолола спина. Розглядаючи себе, розгубленого, зі сторони, я раптом подумав: це, напевне, жарт якийсь, бо з чого я взяв, що з усіх хлопців вона обрала саме мене? Мовчання тривало кілька секунд, а ВІН стояв і дивився, як я корчився від вагань. Врешті СТРАХ переміг: я злякався та похитав головою. Далі вже погано пам'ятаю. Здається, вона щосили тріснула мене по щоці, а потім на моїх очах поцілувала Валерку, якого я терпіти не міг.

У школі, чесне слово, було не краще. Щойно я збирався освідчитися дівчині, як це встигав зробити хтось інший. Інститут я теж обрав, керуючись страхом: вступив на фізико-математичний, як хотів батько, а мріяв про філологічний. Навіть нікому не зізнався та не показував старанно прихований зошит із віршами.

Я брів по вуха у тумані. Він був такий густий, що за кілька метрів переді мною виростала примарна китайська стіна. Ноги змокли від ранкової роси. Зі свистом проносилися авто. Кілька разів я спробував зупинити хоча б одне. Марно! Завбачивши підозрілого типа у мряці без речей, водії лише додавали швидкості.

* * *

Було близько полудня. Я сидів за старим потрісканим столиком провінційної забігайлівки, не маючи сил підвестися, а тим паче рушити далі. Длубав виделкою пластикову тарілку та шкодував себе. Знайомий страх уже звив у душі гніздо та встиг відкласти у ньому яйця...

Я посміхнувся, згадавши здивовані очі власниці, коли запропонував прибрати її кафе та вимити посуд за філіжанку кави та порцію омлету. Спершу вона навіть відмовилася, але, не встиг я зачинити за собою двері, передумала.

— Ви в техніці розбираєтеся? У мене радіоприймач зламався. От якщо полагодите — то отримаєте свою каву та омлет!

— Гарзд, — я навіть зрадів, що не доведеться робити жіночих справ. Полонка була мізерною, тож я впорався за півгодини. На пошкрябаному пластиковому столі вже чекав невибагливий сніданок.

«Це ж лише перше місто, — з жахом подумав я, — а щоб виграти парі, за день потрібно відвідати хоча б два. Але у такому темпі я довго не протягну!» Ноги, плечі та спина нили так, наче хтось скрутив їх у морський вузол.

Раптом я помітив, як за вікном копірсається у мотоциклі якийсь чоловік. Це був шанс!

...Руки тремтіли від втоми та смерділи мазутом й соляркою. За комір гидко стікав піт. У цей момент усіма волокнами нервових тканин я ненавидів свій план та надуманий героїзм. З огидою дивився на стару металеву потвору, яка зжерла три години мого часу та напруженої праці, до якої не звик. Я все ж таки веб-дизайнер, а не слюсар там якийсь! З тугою пригадав свій затишний кабінет, в якому занурювався у віртуальний світ, де був королем. А тут? Мов хлопчик на побігеньках, прислужував цьому грубому байкеру. Він навіть не подякував і не приховував, що насміхається з моїх дорогих бежевих брюк та кашемірового светра. Чолов'яга десь дістав та видав мені до роботи старі розтягнуті вельветові штани та брудну кофту. Я сподівався, що не на смітнику. Про душ тут взагалі ніхто не чув, тож довелося втішитися обтиранням холодною водою.

— Ти чому такий кислий? — рывкнув Борис — так звали мій «шанс». — Невже дружина з дому вигнала?

От холера! Як він дізнався про мої негаразди? Із друзями я був щирий не до кінця. Дружина поїхала до родичів не просто так, а ТОМУ ЩО. Вона заявила, що хоче все обдумати, та насправді це означало: ти придурок, і я вирішу — покинути тебе зараз чи трохи пізніше. Чому вона хотіла від мене піти, я розповім дещо згодом.

— Та ні, — відповів я, — просто настрою нема, — це прозвучало більш невпевнено, аніж хотілося.

— То, може, поїдеш зі мною? Я саме збираюся на концерт у філармонію.

У мене аж щелепа відвисла. Я погано уявляв вусатого, важкого, наче мішок з цементом, байкера фанатом класичної музики.

— Ну що? — перепитав він. — Може, хоч настрої підніметься. Сьогодні якраз гратимуть «Веселу флейту» Моцарта.

«Він мене розіграє», — вирішив я, та вигляд у Бориса був дуже серйозний: наче гігантська давньоримська статуя, він застиг в очікуванні, а велетенські брови звелися над очима, мов два заряджені пістолети.

Тут треба сказати, що ще змалку я вирізнявся страшенною непослідовністю. Приміром, якщо мені пропонували якусь підозрілу авантюру, я зазвичай погоджувався, а на вмовляння друга піти на вечірку, де буде багато гарних дівчат і, скоріше за все, стриптиз, в останню мить відмовлявся. І потім ніяк не міг збагнути, чому все роблю навпаки. Ось і зараз чомусь погодився. Вже сидючи позаду Бориса, під свист зустрічного вітру, я подумав: «Може, воно й на краще, принаймні до наступного міста не доведеться шкандибати пішки!»

* * *

У холі філармонії — насправді це був сільський будинок культури — товклося чимало люду. Причепурені жінки та чоловіки скупчилися біля каси. У повітрі кружляв піднесений настрій.

— Я зараз, — рявкнув Борис та кудись зник.

За звичкою я став у чергу і, коли за мною виріс чималий хвіст, згадав, що не маю грошей.

— От халепа! Що ж тепер робити? — напружено розмірковував і вже ладен був просто накивати п'ятами, коли хтось грубо схопив мене за плече.

— Ти куди? Я тобі не дам втекти!

Спочатку я не повірив очам. Це був не Борис! Цього просто не могло бути! Переді мною стояв справжній витязь, зодягнений у дорогий костюм із краваткою, напарфумлений та напомаджений.

— Непогано виглядаєш.

— Дякую. Воруши п'ятами, а то спізнаємося, — Борис таки лишився Борисом. Він підштовхнув мене, немов дитину, до зали. Міцно збита, як вареник з вишнею, тітонька на вході, підморгнувши моєму супутнику, без зайвих слів пропустила нас усередину.

Борис провів мене на вільне місце, а сам попрямував у бік сцени. Я потроху почав здогадуватися: мій новий знайомий — музикант. Неймовірно! Буде що розповісти моїм занудам!

...Я не знав, скільки минуло часу — година чи дві від початку. Я навіть не заснув, а сидів приголомшений, допоки із залу не вийшли майже усі глядачі. Востаннє таке почуття було тоді, коли я чудом об'їхав велосипедиста, який, мов корок із шампанського, вискочив з-за рогу. Мене накрило почуття збудженого полегшення. Не думав, що музика справляє таке враження — на класичні концерти я не ходив, мабуть, ще зі школи. Сьогодні ж, чесне слово, відчув, як звуки вивільняються,

мов духи із зачарованих ламп, витають над нашими головами і залишають приємну прохолоду.

А Борис! Він грав мов олімпійське божество. Принаймні, виглядав точно так! Сильний, кремезний і — що вже там — вродливий, він схилився над контрабасом, який звивався та стогнав у його руках, наче справжня жінка. Чорне волосся спадало на плечі блискучими хвилями, а пальці хвацько перебирали струни і, здавалося, ніколи не були вимащені у мазуті.

Ми попрощалися вже у холі. Я сердечно потиснув здоровенну руку, подякував за запрошення та пішов почувати... на вокзал.

* * *

Це був зал загального очікування. Він одразу нагадав мені скляну банку, яку ми, дітьми, по вінця набивали жучками, божими корівками, павуками та метеликами. Усе товклося, гуло та снувало зі сторони в сторону. Тільки запах тут був людський: наче в одному місці зібрали брудні шкарпетки цілої роти солдатів.

— Вільно! — почув позаду низький чоловічий бас.

Це був брудний бородатий чоловічок низького зросту — схоже, волоцюга. На вигляд йому років п'ятдесят, може менше, хворобливо худий та виснажений, мав посивіле волосся, важкі кола під очима та зацькований погляд. Я зізнався собі, що через дев'ять днів різниця між нами буде значно меншою...

— Тут вільно, — ще раз повторив чоловік, якому явно не вистачало компанії.

Я неохоче сів поруч. Інших вільних місць у залі не було. Підтримувати розмову не хотілося. Спина та ноги нили удесятеро сильніше, аніж після ранкового променаду. Від голоду бурчало в животі, а думки плуталися. Мені хотілося переступити через гордощі — не йти, а щодуху мчати назад, до свого комфортного життя, м'якого ліжка та наповненого холодильника. Я саме уявляв, як розрізатиму шинку, а до неї візьму кілька солоненьких огірочків, коли мій сусід заговорив:

— А я тут уже третю ніч.

— Щось трапилось? — спитав я просто із ввічливості.

— Нічого особливого... До речі, я Іван.

— Микола, — довелося потиснути брудну руку.

— Слухай, Колю, — одразу спростив наші стосунки волоцюга, і мені почулися нотки зверхності у його голосі, — а ти знаєш, хто я?

Мене аж пересмикнуло. Я так і думав: от-от почнеться п'яна маячня. Поряд з його місцем я помітив майже порожню пляшку з-під дешевої горілки.

— Ні, ні, не треба, — спробував опиратись.

— Я тебе не обманюю, — Іван ніби вгадував думки, — мені просто необхідно з кимось поговорити. Інакше я збожеволію!

Говорив він зовсім не так, як розмовляє простий роботяга чи деградований псих. Його уміння чітко та логічно висловлювати думки викликало інтерес. Я почав прислухатися. А далі сталось те, чого досі не можу пояснити: я немов провалився у яму, велику вологу яму, з якої

не мав сили вибратися упродовж наступної години. Це дивно, бо я міг просто встати та піти без жодних пояснень та докорів сумління, лишити випадкового п'яничку наодинці, і крапка. Однак чомусь не зробив цього.

— Знаєш, яке це кепське відчуття, коли тебе зраджують усі: колеги по роботі, друзі, а зрештою, твоя дружина, діти? — це було риторичне питання.

Я піймав себе на тому, що десь вже чув ці інтонації, відкарбовану вимову, бачив це обличчя, але де і коли — пригадати не міг.

— Колись я був щасливою людиною: мав міцний шлюб та визнання. Хоч, знаєш, народився в дуже бідній сім'ї. Мій батько, тракторист — п'яничка, помер від серцевого нападу, коли піднімав чергову чарчину. Я здавався собі зовсім не таким, йшов уперед, щосили дерся на гору, і, знаєш, що потім? — Іван уп'явся у мене поглядом.

— Що?

— У мене все вийшло. Спершу я вступив до невеличкої та непопулярної партії, потім став її регіональним керівником, а згодом — відомим політиком. Не завжди, зізнаюся, я йшов чесним шляхом. Може, тому й розплачуюсь? — чоловік вдивлявся углиб себе, і страждання заповнювало його обличчя сантиметр за сантиметром.

Ніякої помилки бути не могло! Я упізнав у ньому одного із лідерів нашого політичного олімпу. Щоправда, останні 10–15 років його не було видно: ні у новинах, ні у передвиборних перегонах. Це був дійсно талановитий політик, який міг повести мільйони. Зараз поряд зі мною сиділа його скоцюблена тінь.

— Я Вас знаю, знаю людей, які Вас обожнювали!

— Отож бо й воно, — відрубав він, — обожнювали. Тепер все у минулому. Я — у минулому, розумієш?

Він уважно подивився на мене чистим блакитним поглядом, який буває лише у немовлят та п'яничок. Без сумніву, Іван зламався. Я навіть подумав, що то було пів-Івана, бо інша половина — пульсуючий згусток нервів.

— Хто ж зрадив? — чомусь я був упевнений, що він скаже правду.

— Спочатку свої. Партійці. Виключили з блоку, прихопивши частку мого бізнесу. Я щосили опирався, а потім махнув рукою. Будь що буде! Почав пити. Непомітно, потроху. Потому все більше. Ніхто не приходив. Відвернулися найближчі. Преса забула мої законопроекти. Дружина не розуміла. Одного дня, забравши дітей, гримнула дверима. Через місяць прийшов лист від адвоката: вона просила розлучення. Я віддав усе. Думав: повернусь у політику, усе надолужу, але двері були намертво зачинені. Та що вже там, я навіть не знайшов дверей! Послідовники плювали мені у спину, тож мені не лишалося більше нічого, як повернутися туди, де на мене ще чекали — до матері, в село. Ну, а тут запив вже по-чорному, — чоловік підняв пляшку та зробив великий ковток.

— Повернутися до старого я не міг, а жити інакше не хотів, — продовжував він. — Три дні тому зустрів старого друга, лікаря. Сашко спочатку мене навіть не впізнав, а потім майже силоміць затягнув до себе в лікарню:

цироз печінки, остання стадія. Я помираю, Миколо. Тепер розумієш, чому я так хотів з кимось поговорити?

У горлі застрягла грудка.

— Я прийшов сюди, тому що хочу померти у натовпі. У мене створюється ілюзія, начебто я досі комусь потрібен.

Несподівано Іван різко смикнув головою, немов хтось пропустив через його шию електричний розряд, нахилився до мене майже упруго та пошепки спитав:

— А в тебе не буде десятки? Ну, ти ж розумієш...

І тут я зрозумів. Чітко та ясно збагнув, що додому сьогодні не піду. Я співчував Івану як політику, який пережив зраду, але не більше. Завжди знайдеться привід здатися, коли життя, мов проколотий м'яч, покотиться з гори. А далі все за одним сценарієм: список винуватих, відмова від реальності та вінок мученика — пульсувало у мозку, а втома запліщувала мої очі так, що я не побачив, як Іван невдоволено піднявся та попрямував до іншого самотнього попутника.

Наступного дня я побував лише в одному селищі. А трапилося це тому, що я гепнувся з воза. Звичайнісінького селянського воза з сіном, на якому їхав до найближчого райцентру.

Годину тому я відіслав свого першого конверта та куняв на прогнилій від дощів лавці автобусної зупинки. Цієї ночі я практично не спав. Неочікувана сповідь на вокзалі не давала спокою. Я все думав про колишнього політика — жалюгідного жебрака, який виставляє

напоказ понівечену душу. Я не мізантроп, але деякі люди нагадують качани кукурудзи: такі здоровенні та міцні ззовні, а коли знімеш кілька шкур — знаходиш маленький немічний качанчик...

Мої спогади перервав різкий чоловічий бас:

— Гей, хлопче! Тобі куди? Вже вдруге запитую!

Вас взагалі коли-небудь питали, куди підкинути на возі із сіном? Тож і я витріщився на кремезного чолов'ягу у пошматаному одязі.

— Що?

— Ти що — під кайфом? Коли я їхав за сіном, ти тут сидів, повертаюсь — досі сидиш. То я й питаю, куди тобі, бо якщо у Магдалинівку, то я саме туди.

Я не вірив своїм вухам. Я сподівався на машину. Мотоцикл. Трактор. Велосипед, у крайньому разі. Та якщо цей чолов'яга сам запрошує... Мені ж без різниці: місто чи село — головне, щоб пошта там була.

— А пошта там є?

— Га? — прийшла черга йому дивуватися. — Та є. А навіщо тобі?

— Так... Просто спитав.

Я вибрався на верхівку копиці та не помітив, як у купі пахощів задрімав. Прийшов до тями вже на холодній землі. Я не міг звестися на ногу. Схоже, таки підвернув. Чоловік, якого звали Семеном, подивився на мене із сумішшю співчуття та огиди.

— Слухай, скільки я людей отак возив! На землю гепнувся тільки ти один!

Я лише розвів руками.

— Добре. Поїдемо. Стара щось придумає.

Не питаючи згоди, він рішуче підняв мене із землі, наче малу дитину, і знову поклав на сіно. Тільки тепер із самого краю воза.

— Тримайся, — наказав суворо, — бо знову впадеш!

Коли Семен взявся за віжки, я почув, як він пробурмотів під ніс:

— Хочеш зробити добре діло — краще подумай сто разів!

Ми заїхали на велике подвір'я. На мотузках висіли білосніжні простирадла. З хати долітав запах малинового варення. Схоже, я потрапив у рай.

Через годину я вже сидів на маленькому диванчику біля дому. Районний лікар, сусід моїх рятівників, сказав, що хвилюватися не варто: у мене всього лиш забиття.

Над головою виспівував жайворонок. Я щойно уплів півмиски вареників з сиром та насолоджувався атмосферою тихого, затишного, наче іграшкового, подвір'я. Господарі розбрелися у невідкладних справах, та були настільки гостинними, що запропонували лишитися на ніч. Тож я напівлежав, заплющивши очі, та думав про неї.

...Ми познайомилися на студентській вечірці та перше, що я помітив — дуже коротку спідницю. Іноді я думаю: якби на ній були джинси або сарафан, чи знайшлися б ми взагалі? То був магніт для моїх очей. Струнка смаглява дівчина абсолютно не звертала на мене уваги. Я безуспішно намагався з нею заговорити, робив

незграбні компліменти та весь час зиркав на ту саму спідницю, яка, чорти б її забрали, не давала мені спокою. Напевне, я виглядав в її очах повним телепнем, хлопцем, який хапається за будь-яку соломинку сподобатися. Лише наприкінці вечора мені вдалося трохи її зачепити. Звучала романтична пісня, і я, набравшись сміливості, запросив Олександру на танець. Колись, дуже давно, я відвідував бальний гурток. Не скажу, що мені подобалося — просто так хотіла мама. Не думав, що колись це допоможе завоювати мою майбутню дружину! Я вів її, крутив, піднімав на руки та не очікував, що вона така легенька. Як метелик.

Вже наступного дня з величезним букетом троянд я примчав на наше перше побачення до ЦУМу. А вона — ні. Розчарований та принижений я віддав квіти бабусі, яка просила милостиню. Старенька була так зворушена — мабуть, не отримувала квітів з півстоліття. А я все думав: чому ж вона не прийшла? Виявилося, Саша чекала на мене біля іншого входу...

Роздуми перервав якийсь незрозумілий шурхіт біля воріт. Через кілька секунд на подвір'я ввалилися троє чоловіків, серед яких і сам господар. Вигляд у нього був стурбований. Серед незнайомців я з жахом закріпав чоловіка у міліцейській формі. Третім був коренастий чоловік у білій сорочці — схоже, сільський голова. Вони прямували до мене.

— То, кажете, він на зупинці сидів? — пролунав голос стража порядку.

— Сидів, як ні в чому не бувало! — відповів Семен.

Вони підходили все ближче і ближче.

— А що — він дійсно з тюрми утік? — запитав сільський голова.

Раніше я думав, що волосся дибки — це лише фігуральний вислів! У незнайомому селищі без грошей, документів, із травмованою ногою та абсолютним тріумфом СТРАХУ, який коронним жестом уже закидав ногу за ногу, я відчув, як волосся біля коренів стає пружним та повільно, стеблина за стеблиною, підіймається догори.

— Ви хто? — міліціонер втупився у мене недовірливим поглядом.

— Микола... Ма... Матвійчук.

— Бреше, — упевнено заявив Семен, нібито це не він ще годину тому власноруч готував мені чай з малиновим варенням.

— Я не жартую, — міліціонер підійшов ближче, — у нашому районі один деять дременув з в'язниці, а ти схожий на нього, як дві краплі води.

У цю мить мені, здається, відібрало мову, бо я міг лише мимрити щось собі під ніс.

— Я Микола, — ледь вичавив з себе, — Матвійчук.

— Звідки?

Я назвав місто.

— Документи, — правоохоронець простягнув долоню.

— У мене нема...

— Не дарма я його з воза скинув, — радісно заявив Семен, — обезвредив.

— Та замовчіть Ви хоч на хвилину, — гримнув на дідка міліціонер, — збирайся, підеш зі мною.

— Куди?

— У відділок, до повного з'ясування обставин.

Я покірно підвівся та, шкутильгаючи, рушив за стражем порядку. Добре, хоч в наручники не застібнули.

...У камері було порожньо та тихо. Смерділо вологими брудними рушниками. Останні кілька годин я відповідав тільки на одне запитання: хто я, але, схоже, так і не відповів. Мені вистачило розуму не згадувати про парі та подорож світ за очі. Найбільше я боявся, що у відділок викличуть дружину для довгих та принизливих допитів. Мені, щоправда, не засовували пальці у двері та не ламали ребер, зате різними психологічними трюками витрусили останні крихти здорового глузду. Вже у камері я пам'ятав лише те, що мене звати Микола, і то потроху починав сумніватись.

Вже другу ніч я не спав. Схоже, на цьому моя пригода скінчилася. Тепер я не знав, чим заплачу за божевільну ідею, та найстрашніше — чи вийду звідси взагалі. У пам'яті одна за одною виринали страшні історії про тортури у райвідділках і про те, як міліціонери «роблять статистику» на таких невдахах, як я. Сидіти на лавці було незручно, тож я прихилився до стіни та думав про Олександрю.

...Ми виправили дурне непорозуміння потрійною порцією глінтвейну в затишній кав'ярні. У мене виникло відчуття, наче все, що я до цього слухав, бачив, читав та чим дихав, розсипалося на дрібні сніжинки за вікном.

Все, чим я жив раніше, здавалося неважливим. Я був під кайфом її очей, рук та губ. Слова розмивалися, наче фарби імпресіоністів, і я не одразу їх впізнавав. Олександра, красиве ніжне створіння, полонила мене своєю безпосередністю. Вона чудово розповідала, тоді як я у той вечір мов язика проковтнув.

Опісля ми довго блукали вулицями, не відчуючи холоду, і нам було зовсім байдуже, що грудневий вітер колючим дротом позаганяв людей у теплі оселі. Не мало значення і те, що зранку обом складати важливі іспити в інституті. Ми знайшлися, і це було найголовніше.

Не минуло й кількох тижнів, як ми вирішили одружитися та без вагань, попри стріли батьківських настанов, дотримали слова. Відтоді минуло сім років. Наш шлюб був абсолютно щасливим, якщо не рахувати моєї неготовності стати батьком. В останні кілька місяців між нами завівся протяг, і такий паскудний, що ще теплі стосунки почали швидко всихати та розклеюватися, немов старі шпалери. Намагаючись утримати рівновагу, ми почали штовхатися у маленькому сімейному човні, зачерпуючи воду. Стали менше спілкуватись, рідше дивитися в очі, а ліжко взагалі перетворилося на крижану полонку, куди кожен занурювався щоночі, потайки надіючись, що інший його врятує. В наш останній спільний вечір Саша сказала:

— Мені треба подумати.

Вона швидко збрала речі і, не попрощавшись, поїхала до матері. Я не спинав. Було прикро, що вона віддається без найменшої спроби врятувати наш човен.

...У холодній та смердючій камері я збагнув, що найбільше зараз мені не вистачає її спокійного та ніжного голосу. Здавалося, якби вона була тут, ми б обов'язково знайшли вихід.

Кілька годин поспіль я убивав себе усіма видами внутрішніх тортур, які тільки знав, бо раптом збагнув, що наш човен розхитував я сам. Одного разу дружина зізналася: бувають люди, після яких земля тріскається під ногами, і у величезне провалля з гуркотом летять усі мрії. Такою людиною для неї став я.

У замковій щілині щось тихо ляснуло, і моя клітка зі скреготом відчинилась.

— Виходь! — біля дверей стояв той самий міліціонер, який допитувався, хто я.

Спершу я подумав, що мене знову поведуть на допит. Можливо, цього разу зі справжнім катуванням. Однак він вказав на двері.

— Тобі пощастило! Уночі знайшовся наш втікач. Але попереджаю: ушивайся звідси, бо, якщо ще раз побачу у своєму районі, точно посаджу.

Я не міг повірити у своє несподіване звільнення, вийшов на засліплене ранковим сонцем подвір'я та пошкандибав вулицею. Минав уже третій, найважчий день у моєму житті. Божевільне парі тільки розпочалося, а, здавалось, тривало цілу вічність. І що тепер робити? Йти далі чи повернутися назад, визнавши поразку? Страх? Щось давно його не чути. Чи не перегорів, як старий ліхтар? Я був би тільки радий, бо у цю мить моя сутність розділилася навпіл. Одна частина

нетерпляче смикала за комір, умовляючи повернутися додому, а інша — понад усе прагла довести першій, що та помиляється.

Врешті-решт я зважився продовжити подорож. Здавалося, тепер це справа честі. З кожним кроком я дедалі більше заспокоювався, бо тепер у мене з'явилася конкретна мета, а точніше — одразу дві: повернути втрачену самоповагу та кохання Олександри.

На моєму рахунку вже сім населених пунктів. Ще ніколи у житті я не клеїв стільки шпалер, не забивав гвіздків, не зрізав старих гілок та не ремонтував меблів! Зате ще ніколи не була такою смачною ранкова кава та простий бутерброд. Це був справжній чоловічий заробіток. На превеликий подив, я відкрив, що ця робота мені до душі. Удома я завжди користувався послугами майстрів, а тепер заробляв фізичною працею на життя.

У шинку «Три ведмеді» я був першим та поки єдиним відвідувачем. Сидів за барною стійкою та з насолодою поглинав теплий хот-дог з міцною кавою, не спускаючи очей з дверей. Через кілька секунд вони з гуркотом відчинилися, і всередину влетів товстуватий лисий чоловік, неймовірно розлючений.

— Де він? — рявкнув він до мене і, мов бик на арені, почав різко крутити головою.

— Хто він? — я добре знав, кого він має на увазі.

— Він — це ти?

— Не знаю, хто він, але я — це я, — не зміг стримати посмішки.

Це подіяло, наче червона хустина.

— Я тобі зараз голову розіб'ю! — закричав чоловік та кинувся у мій бік. — Ти чіпляв вивіску «Три ведмеді»?

— Я...

— І до моєї Марусі чіплявся?

— Вивіску чіпляв, але до Марусі не чіплявся, — я тримався, немов справжній тореро. Маруся, власниця шинку, попередила про свого ревного залицяльника Степана. Жінка вчасно надоспіла та вивела розлюченого чоловіка на двір. Через невелике віконце, завішене білосніжними фіранками, я бачив, як вона виприскувала в обличчя Степана емоційну отруту. Чоловік стояв, понуривши голову. Повільно дістав з кишені хустинку та витер піт. Мені стало його шкода. Навіть здалося, що я впізнаю у його очах образу та розпач і відчуваю, як він давиться ними, як давляться зеленими сливами.

Я допив каву та попрямував до виходу. На підвір'ї було вже порожньо, наче хвилину тому тут не розливалася лава жіночого гніву. Мені не довелося знову дякувати Марусі, яка зникла так само несподівано, як і з'явилась.

День розпочинався за звичною схемою. Я підходив до найближчого містечка чи села, де наймався на прості роботи в саду, ремонтував дрібну техніку або допомагав по господарству. «Буде день — буде їжа» — я жив за цим принципом уже шість днів та почувався абсолютно щасливим. Нерідко я лишався на ніч у добрих людей, а бувало — ночував на вокзалі або й просто на березі річки. Я зовсім не почувався злидарем — навпаки,

як у дитинстві, відчував смак пригод. Уперше у житті я почав бачити людей та чути, що вони говорять, навіть коли мовчать. Бачив стільки всього, ніби до цього жив із зав'язаними очима! До парі я навіть своїх сусідів ледь упізнавав, а тепер почав інакше мислити, відчувати. Мені здавалося — навіть дихав якимось інакше — на повні груди.

Я нікому не розповідав про справжню причину подорожі — мене б точно назвали психом. Та хіба не безумство весь час жити за графіком, за написаним кимось сценарієм? Приміром, я люблю гори, хоча раніше всі відпустки проводив на морі, люблю поезію, але десятками читав детективи, люблю усамітнення, але завжди прагнув зануритися у натовп, аби не почуватися покинутим.

Я долав свій шлях чим Бог пошле: легковими попутками, важкими фурами або електричкою. Сьогодні у мене була невелика сума на автобус, проте я хотів приберегти її на скромну вечерю. Я йшов запиленою сільською дорогою. До наступного населеного пункту лишилося кілометрів вісім, був час поміркувати.

Дотепер я не сумнівався, що всі лиха на світі кояться через жінок — сварки, конфлікти, неприємності, зради, сплески агресії та пияцтво. Мою упевненість щоразу підкріплювали режисери голлівудських фільмів: переломний момент у них завжди починався з того, що жіноче створіння втягувало головного героя у якусь халепу. Однак після тижня спілкування із зовсім незнайомими людьми мені відкрилося інше: за кокетством ховається страх, за примхами — відчай, за дивними

вчинками — безвихідь. Можливо, це просто такий інструментарій, аби привернути увагу чоловіків?

Раптом, наче з-під землі, переді мною вискочила молода циганка та кинулася в ноги.

— Допоможіть, благаю!

Я розгубився. Здавалося, жінка рятується втечею.

— Що трапилось?

— Мене переслідують! Рятуйте!

О Господи, не вистачало ще проблем із циганськими баронами! Незнайомка, як реп'ях, міцно вхопилася за мою ногу. Придивившись ближче, я зрозумів, що вона зовсім не циганка, а дуже брудна дівчина у лахмітті. На вигляд їй було не більше вісімнадцяти.

— Або ти мені зараз все розкажеш, або я віддам тебе першому стрічному цигану, — ситуація починала дратувати.

— Ці нелюди тримали мене за рабіню, змушували до найбруднішої роботи, били, — дівчина заплакала.

— Заспокойся, дай прийти до тями, — нарешті я відчепив її від ноги, — як тебе звати?

— Вероніка.

— А тепер, Вероніко, давай усе по порядку, бо в мене дах поїде. Яке ще рабство у 21 столітті?

Раптом дівчина схопила мене за руку та потягнула у бік покинутого саду. З нежіночою силою штовхнула мене у великий кущ, який боляче подряпав руку. У ту ж мить на вулицю вибігло двійко циганів. В руках одного була сокира, а інший тримав наготові величезний мисливський ніж.

— От бачите, — зашепотіла Вероніка, — вони ненормальні. Вб'ють і мене, і Вас.

Дівчина трусилася від страху, аж куш дрижав. Тепер мені вже знову здавалося, що всі нещастя на світі кояться через жінок. Руки та спина вкрилися потом, а перед очима поставали картини звірячої розправи над втікачкою та її спільником. Озброєні чоловіки побігли у бік околиці, але ми ще довго сиділи, зачаївшись. Дівчина перестала трястися. Хустина з'їхала набакир.

— Скільки тобі років?

— Коли потрапила у табір, було 16, а зараз 18.

— То ти була у них цілих два роки?

— Була б і більше, якби не ти.

— Чому це? — у мене з'явилося недобре передчуття.

— Дуже просто, — Вероніка поблажливо посмінулась, — табором пішли чутки, що навколишніми селами бовтається якийсь дивак без речей та документів. А для таких, як вони, ти — справжня знахідка. Даремна робоча сила! Вони спіймали так не одного бездомного.

— Та я ж не бездомний!

— Байдуже! Вони вибираються групою, озброєні ножами, викрутками та палками, забивають людину до непритомності та привозять у табір. І все.

— Що все?

— Ти раб, — спокійно мовила Вероніка, — їхня власність. За тобою стежитимуть, а кожен день буде розписаний по хвиликах. Із самого світанку до пізньої ночі ти працюватимеш, як худоба. Якщо пощастить — у полі,

а ні — вичищатимеш свинарники, як це робила я. Кормитимуть тебе абияк — не краще, аніж свиней, а за найменший непослух каратимуть.

Стало не по собі. Я думав, що таке буває лише у фільмах.

— Одного разу, коли я почувалася зле та попросила дати трішки відпочити, знаєш, що вони зробили?

— Гадки не маю!

— Кинули до ями. Там є такий погріб: три метри углиб та півтора завширшки. Два дні морили голодом, падлюки! Думала, що там і помру, але на третій день мене витягли та змусили працювати ще більше.

— А як же ти втекла?

— Поки вони складали план, як тебе спіймати, та трохи послабили нагляд, я непомітно висковзнула зі свинарника, здерлася на дерево, звідти перелізла через огорожу і побігла щодуху.

— А як ти дізналася, що то саме я?

— А хто ж іще може отак неспіхом брести по селу? Тільки п'янички пізно ввечері або гості. Зараз начебто не вечір, і взагалі не вихідний. Значить, ди-вак — це ти.

— Дякую. Ти надто розсудлива на свої 18.

— Коли хочеш вижити, то й не таким станеш, — відповіла Вероніка, — там лишилося ще п'ятеро дівчат та семеро чоловіків. Якщо виберемося, треба їх урятувати.

— Смілива ти, Вероніко, але чому це виберемося? Я не збираюся з тобою рятувати світ!

— Даремно ти так. Якщо хочеш у рабство, то можеш просто зараз вилазити з кущів!

Такої страшної логіки я ще не чув.

— І що тепер робити?

— У мене є план.

Це був жахливий план. Гіршого плану я не міг уявити! По-циганськи прудко вона пробралася у чужий двір, де на мотузці сушилася білизна, схопила те, що було із самого краю — якісь старі спортивні штани й сорочку, та похапцем перевдягнулася у кущах. Потім знову повернулася у двір, узяла велосипед, який стояв на ґанку, і щодуху побігла з ним у мій бік.

Я швидше від жаху, аніж спритності, заскочив на ходу. Вона ж встигла втиснутися на багажнику, і ми помчали. Вероніка весь час кричала: «Швидше, швидше», — та боляче щипала за спину. Я щосили крутив педалі — так швидко я навіть у дитинстві не їздив! Дівчина вказувала дорогу та потроху розповідала про себе. Цигани викрали її прямо з дискотеки і тримали у справжньому рабстві як дармову робочу силу.

Минуло трохи часу, коли я збагнув, що дівчина скеровує мене до міліцейського відділку. Тільки цього не вистачало! Я зупинив велосипед та чітко пояснив, чому не можу їхати далі. Вероніка погодилася та пообіцяла не видавати мене.

— Тільки май на увазі: вони шукатимуть і вдень, і вночі. На карту поставлено все, що у них є! Не думаю, що у найближчих планах цих нелюдів опинитися за ґратами.

Хіба можна було покинути дівчину у таку мить? Я сів на велосипед. Вероніка знову показувала дорогу. Хоча назвати дорогою зарослі стежки поміж кукурудзяних полів та посадок було важко. Ми трусилися на вибоїнах та тремтіли від жаху. Нас переслідували. Кілька разів ми навіть бачили циганів, які розділилися на групи та нищпорили по селу. Однак якимось дивом нам вдалося відірватися. У ту мить я майже втратив надію, що виберусь з цієї халепи.

З Божою поміччю ми доїхали до відділку. На деякій відстані я зупинився, міцно обійняв Вероніку та побажав удачі. Мені ж належало рухатися далі. З цієї хвилини моє життя, без перебільшень, висіло на волосині. Відтепер я не мав провідника та погано уявляв, куди спрямувати велосипед. Мої ж вороги чудово знали місцевість та могли наздогнати будь-якої миті.

Я вирішив їхати, не спинаючись та скільки вистачить сил. Іноді здавалося, що кружляю на місці. Нерви були на межі. Руки та ноги затерпли. Кілометр за кілометром я втрачав відчуття часу. Врешті мої думки сплуталися, а я так втомився, що, коли я в'їхав у наступне селище, був ладен добровільно здатися правоохоронцям. Я саме шукав відділок, коли на очі раптом потрапила синя поштова скринька на розі. Я спинився, ноги підкошувалися. Поліз за пазуху за конвертами. Довго дивився на останній та не вірив очам. Я почувався, немов божевільний спринтер, який пробіг марафон так швидко, що всі учасники, камери та спостерігачі лишилися далеко позаду. Немов Форест Гамп, який раптом

зрозумів, що далі бігти не треба. Опускаючи останній конверт, я дрижав усім тілом. Наполіг на скриню, розуміючи, що більше не можу втриматися на ногах. У голові пульсувало: я зробив, зробив, зробив це, я довів, що можу, можу, можу! Тож, коли за спиною хтось почав щосили вигукувати моє ім'я, не одразу обернувся. Хтось обережно торкнувся плеча. Я повернув голову та очманів: переді мною стояла дружина, а за нею — троє товаришів. Я показував, щоб вони кричали мені прямо у вухо, бо у цей момент нічого не чув.

— Де ти був? — щосили волали вони. — Де ми тільки тебе не шукали, зараза! — усі збуджено розмовляли, сміялися з моєї щетини та одягу, навперебій плескали по плечу та закидали питаннями. Лише дружина мовчки дивилася, неначе бачила вперше. На мить мені здалося, що вона усе зрозуміла неправильно, що зараз влупить ляпаса, гордо розвернеться (це вона уміла) та піде назавжди.

— Ну ти й свинюка! — раптом засміялась вона, показуючи на мої чорні від бруду штани та черевики, на великі цятки грязюки на обличчі та волосся, сплутане, мов у домовика. — Ти мій герой, — прошепотіла вона на вухо, — я одразу зрозуміла, що ти це зробиш.

Гордо, немов павич, я випростався, обвів поглядом своїх друзів та безапеляційно заявив:

— Ну що, лузери, у наступну подорож йдемо разом!

Вірус зіпсованих стосунків

Артур сидів біля обігрівача і сам собі дивувався. Йому уже за сорок, а бач — потягнуло на подвиги. Він, відомий психолог, входить до п'ятірки найуспішніших у країні, а тут на тобі — дах поїхав! Артур покинув розкішну квартиру в центрі столиці, своїх пацієнтів, дружину, коханку та вирушив у справжню глухомань — крихітне село у горах, якого навіть немає на карті.

— Тобі б до психіатра! — кричала дружина перед від'їздом, але чоловік давно її не слухав.

Артур вбив собі у голову, що мусить врятувати людство від смертельного вірусу. Понад те, цей вірус він теж вигадав сам...

Це сталося під час чергової сварки з дружиною. За дев'ять років їхнього, цілком щасливого, з точки зору оточуючих, шлюбу вона змінилась до невпізнання. Ніжне, наївне дівчисько, яке дивилося на нього з відкритим ротом, стало щодня влаштовувати істерики. Її дратувало усе: його хода, його жарти, курка, яку він купив, курка, яку він НЕ купив, його шкарпетки і ще багато чого. Він намагався відверто поговорити. Неодноразово. На якийсь час її відпускало, та незабаром усе повторювалося знову. Іноді вона перепрошувала, але частіше — вимагала вибачень. За що? Вона стала просто нестерпною, і в нього з'явилася Ілона: легка, приємна, іронічна.

Раптом чоловік зрозумів: цей крижаний холод у погляді дружини, що перетворив пристрасть на заморожений напівфабрикат, цей моторошний тріскіт мрій — не її провина та не його. Це просто вірус. Звичайний вірус, як ГРВІ. Тільки нікому невідомий, а відтак — дуже занедбаний, зі страшними, можливо, навіть безповоротними наслідками. Вірус зіпсованих стосунків — так він назвав його, а коротше — ВЗС.

Саме через нього він тут. Чоловік схопився за голову. Цілий день його мучив нестерпний головний біль. «Бідний! — мовив сам до себе, глибше загортаючись у вовняну ковдру. — Немає тут для тебе ані вихлопних газів на сніданок, ані ароматизаторів на обід! Тільки свіжий селянський кисень та незвична, як для літа, холоднеча».

У масивні вікна з важкими дерев'яними віконницями забарабанив дощ. Вітер закидав у димар важкі прокльони. У маленькому будиночку на околиці села до ранку горіло світло.

* * *

Це невеличке, схоже на іграшкове, селище він обрав не випадково. Артур давно шукав таке місце, куди б не дісталася тупувата блондинка прогресу, притягнувши із собою величезну косметичку з метушнею, торохкітливими амбіціями, жадобою грошей та слави. Для чистоти експерименту село мало бути саме таким: спокійним, тихим та без жодного натяку на комфорт. Чоловік вийшов на подвір'я, з насолодою вдихнув свіже повітря та попрямував до криниці. Цей маленький будиночок колись

належав родичці його знайомого, який був на сьомому небі, коли дізнався, що Артур хоче придбати халупку. Чоловік уже й не сподівався на якусь користь з дерев'яної хижі без газу у вимираючому селі та без вагань продав будинок. Добре, хоч світло тут було! Побутові труднощі хвилювали Артура найменше. Він привіз із собою старенький обігрівач, маленьку електроплитку та харчів на кілька днів. Чоловік був ладен потерпіти, адже йшлося про експеримент заради майбутнього всього людства! Крехтячи, мов стара качка, він умився водою з криниці.

— Доброго ранку добрим людям! — від несподіванки Артур вилив на себе трохи більше води, і крижана змійка, жалячи холодом, чкурнула по спині. Біля плетеного паркану стояла симпатична білявка. — А я Ваша сусідка, Марія...

— Доброго ранку! Артур, — цупким поглядом психолога чоловік одразу відзначив: дівчина — яскраво виражений сангвінік: зайві, надто енергійні рухи, активна міміка, швидка вимова. Його волохатий торс її анітрохи не збентежив.

— А Ви надовго до нас?

— Та ще не знаю, можливо, на кілька місяців.

— Втомились від міського життя? До нас рідко такі приїжджають, — миловидна Марія схилила голову.

— Такі? Це які ж?

— Солідні, на машинах, — жінка кивнула у бік Артурового позашляховика.

— Маєте слухність, я страшенно втомився! Ви навіть уявити не можете, як виснажує велике місто...

Я тут деякі продукти привіз, але надовго не вистачить. Магазину у вас, схоже, нема, тож я сподівався домовитися з кимось із місцевих купувати свіже молоко, овочі, хліб...

— Та я вже принесла! — дівчина хутко заскочила на подвір'я з кошиком і взялася викладати на дерев'яний стіл молоко, сир, свіжий хліб, огірки та помідори.

— Нічого собі! Зачекайте, я за грошима, — чоловік кинувся у будинок. Коли ж повернувся — дівчини вже не було.

Навіть у найсміливіших прогнозах про ізолювану спільноту він такого не очікував. Мешканці села демонстрували чудеса гостинності, наче все життя чекали на його приїзд. Вони приносили домашні гостинці, радо допомагали по господарству та ще й запрошували Артура на сімейні свята. У чоловіка навіть закралася підозра, що все це — якийсь спектакль, де він грає невідому йому роль. З іншого боку, розмірковував він, можливо, він так здичавів у металевих джунглях, що доколупувався до простих речей та не міг оцінити природних чеснот. Як не намагався підозрілий гість вистежити хоча б якусь заздрість, агресію чи хоча б дріб'язкову жадібність серед людей — усе було марно. Мешканці наче зійшли зі сторінок біблійських оповідань.

Селяни жили розміреним упорядкованим життям: прокидалися рано, багато працювали, ходили на вечерниці, а по неділях збирались у маленькій затишній

церковці Святого Миколая. Артур і туди забрів, але нічого підозрілого не примітив.

У селі було не більше сотні жителів. Психолога вразило, що серед них не так вже й мало молоді. Схоже, мешканці крихітного гірського селища почувалися абсолютно щасливими та не прагнули шукати благополуччя деінде. За десять кілометрів звідси розкинулося інше село — з магазином, школою та медпунктом. Шкільний автобус забирав дітей на уроки та привозив додому. На велосипедах мешканці їздили за речами та деякими продуктами.

Найголовнішими тут були ніякі не голови та не начальники, а прості старости — трое поважних чоловіків. Всі як один — бородаті, зосереджені та суворі. На вигляд їм років по 60, хоча могло бути й більше. До старост приходили за порадою та розсудом, хоча мирити було нікого: сварки та навіть суперечки в селі траплялися вкрай рідко. Це і насторожувало. Все складалося аж надто ідеально для заїжджого психолога, який замислив зруйнувати кількасотлітню ідилію маленького села.

* * *

Він вирішив почати з улюбленого методу усіх маніпуляторів — провокації. Кінцевою метою Артура було викликати у спокійних і наче просочених благодаттю верховинців хоча б маленьке роздратування. Це нікчемне та безвинне почуття, за його теорією, мало б запустити страшний механізм самознищення. Роздратування, як іржа, думав він, в'їдатиметься у щоденну поведінку, у характер і вже самовільно, без жодного втручання викликатиме неконтрольовані спалахи гніву. Зі швидкістю

епідемії воно передаватиметься від однієї людини до іншої. Якщо все станеться саме так, як він задумав, Артур докаже усім: вірус зіпсованих стосунків — не вигадка дивакуватого психолога, а небезпечна хвороба! «Може, навіть Нобеля дадуть?!» — тішив своє розбухле честолюбство. Він уже уявляв, як наївні та простуваті мешканці гірського селища почнуть гризтися між собою, покладуть початок розлученням, бійкам та крадіжкам, стануть усвідомлювати, що не хочуть жити в ізольованому світі, та почнуть виїжджати на заробітки, привозити з собою все нові й нові штами вірусу. Наче Мефістофель, він втішався грандіозністю свого задуму, але виправдовувався тим, що врешті-решт знайде антидот та вилікує людство від підступної недуги.

* * *

— А чого це у Вас сир такий кислий? — підструнчував Артур душевну сусідку Степанію, яка приносила молочні продукти.

— Не може бути! Я ж тільки сьогодні зробила! То, мабуть, Машка закохалася, козочка моя. Та Ви не хвилюйтесь, я завтра свіженького принесу!

...Артур хвилювався. Ще й як! Усі спроби грати на нервах у жителів села закінчувалися повним фіаско. Люди зніяковіло посміхалися, знизували плечима та йшли далі. Шпильки та образливі натяки не діяли. Нищівна критика устрою та традицій роду, до яких так трепетно ставилися селяни, викликала лише подив, але частіше — співчуття. Так тривало близько місяця. Дійшло до того, що Артур перестав вітатися зі старостами,

аби зачепити їхнє самолюбство. І тут невдача. Коли подумки він уже святкував перемогу, до нього прийшли усі ці троє зі своєю турботою та розумінням, з пакуночками якихось трав, свято вірячи, що він захворів...

Артур вирішив змінити тактику. Обрати одну ціль та бити по ній, допоки не спрацює. Жертвою мала стати Марія. Білявка з великими зеленими очима, сповненими безмежної довіри, здавалася легкою здобиччю. Вона була сиротою та жила в домі одна. Артур бачив її щодня: дівчина вивішувала білизну, поливала квіти чи полола городину. Його план був примітивний та жорстокий. Чоловік помічав, як дівчина сором'язливо відводить очі. На вигляд їй було не більше двадцяти п'яти. Струнка енергійна Марія так контрастувала з його випещеною в салонах, розніженою та дратівливою дружиною! «Жодних почуттів, лише наука», — твердив собі Артур, розглядаючи мо-лоде пружне тіло під білосніжною сорочкою.

— Привіт! Чудово виглядаєш!

— Дякую, — дівчина саме перебирала свіжі овочі.

— Не хочеш зі мною покататися?

— Покататися? По селу?

— Та що ти! Ні, звісно. Я просто скучив за машиною, вітром у скронях, а у вас тут особливо не поганяєш!

— Ну, давай, я тільки перевдягнуся.

Дівчина хутко, як завжди, помчала до хати.

Вона вийшла у простій червоній сорочці та джинсах. «І де тільки дістала такі у дрімучому селі?» — подумав Артур та, не знімаючи найспокусливішої зі свого арсеналу посмішки, схвально похитав головою та посадив

дівчину на переднє сидіння. З радістю завів мотор, насолоджуючись тихим гарчанням, опустив скло та поглянув на трохи перелякане обличчя Марії:

— Не хвилюйся! Тобі сподобається!

* * *

Все йшло як по маслу. День за днем Марія, як здавалося Артуру, дедалі більше закохувалася. Чоловік так захопився експериментом, що не відчував нічого, окрім азарту божевільного ученого, який підсипає приреченому пацюку все більшу порцію отрути та з вираченими очима спостерігає за реакцією.

Вони багато часу проводили удвох: піднімалися в гори, купались у водоспадах, збирали ягоди, блукали пасовищами та милувалися заходом сонця. Марія розповідала Артуру місцеві легенди про шаманів та чаклунів, а він змішав її розповідями із власного життя, навмисне оминаючи тему шлюбу.

— Ти знаєш, у мене була кішка Аврора, яка дуже не любила одного мого знайомого. А все через те, що одного разу він ненавмисне наступив на її кошеня. Так от — вона почала мститися!

— Моя кішка теж любить мстити! — засміялась Марія.

— Моя ж перевершила всіх! Спочатку вона регулярно замочувала його черевики, гострила кігті об дороге кашемірове пальто, а одного разу, дочекавшись, поки ворог піде мити руки до ванної, наклала йому в тарілку, уявляєш?!

— Не може бути!

— Може!

Марія заливалася сміхом, а Артур не міг відвести очей від маленьких ямочок на щоках, які то зникали, то знову з'являлися на гладенькому ніжному обличчі. «Це тільки заради науки, — як зомбі твердив собі, роздивляючись стрункі ніжки під довгою легкою спідницею, — тільки заради експерименту!»

Як не намагався чоловік відхреститися від невидимого зв'язку, який виник між ними від самого початку, обманювати себе було безглуздо. Почуття перемішувалися та шипіли у ньому, як вода із содою, на довгі години лишаючи наодинці з докорами сумління. Кілька разів він навіть подумав: ну його, до собачої матері, цей експеримент! Але схоплювався і, нервово масуючи скроні, бурмотів: «Ні, ні, ні, тільки не так, я зроблю все, аби довести справу до кінця!»

Вирішальний день настав. Артур продумав усе до дрібниць. Ще вдосвіта він пішов до місцевої цілительки — сіроокої чорноволосої Ірини, яка не втратила привабливості з роками. Чоловік поскаржився на біль у спині. Нічого не підозрюючи, жінка запропонувала лікувальної мазі.

— Ірино, вибачте мою нескромність, — почав Артур, — спина болить усе сильніше — боюся, однією маззю тут не обійдеться. Мене в таких випадках рятує масаж. У місті я б викликав масажиста, але тут, у горах...

— То я зроблю масаж, не хвилюйтесь, — посміхнулася цілителька.

— Та після масажу потрібен спокій, а ще краще — сон. Я не хотів би Вам тут заважати та відлякувати гостей. Може, зайдете сьогодні? Обіцяю: чіплятися не буду та добре заплачу!

Жінка засміялась.

— Не хвилюйтесь, Артуре! Грошей не візьму — може, колись допоможете по господарству. Ось тільки зараз у мене кілька справ. Давайте опівдні?

— Чудово! Ірино, Ви мене врятували!

Чоловік не міг натішитися, що все так обійшлося. Ще здалеку він помітив Марію на подвір'ї. Дівчина помахала йому рукою.

— Привіт! — Артур підійшов упритул до огорожі.

— Як маєш? — сусідка облишила справи та підійшла до чоловіка.

— Все чудово, як ніколи!

— Приємно чути. Що плануєш робити сьогодні: риболовля, як завжди, чи щось оригінальніше? — дівчина не приховувала, що радіє будь-якій нагоді провести час удвох і не проти розвитку стосунків, які, наче старий човен, намертво загрузли на місці.

— Хочеш поплаваємо?

— Згодна!

— Тільки зараз я трішки подрімаю. Розбудиш о пів на першу? Одразу й підемо, гаразд?

Чоловік посміхнувся, спостерігаючи, як Марія весело підморгнула йому та повернулася до справ.

...Вже добрі тридцять хвилин Артур лежав на кушетці та страждав від невмілого штурму його спини.

«Масажистка з неї, як з мене танцівник ча-ча-ча», — нервував чоловік, щосили намагаючись не видати себе. Потрібно було тягти час. Якщо Марія не з'явиться протягом найближчих п'яти хвилин, його хитромудрий план лусне, мов повітряна кулька. Він ладен скільки завгодно терпіти ці шарпання та смикання цілительки, аби лишень вона прийшла!

У двері тихенько постукали. Надто рвучко, як для хворого, Артур підвівся та подав заспокійливий знак Ірині.

— Секундочку! Покличте мене за півхвилини, — і, не роздивляючись подив на її обличчі, вийшов з кімнати.

Навмисно обв'язавшись одним рушником, розчервонілий після масажу, він відчинив двері.

— Ти ще не готовий?

— Вибач, я тут трохи зайнятий...

— Зайнятий? Чим?

— Артуре, я тебе чекаю! — дуже вчасно долетіло з кімнати.

— Я просто... — Артур, як йому здавалося, геніально удавав розгубленість. — Просто я не сам, розумієш?

...Марія розгублено кліпала на чоловіка.

— У тебе хтось є? — її голос був таким тихим, що Артур швидше вгадав, аніж розчував слова.

— Вибач, мав би тобі раніше сказати... — він бачив, як очі дівчини мимоволі наповнюються слізьми, як вона намагається підібрати слова, але не може нічого вимовити. Врешті Марія розвернулася, щоб піти, але різко обернулася та вліпила йому такого дзвінкого

помордаса, що Артур мало не втратив рівновагу. Гордо випроставшись, дівчина пішла геть.

Чоловік повернувся до кімнати, недоладно відповідаючи на запитання цілительки. Він хотів якнайшвидше попрощатися з горе — масажисткою. Артур почувався закінченою свинею та не сумнівався, що його ганебний вчинок викликав у дівчини лють, ненависть, образу. «Ці почуття, наче міль, виїдатимуть її зсередини, — припускав він, — і буде несила довго тримати їх у собі. Вона поділиться з подругами, з сусідами. Ще трохи часу — і цій довершеній ідилії кінець», — розмірковував чоловік, уже не стримуючи посмішки.

Минув тиждень. Потім ще один. Селище жило звичним життям, сповненим благодаті. Її навіть стало більше — так здавалося Артуру. Мешканці навперебій пропонували свою допомогу.

— Може, тобі дах відремонтувати — он як перекосився, — питав якийсь незнайомий чоловік.

— Давай траву покошу, — радо пропонував інший.

— Чого такий сумний, ходімо рибалити! — запрошував третій.

Артура все це страшенно дратувало. Він схуд та змарнів. Десятки разів на день чоловік заглядав за паркан, але Марії не бачив. Дівчина уникала його. Одного разу він випадково зустрів її на вулиці, але сусідка подивилася мовби крізь нього, і це ще більше роззлило. Зранку до пізнього вечора чоловік сидів на ґанку, спалюючи легені останніми запасами цигарок. Робити

нічого не кортіло. Те, що раніше приносило задоволення — прогулянки у гори, фотографування, риболовля, книги, тепер викликало приступи нудоти. Натомість прийшло безсоння. Воно підкралося непомітно і, наче змія, звило кубло у його ліжку. Ночами він роздивлявся стару потріскану стелю і, з завзяттям червоної мурахи, тягнув до голови різний непотріб. Артур втратив апетит, став розсіяним. Годинами столичний психолог дивився в одну точку. Пробував заспокоїтися — і зжер кілька упаковок заспокійливого. Але те, що безвідмовно допомагало вдома, тут виявилось марним. Врешті-решт чоловіку почало здаватися, що він потроху втрачає глузд.

* * *

Вони його покликали. Якийсь хлопчина приніс недобру звістку: старости зібралися та хочуть його бачити. Негайно. Артура пересмикнуло. Ще тиждень тому чоловік відреагував би тріумфуючою посмішкою, радіючи, що таки розчавив незворушність дивних мешканців. А тепер? Артура гризли недобрі передчуття. Він не знав, як відреагувати: чи слухняно піти, як роблять усі тутешні, чи проігнорувати. Після кількох хвилин нестерпних вагань чоловік наважився зустрітися зі «святою трійцею». Для себе він вирішив: удосвіта ж рушить додому. Досить з нього цих високих експериментів! Все одно нічого не вийшло...

* * *

— Навіщо ти це зробив? — утретє запитав найсуворіший з усіх старост на ім'я Михайло. Своєю густою

чорною бородою, подекуди посрібленою сивиною, він нагадував чеченця — бойовика.

— Не знаю, — знизував плечима Артур.

— Зате ми знаємо, — несподівано мовив інший — Микола.

Артур не розумів, про що вони тут теревенять останні півгодини. Якись розпливчаті запитання, натяки, переглядання. Його хворі нерви, здавалося, от-от не витримують. Чоловіки розмовляли у великому будинку, де відбувалися важливі збори. Кімната була прибрана зовсім не з селянською вишуканістю: довгий дубовий стіл, за яким сиділи старости на масивних м'яких кріслах, пухнасті килими, дорогі картини на стінах. Навіть камін у кутку був неначе з виставки дизайнерів у Парижі: з модною різьбою та ілюзією тривимірного об'єму.

— Ми покликали тебе сюди, щоб розкрити правду.

— Яку ще правду?

— І вибачитися.

— Що?

Артур нічого не розумів. Він намагався зберігати поважний вигляд, але виходило поганенько. Краєм ока він помітив, як Михайло подав знак іншому, аби той продовжив розмову.

— Ти став жертвою експерименту, — сказав третій староста, якого звали Федором.

— Але ж...

— Спокійно вислухай до кінця, а потім скажеш, що ти гадаєш, — резонно зауважив Микола.

Вони утрюх розмовляли наче одна істота: один починав, а інший продовжував. Все це Артуру страшенно не подобалось.

— Багато років тому ми були такими ж, як ти — успішними, пихатими та незалежними. Ось Федір, — Микола кивнув у бік сусіда, — бізнесмен, Михайло — політик, а я, — чоловік зробив невелику паузу, зиркнувши на старост, — працював на замовлення спецслужб.

— Слухай, досить вже, — втрутився Михайло, — скільки років минуло, а ти за старе!

— Так, так, правду кажи, — підтримав Федір, — чого вже там!

— Ну, добре, я програміст. Хакер, якщо хочеш. Діставав різну секретну інформацію, за що мав непогані гроші.

Артур не розумів: навіщо ці троє покликали його сюди — щоб покепкувати? Показати, що вони теж мають почуття гумору?

— Ви, мабуть, жартуєте, та я не розумію...

— Я ж просив не перебивати! — різко обірвав оповідач. — Вислухай спершу.

Артур вирішив: грець з ними, хай буде так! Ще трохи терпіння — і він розвернеться та одразу ж поїде додому, не чекаючи ранку.

— Тож, — продовжив Микола, — все було в шоколаді, в ажурі, чи як там у вас зараз кажуть. Лише одна біда — жоден із нас не почувався щасливим. Усе, що ми мали та що могли дозволити собі за гроші, приносило нетривку та жалюгідну подобу щастя. Утіху, можливо, задоволення,

насолоду, але все тануло без сліду за кілька годин, наче ріжок з морозивом у руках розбещеної дитини.

Чоловік замовк, а естафету перехопив Михайло.

— Тоді ми були незнайомі, і кожен на свій лад шукав своє Щастя. Ми їздили за ним на Гоа та Гаїті, у буддійські храми та Єрусалим, побували біля статуї Будди в Гонконгу та ще бозна-де і, здавалося, навіть знаходили щось дуже схоже на Нього. Але воно змивалось з наших душ так само швидко, як золотистий загар під душем.

Артур упіймав себе на думці, що частенько почувався так само. Він слухав, дедалі більше переконуючись, що це не жарт.

— Коли ми познайомилися під час однієї подорожі в Індії, то були неабияк здивовані, що маємо стільки спільного. Можливо, якби ми не зустрілись, то поодиночі нізащо б не наважилися на таке.

— На що? — не втримався Артур.

— Ми запросили кількох талановитих психологів та психіатрів, щоб провести унікальний експеримент: з'ясувати, що заважає людині бути щасливою. Для цього ми знайшли відлюдне та спокійне місце. Раніше, — Михайло показав рукою у вікно, — тут було мертве село, не більше десяти халуп. Як бачиш, тепер тут трохи інакше.

— А що за експерименти? І хто піддослідний?

— Спершу ми самі. Це були довгі сеанси психотерапії, гіпнозу, що витягували з нас — нас самих. Згодом почали приїздити інші люди, посвячені в експеримент. Були й такі, хто не знав, що за ними ведеться спостереження.

— Як я?

— Точно, — посміхнувся Микола.

— Але, що ви там розбирали, що вивчали, я все одно не розумію!

— Зачекай трохи, дізнаєшся.

— Ми не шкодували ні грошей, ні часу, ні сил. Привозили сюди не тільки медиків, а й парапсихологів, монахів, віщунів. У нас виник такий собі науковий центр, в якому працівники обробляли та систематизували інформацію. Вся їхня робота полягала в тому, аби вивчати негативні емоції.

Артур не знав, що й сказати. Його випередили!

— Негативні емоції, — продовжував Микола, — розмножуються та руйнують особистість із дивовижною швидкістю. Все це нагадує епідемію дивної хвороби або невідомого вірусу.

— ВЗС, — мовив Артур і, помітивши здивування співрозмовників, пояснив, — вірус зіпсованих стосунків.

— Чудово! А ми все гадали, як його назвати! Можливо, тоді скажеш, які саме емоції його викликають?

— Не впевнений, але думаю, що найперше — роздратування.

— Ми виділили чотири: образа, заздрість, ненависть, роздратування. У тебе були три з чотирьох!

— Повірити не можу: я був для вас піддослідним пацієнтом!

— Вибач, але це було реально смішно! Ми одразу зрозуміли, що ти проводиш якесь психологічне дослідження, що було зовсім нескладно, враховуючи, що ми самі колись були такими ж!

— А Марія? Вона теж працює у вашому центрі?

— Вона найкраща! Старший науковий працівник. Чомусь виявила найбільшу зацікавленість до тебе.

— Правда? А цілителька? Масажистка з неї нікудишня!

— На жаль. Вона наш диспетчер — зв'язується з іншими такими ж центрами.

— То цей не єдиний?

— Поки існує п'ять. Плануємо відкрити шостий.

— А мешканці села? Вони працюють на вас?

— Не зовсім. Тут багато людей, які втекли від метушні великих міст, від беззмістовності та порожнечі. Здебільшого, успішні люди, які шукають себе.

Артур не міг повірити. Всі пазли останніх подій склалися у надто неймовірну картину.

— Але як щодо щастя? Ви його знайшли?

— Без сумніву! Воно завжди було з нами. Тільки сильно вимащене у негативних емоціях. Як криниця з цілющою водою, яку багато років закидали усіляким мотлохом. Тож, коли, крок за кроком, ми почали чистити свої колодязі, все змінилося: ми оновлювалися разом із нашими почуттями.

— Чому б не розповісти про це іншим?

— Ще рано. Експерименти тривають, і ми не хочемо, аби хтось завадив.

— А якщо я розповім?

— Навряд чи повірять. Та й для тебе у нас цікава пропозиція!

— Це яка ж?

— Приєднуйся до команди! Ти нічого не втрачаєш, окрім своєї божевільної ідеї провести експеримент самотужки. Непоганий заробіток, задоволення амбіцій та ще й духовний розвиток — хіба не спокійливо?

— Можливо. Не знаю.

Артур думав про Марію. Як, після того що трапилося, працювати пліч-о-пліч?!

— Я подумаю.

— Наша пропозиція діє до ранку. А якщо відмовишся, нам доведеться тебе вбити, бо знаєш забагато!

— Що?!

— Та жартую, — засміявся Михайло, — думай, не поспішай. Тільки не помились!

Чоловік вийшов на подвір'я, залите м'яким вечірнім сяйвом. Йому понад усе кортіло почати нове життя, але Артур сумнівався, чи стане сил отак просто покинути усе, чим жив раніше: дружину, коханку, своїх дивакуватих клієнтів, звичне оточення, де тримав міцну авторитетну позицію. Ким він стане тут? Хлопчиком на побігеньках? Роздуми перервав знайомий голос.

— Артур? — назустріч йшла Марія. У жовтому, наче кульбаба, сарафані вона виглядала неабияк зворушливо. — Тепер ти все знаєш.

— Так. Схоже, кілька тижнів я був тут замість клоуна.

— Не бери так близько до серця, — засміялась дівчина. — Ти й сам нікого не шкодував.

— Так, я маю вибачитись за своє свинство... Хоча ні, це ти маєш вибачатися!

— А я за що?

— За те, що гралася моїми почуттями, — чоловік вирішив нічого не приховувати, — шкода тільки, що все було не насправді.

— Те, що ти не кохався з псевдоцілителькою?

— Та ні! Я про нас з тобою. Все, що було, не здавалося грою...

Марія перестала посміхатися та пильно подивилася йому в очі.

— А це й не була гра, Артуре. Принаймні з мого боку.

— Знову прикидаєшся, старший науковий працівник? — він серцем відчув, що дівчина каже правду.

— Зізнаюся, коли побачила тебе вперше, я була переконана, що ти — пихатий телепень, яких частенько привозять сюди, щоб покопирсатися у їхньому мозку. Але потім за дивакуватими вчинками здогадалася, чому ти приїхав. І знаєш що? Ми дуже схожі! Скажу як науковець: ти мене здивував!

— Не жартуєш? — Артур відчув, як зайчики дитячого захвату застрибали по його обличчю. Сумніви щодо майбутнього остаточно зникли.

— Єдине, що мене зараз цікавить: якщо ти так залицявся заради науки, то як будеш заради себе?

— Можемо перевірити, якщо хочеш.

— Дуже!

— То що ти робиш сьогодні ввечері?

Гіпопотам

Невеличка кав'ярня в центрі Праги. За столиком біля вікна ефектна білявка влаштовує допит молодика. Її налаковані кучері перелякано підстрибують, не встигаючи за спритними жорстокими словами. Вона намагається говорити якомога тихіше, але їдка жіноча образа прохоплюється на волю. Юнак, схожий на художника — невдаху, навіть не виправдовується. Він, неначе втиснена у стілець пружина — от-от вистрелить. На парочку ніхто не звертає уваги. За сусіднім столиком підкреслено відсторонений, елегантно одягнений молодий чоловік робить помітки у блокноті. Врешті-решт «художник» різко випростується та поспіхом виходить з кав'ярні. На його обличчі — суміш приниження та роздратування. Дівчина обертається до сусіда:

- То що скажете? Зраджує?
- Я думав, що загорюсь — від Вас так і сипалися іскри навкруги! — посміхається молодик.
- Досить жартувати, Василю. Давайте до справи!
- Добре. І відповідь — так.
- Що так?
- Зраджує.
- З ким?
- Її звати Наталя.
- Я так і думала! Він поїхав до неї?
- Ні, але поїде увечері. Додому не прийде.

— І адресу навіть можете сказати?

— Майцелова, 12.

— Візьміть, — білявка кладе на столик кілька купюр, — я навіть не припускала, що Ви так добре впо-
раєтесь. Правду про Вас кажуть! — і, не попрощавшись,
виходить з кав'ярні.

— Добре впораєтесь!... — чоловік знижує плечи-
ма. — А хіба було інакше?

І закреслює у блокноті ще одне ім'я.

Три роки тому.

«Мене звати Вася. Я можу годинами лежати на ка-
напі та дивитися комічні телешоу. Мама називає їх ту-
пами — просто вона не має почуття гумору! Коли вона
злиться, то каже, що мій мозок розміром з мишачий по-
слід». Василь закрив щоденник та за звичкою поклав
під матрац. Наближався час вечері. Бентежили запахи
з кухні: піца з куркою, його улюблена страва! Вже за пів-
години він знову розпростерся на канапі, яка голосно
крехтіла, напружуючи усі свої металеві м'язи, аби втри-
мати на собі 160-кілограмову тушу.

У свої повні 20 хлопець не вчився та не працював.
Відтоді як помер батько, Вася змінився до невпізнан-
ня. Раніше юнак мріяв стати таким, як він — сильним
та відчайдушним. Все життя батько провів у подорожах
на байку, а натішившись сповна, відкрив з товаришем ав-
томайстерню. Дух авантюризму у чоловіку не згас, і він
готувався до великої подорожі, у яку обіцяв взяти сина.
Запалюючи чергову цигарку, батько повторював:

— Ми поїдемо туди, куди не наслідуювався дістатися жоден байкер. Я покажу тобі, синку, небачену красу твоєї країни!

Хлопець підтакував, а очі палали передчуттям великих пригод.

Одного дня, коли Вася був у школі, у батька трапився серцевий напад. Чоловік був у майстерні. Його, майже непритомного, знайшов напарник та викликав швидку. До лікарні батька привезли уже в комі. За кілька годин він помер.

Василь, здоровенний 15-річний підліток з накачаними м'язами, цілу ніч ридав у подушку. Він не міг повірити, що батька нема і більше ніколи не буде. Ризикованої та відчайдушної подорожі теж. Без нього він нічого не хотів: ні тренажерного залу — бо, як казав батько, «справжній байкер має бути сильним», ні успіхів у географії та математиці — бо «бовдурів дорога не любить». Цілими днями він валандався вулицями, не знаючи, куди себе діти. А тут ще мама зі своєю гіпертурботою: синочку, ти чому нічого не їси? Може, приготувати чогось смачненького?

Вася не зчувся, коли його головною втіхою стала їжа: пельмені, голубці, налисники з сиром. Борщ, солянка, окрошка. Мама готувала неперевершено. Вона працювала поваром у ресторані і сама любила смачно поїсти. Іще однією розрадою став Щоденник.

«...Мозок розміром з мишачий послід. А ще, коли я дивлюсь шоу, вона дразнить мене Гіпопотамом. Хоча до чого тут Гіпопотам?»

Василь не помітив, як заснув, а коли прокинувся — за вікном був уже ранок. Він солодко потягнувся, важко гупнув ногами об підлогу та почалапав на кухню. Там на нього чекав сюрприз. Він і не звернув би уваги на записку, якби біленький клаптик паперу не лежав у його тарілці, куди Вася збирався налити борщу. Він гидливо скинув папірець на підлогу та потягнувся за черпаком. Але борщу не було. Каструля стояла порожня. Піци теж не було: ні на столі, ні в холодильнику, ні в духовці.

— Ма-а-а-ам?

Мама теж чомусь не було. Вася підняв з підлоги записку та побачив знайомий почерк: «Синку, я тебе залишаю, пробач. Так буде краще. Я хочу, щоб ти почав інше життя. Без мами. Я давно мрію, що ти будеш вчитися, знайдеш роботу, познайомишся з гарною дівчиною. Не засуджуй. Я бажаю тобі тільки добра. Прощай!»

Вася знизав плечима та викинув записку у смітник. Повернувся до кімнати, зручно вмоستився на канапу та включив телевізор. Він був упевнений: мама пожартувала. Вона давно погрожувала так вчинити. Три роки Василь безвилазно сидів у неї на шиї. Не те щоб йому не хотілось змін — просто він не звик за когось відповідати. Навіть за себе. Після батькової смерті він ледве закінчив школу. В атестаті були самі трійки. Тоді він важив уже сто тридцять кілограмів. Смішки та глузування стали незмінними супутниками. Одразу після випускного хлопець упав на канапу, наче у затягну кому, і більше з неї не виходив. Це було набагато приємніше, аніж цілий день копирсатися у мазуті в батьковій майстерні.

— Ма-а-а-ам? — Василю здалося, що скрипнули вхідні двері, але це сусіди згори загрюкали меблями.

Йому так хотілося їсти, що він був ладен на все. Вася знову поплентався на кухню та влаштував ревізію у холодильнику: банка тушонки, кілька рибних консервів, солоні огірки, сметана та хліб. Він уплів усе за 10 хвилин. Увечері знову причовгав на кухню та вимів усе з полицок: сухі сніданки, печиво, домашні сухарі. По телевізору показували його улюблене шоу, але хлопця воно більше не тішило. Він мовчки заїдав образу. Покінчивши з усім їстівним у домі, Вася вирішив, що завтра почне нове життя та покаже усім: він впорається і без мами!

* * *

У серванті у маминій скриньці він знайшов невелику суму грошей. «На кілька днів вистачить, — вирішив, — а поки що пошукаю роботу».

— Ох, і рознесло ж мене! — з сопінням та прокльонами Василь ледь убгався у старі джинси. — Схоже, мама мала слушність — я таки Гіпопотам!

Він узявся за червоний светр, який, обтягнувши складки жиру, напнувся, мов вітрила у негоду. Зиркнув у дзеркало. На своє відображення він не дивився років зо два, не менше, і до того ж навіщо засмучуватись, але лівим оком ненароком зачепився за пістряве здоровило. Височенний, майже під два метри зросту, він нагадував динозавра в дитячому светрику. Скуйовджене довге волосся падало на обличчя. Хлопець лише розпачливо махнув рукою. Від голоду бурчало в животі, юнак мріяв

лише про велику піцу — ні, дві піци з куркою на сніданок.

Залишилося знайти кросівки, але їх ніде не було видно. Він роздратовано обшукав полицки для взуття, подивився у шафі, на балконі, під ліжком. Майже втративши надію, Вася побачив краєчок знайомої коробки зверху на шухляді.

— І треба ж було її туди запхати!

Він ухопився за коробку, відмітивши, що вона підозріло важка. Різко смикнув на себе — і на голову посипалися важкі батькові інструменти.

— Що за холера!

Він ледве встояв. Перед очима замерехтіли метелики. Схопившись за голову, Василь кілька хвилин приходив до тями. Вилаявшись, юнак взув старі батькові черевики та вийшов з квартири.

У коридорі він нашттовхнувся на сусідку — тітку Клаву. Жінка не бачила живого Васю кілька років, тож витріщилася на нього, як на воскреслого.

— Доброго дня! — привітався хлопець та повернувся зачинити двері.

— Ото кобиляка, — почув за спиною скрипучий голос, — ото жиртрест, кабанюра, Господи помилуй!

— Що? — Василь не міг повірити, що його отак, ні сіло ні впало, почали полоскати поміями.

— Доброго дня, — нещиро всміхнулася тітка Клава.

— Ви сказали: жиртрест?

— Та ні, тобі почулося, — жінка злякано заскочила в квартиру та зачинила двері на всі замки.

Нічого не розуміючи, Василь поплентався сходами униз. Спершу він хотів навідатися до майстерні та попроситися на роботу до батькового напарника Віті. Це було за кілька кварталів, тож юнак вирішив дістатися пішки. З незвички йти було важко.

— Васю, невже це ти? — почув за спиною знайомий голос.

Біля прилавка з живими квітами стояла однокласниця Віка. Довге волосся рудою піною спадало на плечі. Здавалося, дівчина щиро зраділа несподіваній зустрічі, бо миловидне обличчя освітілося сонячною посмішкою. У школі вони товаришували, але відтоді, як Вася впав у «кому», розірвалися усі стосунки з друзями.

— Привіт!

— Давно тебе не видно! — примружилась від яскравого сонця дівчина. — Ти так змінився!

Він лише низав плечима.

— От халепа, що я кажу! — знову забринів чарівний голос. — Але ж таким товстим я його ще не бачила!

Василь витріщився на дівчину, але вона, як ні в чому не бувало, сприскувала водою квіти та з цікавістю поглядала на нього.

Він махнув на прощання рукою та розгублено пішов далі.

«Що ж це сьогодні коїться? Всі наче зговорилися проти мене!»

До майстерні він прийшов як на голках. «Якщо хто-небудь бовкне щось про мою вагу, то сильно пошкодує», — накручував себе. Не встиг юнак переступити поріг, як почув над головою знайомий голос:

— А то що за опудало? Невже до мене? О Господи, та це ж син покійного Миколи! Такий молодий, а весь жиром заплив!

Василь звів погляд та побачив дядька Вітю, який високо на драбині лагодив світильник.

— Це я опудало, дядь Віть?!

— Що — що? — чоловік ледь не звалився. — Привіт, синку! Хіба я що казав?

— Казали! — репетував Василь. — Про опудало, про жир — я добре розчув! Вам ще пощастило, що Ви на горі!

— Зачекай-но, — чоловік хотів спуститися, але передумав, — я нічого такого не говорив. Тобі почулося!

Василь з докором роздивлявся батькового друга, коли почув: «Він що — думки мої прочитав? От принесло ж на мою голову!»

Він починав потроху здогадуватися, але це здавалося таким неправдоподібним, що Василю кілька разів хотілося вщипнути себе за руку. Чим ближче він підходив до Віті, тим краще чув, що у того в думках.

«От холера! Що ж мені з ним робити?» — легко прочитав він.

— Що робити? Візьміть мене на роботу!

Чоловік ошелешено дивився на гостя.

«В майстерню? Але ж як я з ним працюватиму? Він навіть під машину не пролізе! Користі від нього буде як з козла молока, це точно! Та й бізнес я вже майже переформив на себе».

— Навіть не знаю, дійсно хочеш тут працювати? Ти хлопець розумний, пішов би вчитися...

— Поки Ви тут приберете до рук всю майстерню?

Чоловік скривився. Розмова йому явно не подобалася. Як і сам Вася, який виріс наче з-під землі. Він вже встиг забути про сина напарника і так добре все продумав: поки дружина Миколи виходила з депресії, він спокійнісінько оформляв документи на себе. Лишилося тільки востаннє відвідати нотаріуса — і майстерня в кишені. А тут цей синок, на пузі жирок! Чоловік вирішив якнайшвидше спровадити незваного гостя.

— Васю, поки ти дома відлежувався, я продав частину майстерні, яка належала твоєму батькові.

— Як?

— Отак! Приходила твоя мати, просила гроші. Я продав Миколину частку, а усе, що виторгував, віддав вам. Тож тепер ні тобі, ні матусі нічого не винен.

— І що мені тепер робити?

— Та йди собі з Богом! Все одно майстерня — не твоє. Ще твій батько так казав.

Василь був спантеличений. Він не повірив жодному слову.

— Тоді бувайте, дядь Віть! Якщо мене обдурили...

— Іди собі, хлопче!

Щойно Вася обернувся до виходу, як слова, наче кілька кинджалів, болісно впилися у спину: «Сімейка телепнів! І Микола таким був: ні заповіту, ні дарчої нащадку не лишив. Навіть документи на майстерню тримав тут, у шухлядці...»

Вася лише здригнувся, але виду не подав. Він знав напевно: Вітя нічого такого не говорив, лише подумав. А він — читає думки, так легко, наче лузає насіння.

* * *

Три з половиною роки потому.

— Неймовірно! — радісно скрикнула Віка, побачивши на порозі старого друга. — Це ти!

— Тепер у моїх планах приходити сюди частіше. Хіба що сама виженеш! — сміючись, він підхопив дівчину у міцні обійми та відірвав від землі. — Ти ж мене не виженеш?

— Ніколи! — Віка захоплено розглядала дорогий костюм, під яким проступало сильне треноване тіло. — Коли я бачила тебе востаннє, три роки тому, — вона хмикнула, — це було...

— Жахливо, точно, — посміхнувся Вася, — тоді я не знав, що у моїх руках — золота жила. Ти підказала!

Дівчина задоволено мугикнула.

— А як тобі вдалося так сильно схуднути?

— Мій дієтолог каже, що він найкращий у країні. Думаю, це правда, але коштує він, як найкращий на планеті! До речі, я прийшов віддати борг.

— Який ще борг?

— Такий. Ти мене врятувала від божевільні, не пам'ятаєш? Того дня, коли всі обзивали мене кабаном, свинею та жиртрестом, — Василь залився сміхом, — того самого дня, коли я виповз із «диванної сплячки». Добре, що ми тоді ще раз зустрілися, бо ти підказала, що робити з цими... незвичайними здібностями!

— Я за тебе хвилювалася! Але що так все вишло — твоя заслуга, не моя.

— Ну, добре, поділимо славу порівну, — Василь дістав із кейса пачку грошей та поклав на маленький столик, — це тобі за золоту пораду.

— Знаєш, а я не буду відмовлятися! — зраділа дівчина та кивнула у куток кімнати, де стояли картини. — Зараз мені гроші ой як потрібні! Мрію відкрити маленький арт-магазинчик, — вона невимушено взяла зі столика доларові купюри. — Ого! То ти став багатієм! Що — вгадування думок — така прибуткова справа?

— Ти собі навіть не уявляєш! — Вася голосно розсміявся. Чоловік зручно розмістився на канапі. — Хочеш, і тебе навчу?

Василь сидів за святково сервірованим столиком у дорогому італійському ресторані. Це мав бути визначний день, але сталося зовсім не так, як він планував. Вона спізнювалася більш ніж на дві години. Карина й раніше нехтувала пунктуальністю, але щоб отак! Коробочка з каблучкою випікала кишеню. Василь роззирнувся — йому здавалось, що всі навколо зловтішаються з його фіаско. Він заплющив очі та легко, за звичкою,

просканував думки за сусідніми столиками: всім було абсолютно на нього начхати. Стало ще гірше. Чоловік знову поглянув на годинник. Вони домовлялись на сьому, а уже о пів на десяту. Чекати не було жодного сенсу. Він розрахувався та вийшов на вулицю. Свіже березневе повітря приклало до змученої голови холодний компрес. Василь вирішив трохи пройтися.

...Вони познайомилися на закритій вечірці. Василь одразу запримітив чарівну брюнетку в черешневій сукні, її блискуче чорне волосся до талії, королівську осанку та пронизливий погляд. Щось було в ній спокусливо-демонічне: притягувало та лякало водночас. Чуттєві губи весь час посміхались, а очі були холодні, наче осіннє озеро. Здавалось, ще трохи — і засмокче трясовицею. Але гості дивилися не в очі. Велике декольте живою пасткою ловило захоплені погляди чоловіків та заздрісні — жінок. Василь піймався.

Того вечора він використав усі запаси чарівності. Намотував кола. Сипав компліментами до тих пір, поки Карина не здалася, і залишок вечора вони провели удвох. Василь знав чому. Не він, а його дорогий костюм, швейцарський годинник та перстень із діамантом справили враження. Вона так сподобалася Василю, що він знехтував поліцейською сиреною внутрішнього голосу, яка розривала перетинки. Вона його вбиватиме? Що за маячня! Коли він взяв папірець з телефонним номером Карини, то почувався, наче Наполеон, який виграв свою першу битву.

Їй лише 20, і це дивне створіння, схоже на коштовний діамант, належить йому. Цього достатньо. Він намагався не думати, як крок за кроком дівчина змінювала його, як чаклун вуду свою жертву. Лялькою був його мозок. Вона анітрохи не любила. Василь у цьому не сумнівався. Карина любила гроші, які він заробив на брехні, дорогі ресторани, елітні вечірки, подорожі та саму себе. Вона й гадки не мала, чим займається обранець — її це анітрохи не цікавило, а він продовжував вірити: якщо вдасться стати схожим на її ідеал — полюбить. Чого ж хоче жінка, Василь знав, як ніхто інший.

— Любий, як ти здогадався, що я давно мріяла про такий браслет? Ти вгадуєш мої думки! — Карина навіть не підозрювала, наскільки близька до істини. Він вгадував, ще й як! З того самого дня, як коробка з важкими інструментами гепнулася йому на голову, він не помилився ще жодного разу.

Дівчина наївно вірила, що вміло маніпулює залізцями, не підозрюючи, що він знає її як облуплену. Однак Василь свідомо піддавався та уступав, твердждаючи, що тверджею, почувавши себе вже не завойовником, а завойованим.

Перше, від чого довелося відмовитися, — довге волосся до плечей, яке він вважав своєю фішкою. «Це так по-дитячому», — подумала Карина, чарівно посміхаючись під час першого побачення, і любов до зачіски як відрізало. Він пішов до перукарні наступного ж дня.

— Ти любиш спорт? — якось запитала дівчина.

— Та якось не дуже. Грав колись у футбол, волейбол, баскетбол. Ще у школі, здається, а що?

— Не любиш навіть великий теніс?

— Тільки великий секс, — спробував пожартувати Вася, — а чого питаєш?

— Я граю. Це корисно, — коротко відповіла Карина. А мозок вибухнув: «Ледащо! Ще кілька років — і перетвориться на ганчірку».

З того ж дня Василь почав грати у великий теніс, викладатися на повну у тренажерному залі та поповнив ряди поглиначів допінгу. Найбільше він боявся стати старим Васею. Окрім особливої дієти, яку призначив йому лікар, чоловік весь час приймав пігулки для схуднення. Про здоров'я він тепер не думав, а лише мріяв про засмагле та накачане тіло — яскраву картинку, яку витягнув з мозку Карини.

Кардинальні зміни позначилися не лише на зовнішності. Чоловік не помітив, як майже перестав спілкуватися з друзями.

«Вони — тупі зануди!» — прокручувала подумки Карина.

Розмови з мамою стали не довгими за 5 хвилин. «Дістала своєю турботою!» — якось почув за спиною.

Коли Карина переїхала до нього, зміни стали ще помітніші. Василь забув, як це — пристрасно вболівати за улюблену футбольну команду, грати у комп'ютерні ігри та голосно слухати музику. Він змінив друзів, квартиру, автомобіль — усе, як хотіла Карина. Дизайн оселі,

меблі, техніка, навіть запах у квартирі були дзеркальним відображенням її смаків.

Одного разу, шукаючи, чого б почитати, у старих коробках (книги — це єдине, від чого він вирішив нізачо не відмовлятися) він наштотхнувся на старий щоденник.

«Коли я дивлюсь шоу, вона дразнить мене Гіпопотамом. Хоча до чого тут Гіпопотам? По-моєму, Гіпопотам — це щось велике та бездушне. А я маю душу».

Василя раптом пройняв страшний здогад: саме зараз щось незграбне та товстошкіре, як гіпопотам, витоптує його зсередини. Відтоді, як чоловік відкрив у собі вміння читати думки, минуло сім років, а він почувався, наче випотрошена качка, в яку замість яблук втиснули чужі смаки. Він подивився в дзеркало та побачив знайоме обличчя, однак нутрощами відчув: це не він, а те, що від нього лишилось. На що сподівався? На те, що, ставши подобою іншої людини, зможе нарешті диктувати правила? Що вона почне змінюватися сама?

...Крижаний вітер пробрався під розстібнуте пальто та холодив серце. Здавалося, попереду лише чорна безодня з безсердечними очима Карини.

Ноги самі привели до знайомого будинку. У вікні горіло світло, Василь зітхнув з полегшенням. Він не раз приходив сюди у хвилини розпачу, а зараз особливо потребував підтримки.

— Привіт! Які люди! — Віка, здавалося, була здивована. Він не помітив на її обличчі радості. Вони не бачилися майже півроку.

— Дозволиш зайти?

— Та прохось! — якось байдуже мовила дівчина. — Тільки не зважай на розгардіяш — гостей не чекала!

— Пусте, — чоловік пройшов у кімнату та заціпенів: по ній наче пробіглося стадо мамонтів. Розкидані речі, незастелене ліжко, якісь обгортки, папірці на підлозі, недоїдена піца та кілька порожніх пляшок з-під енергетичних напоїв. Єдине у кімнаті крісло потонуло під наваленим мотлохом. Він перекинув речі на диван та обережно сів. Віка стояла у дверях та мовчки спостерігала.

— Що трапилось, Вік?

— Нічого. Просто не вірю очам! Хто ти, Васю, друг чи просто перехожий, який іноді заскочить за порадою? Друзі так не вчиняють!

— Я тебе чимось образив?

— Якщо вважати ігнорування проявом дружби — то ні, не образив!

— Вибач. Я саме хотів про це поговорити...

— Ти справді дивний: то приходиш, виливаєш мені душу, то зникаєш на цілі місяці, не береш слухавку, не передзвонуєш! А тут з'являєшся, ніби нічого не трапилось! І ще я чула — ти зібрався одружитись?

— Дурниці! Якби я не знав тебе так добре, то подумав би, що ревнуєш! — Василь намагався розрядити напругу.

Не вийшло. Віка ще більше насупилась і вже хотіла почати нову тираду, коли раптом:

— Зачекай! Ти ж у нас вмієш читати думки!

— Краще б не умів!

— Ні, ні, ти не відговорюйся!

Вона підійшла упритул та зазирнула в очі.

— Читай! Ну! Читай голосно, по складах!

Василь хотів перевести розмову, але, зустрівши рішучий погляд, передумав.

— Я, — почав він, — тебе...

— Ну-ну...

— Ненавиджу.

— Так, так, далі.

— Бо ти — справжній придурок... Слухай, Вік, може я прийду якось іншим разом? Бачу, в тебе сьогодні невдалий день.

— Я тебе не відпущу, поки не дочитаєш до кінця. Читай!

— Я тебе ненавиджу, — Василь почувався, немов школяр, який прогуляв уроки, а тепер змушений виправдовуватися перед директором. Але відступати було нікуди.

— Бо ти не помічаєш, що я тебе ЛЮБЛЮ!

— Що? — Вася аж сіпнувся, не повіривши в те, що сказав. — Ти любиш? Мене? За що? Ти ж ніколи... не говорила!

— Я не говорила, бо ти, чорти б тебе схопили, вмієш читати думки!

— Так, читаю, але ж не кожного... і не завжди. Це не жарт?

— Не жарт. Я намагалась тобі сказати! Але ж ти завжди знаходив, на чому зупинити свою дорогоцінну

увагу! До того ж ти живеш із цією чаплею! — Вікторія знесилено махнула рукою.

— Вже не живу... точніше, живу, але не з нею... — Василь заплутався остаточно.

За вікном, наче густа чорна кава, тягнулися пізні сутінки. Дві постаті у важкому цигарковому тумані ще довго розмахували руками та доводили щось одне одному.

— Ти ж ніколи не був таким, яким вона тебе зробила!

— Хотів стати!

— І що — не вийшло?

— Передумав.

Поки Вікторія виливала на Василя усе, що накопало, перед його очима спалахували кадри його життя: батько — ідеал, диванне життя в депресії, відкриття незвичайних здібностей, приголомшлива кар'єра... Він дивувався, що ніколи раніше не помічав почуттів близької людини, а сприймав її лише як друга. Василь покірно вислуховував образи та милувався маленьким пристрасним обличчям, емоційними рухами та гарячим поглядом. Тільки зараз чоловік зізнався собі, що перед цією дівчиною йому ніколи не потрібно було прикидатися кимось іншим. Навіть тоді, коли він був гіпопотамом.

— Ти мене чуєш взагалі? — роздратовано запитала Віка.

— Так. Здається, я знову чую людей.

— Тоді ти зрозумів, що тобі краще забратися звідси! Не хочу, щоб ти більше приходив! Ніколи! Йди до своєї чаплі, чи до кого хочеш — і радься про все на світі!

Василь мовчки підвівся та повільно рушив у бік дверей. Великі плечі зсунулились, погляд волочився по землі. Аж раптом його пройняло наскрізь: «Не йди, чуєш, тільки не йди! — тиша у кімнаті стояла такою ж зверхньо-незворушною, але ж Василь умів читати крізь тишу. Він обернувся:

— Я маю завершити кілька справ та одразу повернуся.

Віка хотіла щось відрізати, але він не дав вимовити ані слова.

— Я візьму наше улюблене пиво, чіпси та всілякої смачної отрути. А ти насмаж картопельки. І побільше!

Зачепивши головою дзвіночки над входом, Василь, наспівуючи, ступив за поріг.

Геній

Він не був ані астрологом, ані цілителем. Звичайний чоловік, непомітний у натовпі. Носив чорні окуляри, стару кепку, потерті джинси та безрозмірний светр з витягнутими ліктями. І абсолютно ніхто не міг упізнати у ньому поважного професора кафедри фізики та інформатики.

У місті Івана називали Мозком через феноменальні дедуктивні здібності. Останні кілька років чоловіку доводилося ховатися від людей — він навіть змінив квартиру, бо спозаранку біля дверей уже товклися нетерплячі відвідувачі, які прагнули лише одного: хоча б на кілька хвилин позичити у професора розум.

...Почалося це ще у школі. Іван ненавидів записувати нотатки услід за учителем, а все тому, що мав неперевершену пам'ять. Його дратував нудний монотонний голос, який наче вкручував у голови учнів шуруп. Іванові то було зайве — він хапав усе на льоту і, наче молодий невгамовний пес, мчав попереду каравану, не розуміючи, чому інші не можуть второпати найпростіших речей. Він прочитував підручники наперед і взагалі не переймався домашніми завданнями. Натомість — пристрастився до книжок, особливо детективів. Ковтав їх один за одним: вдома, на перервах, під час уроків. Таке відверте ігнорування правил не залишилося непоміченим. Івана ганьбили при однокласниках, виганяли

з уроків, викликали до директора, але він знай гнув своє. Класна керівниця Галина Прокопівна, або Укропівна, як її називали учні, періодично влаштовувала його батькам промивання мозку. Але, окрім незадовільної поведінки, причепитися було ні до чого — Іван навчався набагато краще за однокласників.

Щупленький хлопчина в окулярах відрізнявся гіпертрофованим спокоєм і був наче не від світу цього. Коли однокласники навіжено бігали коридорами та гамселили один одного підручниками, він байдуже поглинав чергову книжку. Максим — нахаба та крутій, лідер усіх забіяк у класі — одного разу вирвав з рук хлопця його читиво.

— А що це наш заучка тут читає? — шибайголова насолоджувався почуттям переваги над слабшим, однак, коли побачив назву книги, його очі полізли на лоба. — Фромм, «Анатомія людської деструктивності», — ледь зміг вимовити він. — А це що таке?

— Не твоє діло! — відрубав Іван. — Все одно для твого мозку це надто велике навантаження! Ще загориться, не дай Бог!

Всі, хто спостерігав за конфліктом, застигли, вичікуючи, що буде далі. Запальний Максим звик вирішувати такі ситуації правим хуком, але цього разу не поспішав. Хлопець розгубився. Вперше він отримав інтелектуального ляпаса. З ненавистю зиркнув на супротивника та ретирувався з поля бою. То була заслужена перемога та перший завойований Ванею авторитет. Сталося це у п'ятому класі. У старших — ситуація

не змінилася. Ані викладачі, ані, тим паче, учні не могли розкусити хлопця. Для всіх він залишався загадкою. Здавалося, весь час байдикував, однак, коли його викликали до дошки, міг відповісти на будь-яке питання. Шкільний феномен не раз обговорювали на педагогічних нарадах. Культивуючи ідеал посередності, учителі боялися визнати, що за їхніми партами сидить геній. Одні погоджувалися, що Ваня має деякі здібності, а інші вважали, що у хлопчика просто вада мозку, яка заважає йому адекватно, тобто так, як усі, сприймати навколишній світ.

Якось на уроці історії у п'ятому класі він шокував однокласників та немолодого вчителя. Той не приховував, що недолюблює розумника. Темою уроку були східнослов'янські племена. Суворий і завжди трохи знервований Руслан Петрович шукав по журналу, кого викликати до дошки. У класі висіла напружена тиша. Учні зазубрювали з підручника. Усі, окрім Івана, якому було байдуже. Він спокійнісінько гортав книжку. Вчитель помітив.

— Панасенко! Ти що там читаєш? Хочеш показати, що розумніший за інших?

Ваня змовчав та подивився учителю прямо в очі.

— Може, ти розумніший навіть за свого вчителя? — почав закипати історик.

— Можливо, — неохоче мовив хлопець.

— Бігом до дошки, — голос педагога зірвався на крик, — зараз побачимо, що ти знаєш!

Від такої зухвалості Івана однокласники затамували подих. Знаючи мстивий норов історика, вони з цікавістю спостерігали, чим усе скінчиться.

— Хто такі поляни?

— Якщо вірити літопису, — спокійно почав Іван, — це східнослов'янське плем'я, яке жило на правому березі Дніпра. Поляни відрізнялись від слов'ян побутом та моральними якостями. У них більше, аніж у інших племен, були розвинені тваринництво, землеробство та торгівля.

Учитель не приховував здивування.

— А хто такі тиверці?

— Східнослов'янське плем'я, яке жило у IX столітті, — Ваня тримався дуже упевнено, — основним їхнім заняттям було землеробство.

— Він говорить точно, як по підручнику, — закричав хтось з останньої парти.

— Ось як! Тоді я усе зрозумів, — усміхнувся учитель, — ти просто зазубрив два абзаци і хочеш мене надурити?!

— Чому два абзаци? Я ще місяць тому запам'ятав увесь підручник, аби потім легше було...

Над стелею, розмахуючи крильцями здивування, зависла мовчанка, яка за кілька секунд вибухнула істеричним реготом. Історик вдоволено потер долоні та схилив голову набік.

— Ти що — жартуєш?

— Ні, — Іван не посміхався.

— Я завжди знав, що ти дивак, але щоб отак брехати у вічі!

— Та не брешу я!

Класом покотилися смішки.

— Ну, добре, — пом'якшав учитель, — мені вже стало цікаво. Хочеш, щоб я поганяв тебе по всьому підручнику?

— Ганяйте.

Руслан Петрович відкрив «Історію України».

— Що таке Хазарський каганат?

— Велике об'єднання тюркомовних племен. Вони перейняли від слов'ян спосіб життя, мову, вірування і скоро повністю в них розчинилися.

Учитель не йняв віри. Він усе запитував та запитував, відкриваючи підручник навмання, але учень жодного разу не помилився.

— Панасенко, ти — геній, — нарешті видихнув Руслан Петрович.

Чоловік рвучко підвівся з-за столу, схопив старенький портфель і, нічого більше не сказавши, залишив клас. Іван спокійно повернувся на своє місце, і з цього дня його авторитет у класі був непорушний.

У величезному кабінеті професора було темно. Важкі гардини надійно захищали кімнату від сонячних променів. М'який, наче стиглий апельсин, потік світла від великого світильника створював химерні тіні уздовж великої шафи з книгами. Тут розмістилися старовинні видання, за якими ганяються книжкові фанати по всьому світу, твори класиків, спеціалізована література з фізики та математики, філософії та історії. Біля каміна

у кріслі — гойдалці сидів Іван та уважно слухав відвідувача. Це був уже третій за сьогодні клієнт, який прийшов позичити у професора розум за гроші.

— То як Ви думаєте, Іване Івановичу, мені варто довіряти цій людині?

Йшлося про жінку. І не просто жінку, а відому співачку, про любовні пригоди якої складали легенди. Вона могла зірвати запланований за рік концерт, аби поїхати на побачення з коханцем, тижнями не виходити на сцену, мліючи від нового захоплення, або в одну мить покинути усе та майнути на інший кінець світу займатися духовними практиками. Зараз поп-зірка уп'яте зібралася заміж.

Її наречений сидів у м'якому кріслі професора та бгав у руках носову хустинку, якою щохвилини витирив спітніле обличчя. Він прийшов за порадою, за яку був готовий віддати дивакуватому вченому все, що завгодно, аби знати відповідь: **ЛЮБИТЬ ВОНА ЧИ НІ?** Не покине, як кожного з тих, чотирьох? Не перетворить на по-сміховисько?

— Не хвилюйтесь так, Максиме, — з глибини кімнати зазвучав спокійний голос, — не втрачайте голову через жінку, яку зовсім не знаєте. Насправді її не знає ніхто, навіть вона сама, — помилювавшись здивуванням, що прудкою ящіркою пробігло по обличчю гостя, він продовжував, — я не пророк. Просто аналізую факти. Це наче гра у шахи: Ви робите лише другий крок, а я уже знаю, чим закінчиться гра.

Іван запропонував клієнту закурити сигару. Той погодився.

— Вам треба одружитися. Негайно.

Максим, який не розумів віртуозних філософських па професора, а лише конкретну розмову за поняттями, просвітлів. Він розслабився та заусміхався на усі тридцять дві тисячі доларів, які нещодавно заплатив дантисту.

— Ну, нарешті, хоч щось зрозуміле...

— Але не з цією жінкою.

...Сигара ледь не випала з рук гостя.

— Я дуже рідко помиляюсь, Максиме, але якщо вже беруся за справу, то знаю напевне, що можу допомогти. Якщо ж не бачу ясної картини від початку — відмовляюся, хоч би які гроші не пропонували. Але зараз знаю, що раджу. Вам треба негайно одружитися з Оленою.

— Оленою? Якою ще, до біса, Оленою? Ви що — жартуєте? — у гостя почалася істерика. Руки затремтіли, а чоло знову вкрила нитка поту.

— Заспокойтесь, Максиме, — Іван так звик до подібних реакцій, що анітрохи не здивувався. — Олена — саме та жінка, з якою Ви будете щасливі. А співачка, повірте, випотрошить не лише Ваші кишені, а й душу...

— Не знаю ніякої Олени! Не знаю, — уперто торочив чоловік, — хіба що... Це... Моя секретарка?

— Так. Вона працює у Вас уже другий рік.

— Але звідки Ви знаєте?

— Слухайте, — у голосі хазяїна почали з'являтися перші нотки роздратування, — моє завдання — думати, а Ваше — вірити чи ні.

— Але ж вона така... звичайна!

— Це Вам лише зараз здається, що вона проста, як заціпка для білизни, та насправді Ви її просто не знаєте!

Відвідувач замислився. Було помітно, як думки товчуться у його черепі, мов стадо мамонтів.

— Зате вона Вас добре знає, Максиме, і закохана по вуха.

— Я не можу повірити! Ви що — працюєте на мою секретарку? Ні, Ви стежили за мною!

— Лише кілька днів. Задля моєї власної безпеки, адже всю правду не каже ніхто.

— Добре, продовжуйте, — Максим відкинувся на спинку крісла, — якщо Ви задумали мене знищити своєю клятою логікою, продовжуйте!

Професор пропустив саркастичну тираду повз вуха.

— На чому ми зупинились? Ото ж бо, Олена Вас любить. Щоб збагнути це, не треба бути генієм. Щоранку вона йде на роботу повз Ваш будинок, роблячи зайвий гак для того, аби Ви, нарешті, її помітили. Але жодного разу...

— І за нею стежили?

— Вона обирає одяг тієї ж гами кольорів і навіть того ж покрою, як любите Ви. Змінила кілька зачісок та чотири, уявіть собі, чотири відтінки волосся!

— Не пам'ятаю.

— Отож бо! Від неї за милю несе приворотним зіллям.

— Чим?

— Такий французький парфум: суміш з масла шафрану, коріандру, ванілі, мигдалю та мускусу. Цей запах діє на чоловіків наче афродизіак.

— Неймовірно! Це Ви теж визначили дедуктивним методом?

— Ні, прочитав у жіночому журналі.

— А з чого Ви дістали, що вона хоче звабити саме мене?

— Ця жінка, Максиме, не ходила на побачення уже два роки. Не питайте, звідки я знаю. І ще одне. Через Вас у неї безсоння.

— Якби мені не наговорили про Вас стільки доброго, я б послав зараз Вас під три чорти, — чесно зізнався Максим.

— Ви не перший таке кажете, — посміхнувся Іван.

Коли збентежений відвідувач був уже біля дверей, професор додав:

— І не сумнівайтесь! Вона — те, що треба! І народить Вам сина.

Максим не попрощався і, не дивлячись на господаря кабінету, гримнув дверима.

— Ну, про сина я погарячкував, — мовив Іван, — хоча іноді так хочеться трішки імпровізації...

Він задоволено потер підборіддя.

Уже за мить посмішка зникла з обличчя професора. Дотепер його виручали дедуктивні здібності та якісний збір інформації. Однак було ще багато ситуацій, які він не міг розплутати. Тут його мозок був безсилий. Врятувати міг би винахід, над яким він працював останні

15 років: геніальна комп'ютерна програма, яка зробить переворот у світі сучасних технологій.

Іван заплющив очі та спробував задрімати. Після гарячкових клієнтів він завжди відчував сильну втому.

* * *

Іван давно мріяв покинути роботу в університеті, яка приносила одні розчарування. Щовечора він повертався додому з важкою головою, але замість відпочинку брався до комп'ютерної мишки. Йому не давала спати нав'язлива ідея про незвичайний винахід. Здавалося, створення бажаної програми — лише питання часу.

...Ще зі школи Ваня помітив: усі люди, без винятку, не люблять помилятись. Навіть його батьки.

— Дарма ти взяв у напарники цього пройдисвіта! — докоряла мама татові, коли його новий бізнес-проект луснув через зраду компаньйона.

— А звідки мені було знати, що все так обернеться?

Уже тоді в мозку хлопчика народилася зухвала ідея: створити геніальний прилад, який допомагатиме приймати правильні рішення. Жодних помилок, докорів, сліз та мук сумління. Лише холодна комп'ютерна логіка: вводиш необхідну інформацію — і вже за кілька хвилин отримуєш відповідь. Диво — гаджет мав би стати міні-енциклопедією, кілобайтами знань у кишеньковому апараті! Результат з'являвся б одразу, як комп'ютерний мозок проаналізує вхідні дані та порівняє їх із власним банком інформації.

Приміром, Іван збирається на ділову зустріч, але сумнівається, чи варто витрачати час. Він дістає Генія

(робоча назва винаходу) та вводить дані. Програма сама ставить запитання. Вони починаються з найпростіших: ім'я, вік, спеціальність, мета зустрічі, дані про візаві, його компанію тощо. За кілька хвилин на маленькому дисплеї з'являється: ТАК або НІ з відсотками вірогідності.

«Лише так можна уникнути помилок, — розмірковував шестикласник. — ТАК або НІ. ПАН або ПРОПАВ. Чи підписувати угоду, чи укласти парі, чи одружуватись — будь-яке рішення всього за п'ять хвилин».

Хлопчик уже приміряв лаври винахідника, але швидко збагнув, що зробити винахід буде вкрай складно. Без спеціальних знань і сотень експериментів — неможливо. Задля цього він вступив на факультет фізики та інформатики, але на деякий час нові враження, знайомства та визнання його надзвичайних здібностей відтіснили мрію на задвірки. Іван закінчив університет, аспірантуру, захистив дисертацію. Почав викладати. Чоловік розумів: мозок — його єдиний капітал, але залишатися дійною коровою, яка роздає порції інтелекту за розкладом, не хотів. Тоді Іван згадав про дитячу забаванку. Вона й досі здавалася химерною, однак він хотів спробувати. Все одно втрачати було нічого.

Вечорами за стареньким комп'ютером у крихітній кімнатці гуртожитку він працював над своєю чудо — програмою. Чоловік так захоплювався, що не помічав, як спливає час, і приходив до тями лише під ранок. Однак минали тижні, місяці без жодного просування.

Однієї безсонної ночі його осінило: треба приміряти механізм роботи майбутнього винаходу на собі!

Чи впорається його мозок? Наступного дня він, ніби ненароком, підійшов до викладачки кафедри, яка полюбляла потеревенити, та з витримкою олов'яного солдата майже цілу годину вислуховував збуджену колегу.

— Уявляєш! Але це по секрету! — з придихом розповідала вона. — Мене запросили на роботу до іншого університету! Зарплату обіцяють вищу, але ж це нікому не відомий заклад! Та ще й у іншому місті!

Іван не зник міркувати над чужими клопатами та цілий день вагався, чи варто взагалі втручатися, але науковий інтерес переміг. Ситуація якнайкраще підходила для тренування мозку. Кілька днів знадобилося, аби зібрати необхідну інформацію: про засновника університету, педагогічний склад, спонсорів, його проекти та перспективи. Іван зіставив отримані дані з рівнем досвіду та характером своєї колеги та вивів щось на зразок формули сумісності. Відповідь була очевидна: пропозиція путня. Тож він порадив жінці приймати запрошення без вагань і пояснив чому.

На новому місці викладачка досягла дивовижних успіхів та швидко завоювала авторитет у наукових колах, а Іван з її допомогою став неабияк популярним. У його бідненьку кімнатку повалили охочі порадитися. Містом поповзли чутки, що у студентському містечку живе геніальний учитель інформатики, який дає точні прогнози. Незабаром потік бажаючих отримати золоту раду виріс до неймовірних масштабів, і до Івана дійшло: хоч диво — винаходу ще не існує, але працювати на мізерну зарплатню в університеті немає жодного сенсу.

У кабінет тихо постукали. Двері обережно відчинилися, і всередину зазирнула Ніка, помічниця Івана. Симпатична білявка була чимось занепокоєна.

— Ван Ванич, тут уже всьоме телефонує якийсь чоловік. Каже, Вас давно знає. Я пояснюю, що Ви дуже заклопотаний, а він все одно...

— Ім'я?

— Якийсь Чумаченко.

Іван добре запам'ятовував імена. Чумаченко... Таким було прізвище його вчителя історії, який колись насміхався з його здібностей. Спогад не з приємних. Що йому потрібно? Втім, нескладно здогадатися. Що й усім іншим. Мозок.

— З'єднуй!

То був і справді вчитель. Його голос звучав уже не так впевнено, як раніше.

— Іване, це ти? Вибач, що потурбував. У мене до тебе велике прохання.

— Слухаю.

— Це не телефонна розмова. Я хотів би зустрітись. Для мене це вкрай важливо!

Було абсолютно марно щось розпитувати. Занепокоєний тон, змінений тембр голосу і темп розмови вказували на те, що справа дійсно невідкладна.

— Добре. Тоді о п'ятій у мене, — Іван хотів залишатися господарем ситуації. Він назвав адресу та поклав слухавку. Звичним рухом набрав номер:

— Олеже? Це Іван. Інформація потрібна негайно. Чумаченко Руслан Петрович, 1946 року народження, працював учителем історії у 25-й школі.

Він поклав слухавку і спробував подрімати, але думки про пихатого вчителя не вилазили з голови. «Якщо такий честолобний чоловіча переступив через гордощі та попросив допомоги у нього, справа має бути цікавою». Він майже не сумнівався: це якимось чином стосується близьких родичів Чумаченка. Можливо, до цього причетні гроші. Але які можуть бути гроші у бідного вчителя історії?

Роздуми перервав телефонний дзвінок.

— Так... Я так і думав... Добре, дякую, Олеже, — інформатори Івана ніколи не підводили. За це він платив їм непогані гроші. Тож тепер чоловік уже не сумнівався. Він точно знав, з чим прийде до нього нещасний історик. Так само стовідсотково Іван був упевнений: допомогти йому не зможе нічим.

Іван з цікавістю розглядав гостя. Той виглядав так, наче не спав кілька ночей: великі кола під очима, зацькований погляд, різкі незграбні рухи.

— У Вас зникла донька, — Іван вирішив не тягти kota за хвоста.

— Два дні тому, — колишній учитель навіть не здивувався.

— Вона працює бухгалтером у великій компанії. Зранку, як зазвичай, вийшла з дому на роботу, а ввечері не повернулась.

Колишній учитель кивнув.

— Її звати Оксана. Розлучена, — продовжував Іван, — живе з п'ятирічним сином в однокімнатній хрущовці. Малий нічого не знає, думає, що мама поїхала у відрядження. Я нічого не наплутав?

— Але ж я тобі нічого не казав!

— Сьогодні вранці Ви отримали пакунок. У ньому — довге волосся Оксани. І більше нічого. Жодних погроз, вимог, умовлянь.

— Так, — з очей чоловіка покотилися сльози, — я навіть не уявляю, що це означає!

— Але ж я не детектив, Руслане Петровичу! І не екстрасенс!

— Допоможи мені, синку, — заблагав чоловік, — про тебе стільки розповідають! Я до міліції вже звертався, але вони не хочуть нічого чути. Кажуть: то ваші сімейні справи! А тут це волосся — вона ж так його берегла! — чоловік почав знову схлипувати.

— Прошу Вас, заспокойтесь! Мені шкода, але нічим не можу допомогти. За такі справи не беруся! Це робота міліції!

— Синку, ну, хоча б спробуй! Побережи моє хворе серце, — на старого було шкода дивитися, він благально заглядав у вічі Івана.

— Ну, добре, я спробую, але попереджую: шансів дуже мало. Розкажіть мені про колишнього чоловіка Оксани.

Уже більше години Іван розпитував гостя, а той старанно, як учень на уроці, відповідав. За обличчям

професора важко було щось зрозуміти. Він лише уважно слухав та підбадьорливо кивав головою.

— Добре, Руслане Петровичу, досить! Я почув усе, що хотів, а тепер дайте час подумати.

— Дякую, — учитель гарячково потиснув Іванові руку. Здавалося, він анітрохи не сумнівався, що його колишній учень впорається, — я знайду гроші, багато грошей, тільки поверни доньку!

— Досить вже! Я від Вас нічого не візьму!

Повз увагу Івана не проскочила важлива деталь: учитель навідався до нього зі старим пошарпаним портфелем, схожим на той, з яким він приходив на уроки. Черевики теж були з минулого століття.

— Будемо вважати, що ця робота для мене — виклик. Успішний результат і стане нагородою.

У те, що у нього все вийде, Іван майже не вірив. Це був якраз той випадок, коли він добре розумів: його здібностей тут замало. Але чомусь не зміг сказати «ні». В очах колишнього учителя було стільки надії та віри у його здібності, що чоловік підкорився. До того ж це тішило його самолюбство.

Іван усе ще сподівався, що зможе створити програму. Останнім часом він трудився над Генієм особливо напружено. Здавалося, от-от він натрапить на правильне рішення.

— Тоді я зателефоную завтра? — перервав роздуми нерішучий голос.

— Краще я сам, — механічно відповів Іван та на останок додав, — і не відмовляйтесь від самостійних

пошуків. Родичі, друзі, знайомі, коханці Вашої доньки. Приватні детективи, про всяк випадок. І, звісно, міліція. Останнє прозвучало не дуже упевнено.

Зі страшною одержимістю Іван пірнув у роботу. Він майже не спав. Було шкода часу, навіть аби поїсти. Чоловік обклався книжками, чернетками, старими університетськими нотатками. Він багато думав. Іноді здавалось: мозок от-от закипить.

...Останні 12 годин Іван сидів за комп'ютером, змінивши кілька вдаливих комбінацій. Він намагався пригадати, чи нічого не пропустив. Часу на помилку не було. Йшла четверта доба зникнення Оксани. Міліція, як він і гадав, пошуками жінки особливо не переймалася. А батько отримав ще один пакунок: там була... нирка. Старий вчитель мало не втратив глузд. Він весь час телефонував професору.

Перед початком експерименту Іван подумки закликав усі всевишні сили. Він почав обережно вводити дані, які запитувала програма. Ім'я, вік, професія Оксани. У графі ПРОБЛЕМА написав «зникла». МЕТА: «знайти жінку». Далі механічно відповідав на усі питання комп'ютерного мозку. Він добряче попівнів, аби завантажити у програму різноманітні дані з історії, соціології, економіки, психології та інших наук. Попрацював, аби вона самостійно оновлювала банк інформації.

Алгоритм дій Генія дуже простий: після того як введені усі необхідні дані, він починає шукати аналогії. Чим більше збігів, тим вищий відсоток вірогідності. Іван

вірив у циклічність усіх подій та явищ у світі і на цьому побудував свій винахід. Він не встиг розмістити Генія у портативний пристрій на зразок мобільного телефону, але це було неважливо.

— Дата зникнення об'єкта?

— Ім'я та прізвище батька об'єкта?

— Професія батька об'єкта?

...Іван ошелешено дивився на монітор свого комп'ютерного Генія та не йняв віри. Імовірність: 87,7. Дуже висока. Зазвичай вона не піднімалася вище 50.

Він повторив експеримент тричі. Усе збіглося. Помилки бути не могло. Івана розривали суперечливі почуття. Його мрія здійснилася, він уже уявляв, який фурор викличе винахід у науковому світі. Водночас чоловік не знав, що робити тепер, бо, якщо вірити висновкам Генія, професора використали у зухвалій та цинічній грі.

* * *

Кабінет Івана тонував у важкому димі. Уже третю годину він палив цигарку за цигаркою, не помічаючи нічого навколо. З глибокого трансу чоловіка вивів дзвінок у двері. Це був колишній учитель. Іван чекав на нього. Історик виглядав ще більш втомленим та знервованим, аніж в їхню останню зустріч.

— Ну що, Іване, знайшов? — почав з порогу.

— Знайшов.

Здалося, відповідь трохи здивувала гостя.

— А Ви усе так само не вірите в мене?

— Чому ж! Якби не вірив, то не прийшов би! То ти все зрозумів?

— Усе, окрім одного. Де Ви дістали нирку?

Учитель історії перемінився за секунду: з обличчя зникла гримаса болю, руки перестали труситись.

— Ти знаєш, я думав: ти швидше впораєшся! Грати божевільного від горя татуся мені набридло! — він без запрошення сів у крісло.

— А з портфелем Ви добре придумали!

— Ще б пак! Я знав: тебе голіруч не візьмеш!

— Значить, замовник викрадення доньки — її батько. Я одразу зрозумів, що на шантажистів не схоже. Думав: або сама втекла, або потрапила до рук збоченця. Хоча Ви і є справжній збоченець!

— Ти на мене не тисни! У мене були серйозні мотиви!

— Так, так, звісно. Про слабкість до карт я здогадався, щойно Ви до мене увійшли: Ваші пальці мимоволі рухалися, наче перетасовуючи колоду.

— Ого!

— Ви все продумали до дрібниць: і доньку викрали по-справжньому, і волосся відрізали, і нирку десь дістали. Все через клятий програш?

Учитель спокійно взяв зі столу сигару та смачно затягнувся.

— Дізналися, що я працюю над винаходом, який дасть вам відігратися? Знали, що я не беруся за такі справи, тому почали зображати ідеального татуся, який от-от помре від горя? Ви ладні на все, аби досягти свого, — навіть відрізати рідній доньці пальця і прислати його мені, якщо досліди затягнуться, так?

— Ну, не такий я вже й тиран.

— Ви гірше! Невже думали, що я отак просто віддам свій винахід?

— Я тебе не перебивав, а тепер ти послухай, хлопче, — очі гостя недобре заблищали, — може, я і був схожий на недоумкуватого учителя, який горбатився за мізерну зарплатню та тішився тупістю своїх учнів. Але щодня і навіть щохвилини я думав лише про те, як вивратися з цієї убогої, замкненої у стереотипах країни. Я мріяв жити вільно, красиво, на широку ногу! Думав про це ще змалку, коли в малесенькій комуналці ми тулилися ушістьох: я, мої чотири сестри та мати. Ніколи не забуду запах кислого борщу, який матуся готувала щодня, бо нічого іншого не було! Я мріяв про інше життя, розумієш? Коли навчався в університеті, і навіть коли працював у тій дурнуватій школі! Настав момент, коли я майже втратив надію. А тут — ти! Геній! Думаєш, я так само, як ті недоумкуваті старі вішалки, списував твої здібності на хворобу мозку? Після того що ти влаштував на моєму уроці, виставивши вчителя на посміховисько? Чи повірив я твоїй дивакуватій мрії про диво — прилад, який ти описав у якомусь творі? Уся учительська надривала животи над вигадкою шестикласника про винахід, який врятує людство від помилок. Але тільки я не сміявся. Знаєш чому? Я знав: ти це зробиш!

Іван уважно слухав. На його обличчі застигла маса холодного презирства.

— Я кинув обридле учительство, дізнавшись, що ночами у твоїй кімнатці в гуртожитку не гасне світло.

Почав знову грати. Це я люблю набагато більше, аніж штирхати указкою в неслухняних телепнів. Знаєш, коли я продув жінчині коштовності, то лише засміявся, а коли програв раритетну колекцію батьківських монет, навіть бровою не повів. Знав: усе поверну завдяки тобі! — чоловік з утіхою тицьнув пальцем в Івана. — Востаннє у казино мені не щастило. Я вирішив: пан або пропав, і поставив на все, що маю, — на свій будинок, — учитель усміхнувся. — Не варто було. Та справу зроблено, я мусив віддавати борг і тут подумав: досить чекати. Настав час навідатися до свого найкращого учня! Я продумав викрадення до дрібниць. Це був чудовий спосіб збити тебе з пантелику. Про мій план не знав ніхто, навіть моя істеричка — донька. Все мало бути схожим на справжній злочин, хоча й дивакуватий. І ти повівся!

— А звідки нирка? — Івана давно мучило це питання.

— Мій знайомий — патологоанатом. Це йому я програв свій будинок!

Іван розумів: його власний мозок дав збій.

— А якби я не закінчив програму? Якби нічого не вийшло?

— Ти ж геній, Панасенко! — знайомі нотки зверхності дратували Івана. — Я в тебе вірив! Мій план спрацював, а як я забиратиму цей чортівний пристрій, немає значення. Без нього я звідси не піду!

Чоловік спритно дістав з кишені мисливський ніж та покрутив перед Івановим обличчям.

— А знаєш, як я скористаюсь твоїм винаходом?

— Здогадуюсь.

— Буду робити ставки у букмекерів. Ха-ха-ха! Як тобі це, га? Але для тебе, як свого улюбленця, зроблю послугу: тільки-но виграю пристойну суму, поверну прилад, і ти зможеш достойно презентувати його на благо науки. Станеш багатим та знаменитим, — колишній учитель голосно розсміявся, — тож не дратуй мене, синку, а швидше тягни сюди свою техніку.

— Не можу.

— Що?

— Я ж сказав: не можу!

— Я тобі зараз покажу «не можу», — не за роками спритно гість зіскочив з крісла та кинувся до господаря кабінету.

— Заспокойся! — спокійним рухом Іван зупинив ніж біля своєї шиї. — Я зараз тобі його покажу, і ти все зрозумієш.

— Давай уже швидше, мені це не подобається!

— Поглянь сюди, — Іван підвів чоловіка до комп'ютера, — мій винахід — лише комп'ютерна програма, і просто зараз, — він натиснув якусь кнопку, — він зникне назавжди.

— Як назавжди? — не зрозумів учитель.

— Запущений мною вірус у ці секунди знищує мозок комп'ютера, а з ним — і диво — програму.

— Зупини! — чоловік кинувся до клавіатури, але екран монітора заблимав та погас.

— Цей вірус — теж мій винахід, — усміхнувся Іван.

— І через мене ти послав під три чорти стільки років роботи? Славу? Гроші? Майбутнє?

— Послав. І тебе послав би якнайдалі, але ж не хочеться бруднитися, — Іван натиснув кнопку охорони. Колишній учитель не встиг отямитися, як його під руки вивели з кабінету. Він пручався та кричав від злості та безсилля.

Сонячні промені довгими списками пронизували кабінет. Іван гойдався на своєму улюбленому кріслі та посміхався. У руках він тримав рідкісне видання Шекспіра.

«Хіба можна жити без помилок, — розмірковував чоловік, — адже тільки справжні випробування змушують мозок працювати на повну! А що, якби я презентував винахід та запустив його у серійне виробництво? Люди перестали б думати взагалі? Але ж я на власному досвіді переконався, що мозок — це геніальний механізм. Потрібно лише розвивати та гартувати його, як м'язи у тренажерному залі. Лише подумати: я ледь не зробив найстрашніший винахід століття! І все ж таки, як добре, що у мене був такий чудовий божевільний вчитель історії!»

За крок до неба

Олена вдавала, що не чула несамовитого дзеленчання будильника. Шоста тридцять. Понеділок. Пізня осінь наче навмисне розбризкала по квартирі поганий настрій. У кімнаті Олени його було стільки — хоч вмивайся! Дівчина вкотре підсумувала: по-перше, вона досі самотня. Олег не рахується. Його постійні відрядження уже поперек горла. Їй 29, а заміж не кликав ні один. По-друге, вона не для того п'ять років навчалася на перекладача, аби розносити каву, прикривати шефа від дружини та з ранку до вечора вислуховувати плітки колег. По-третє, її платні секретарки ледь вистачає, аби звести кінці з кінцями. «Життя на 3 з мінусом, або на 2 з плюсом», — зловтішно підказував внутрішній голос. По-четверте, п'яте та шосте, її подруги вже давно — глянцевошасливі матусі. Усі розмови, як мухи над солодким, навколо сім'ї та дітей. Для Олени це нестерпно. Наче інваліду без ніг, якому розповідають, як чудово стрибати на батуті. У неї ж бо лишень одна втіха: гладкий норавливий кіт Федір та пляшка дешевого білого вина, коли зовсім зле.

Вона навіть ходила до ворожки, яка цілком серйозно запевнила, що найближчим часом про заміжжя можна забути. А якщо кортить змінити карму — хай заплатить тисячу доларів.

Олена поглянула на рудого Федю, який згорнувся калачиком на ліжку: принаймні один чоловік із вусами та волохатим пузом лежить біля її ніг, але це зовсім не тішить!

Міцна кава трохи поліпшила настрої. Олена поглянула на годинник і заквапилася на роботу. «Якщо спізнюся хоча б на хвилину — буде крику на півдня», — подумала вона, на ходу підфарбовуючи губи та похапцем збираючи речі.

Раптом задзвонив телефон.

— Привіт! А це — я, — пролунав у трубці знайомий баритон.

— Та чую, що не кенгуру.

— А чому така сердита?

— Хіба не здогадуєшся?!

— Ну, вибач, люба, мене знову заслали у відрядження. Не зміг подзвонити.

— Не зміг? Це як? Хтось тримав за руки та не давав наблизитися до телефону?

— Не повіриш, але я його загубив! Ну, вибач, загладжую провину...

— Пізно! Гладильна дошка зламалась!

— Що?

— Нічого!

Олені кортіло лише одного — хоча б на міліметр підняти з підлоги свою карликову самооцінку.

— Ну, чого ти так, — канючило зі слухавки.

— А ти не міг би зробити мені послугу?

— Все, що забажаєш!

— Ти вдома?
— Угу...
— Підійди до вікна.
— Підійшов...
— Відчини та поглянь униз.
— Та-а-к...
— Що бачиш?
— Людей, які шмигають туди — сюди. А до чого тут це, не розумію...

— Які вони — ці люди? Опиши мені.
— Та я ж на 16 поверсі! Вони ж звідси як комашки — метушаться там унизу.

— Тоді слухай уважно: ти для мене точно такий, як оті комашки: маленький та нікчемний. Дивлюся на тебе, а роздивитись не можу! Котися у своє відрядження та більше ніколи, чуєш, НІКОЛИ мені не телефонуй!

Олена рішуче скинула дзвінок. Ще з хвилину чекала, сподіваючись, що Олег передзвонить, але телефон мовчав.

«Ну от, схоже, я відправила у нокаут свій останній шанс вийти заміж», — гірко подумала вона, зачиняючи за собою двері.

* * *

— Ти чому спізнюєшся? — начальник, лисуватий чоловічок низького зросту, жбурляв у бік Олени спопеляючі стріли. — Забула, коли починається робочий день?

— Вибачте, Олександрє Петровичу, все кляті затори!

— Ще раз спізнишся — вирахую з твоєї зарплати!

«Чудовий початок робочого тижня», — дівчина з подивом відзначила, що шеф перебрав звичну порцію ранкового гніву. Невже дружина винюхала про його походеньки? Доки вона готувала каву, встигла почути останні новини: Ірина, головний менеджер, зробила вже третій аборт, а Оксана, «та новенька блондинка у гідкій кофтині», — нова коханка боса...

Олена працювала у рекламному агентстві, але іноді здавалося, що це — корпорація з виробництва чуток.

— А ти чому така сумна? — почула позаду нещирий голос.

Фарбована білявка з нарощеними віями та силіконовими губами Ірина нагадувала ляльку з минулої колекції.

— Не твоє діло!

— Ти бач! Невже хлопця знайшла? — жінки дружно загіготали.

Чоловіків у їхньому колективі було мало.

— Та де мені до тебе, — відрізала Олена, — у тебе ж їх стільки, що вже, мабуть, забула, з ким учора спала, а кому — пообіцяла!

Ірині від такої відсічі перехопило подих. Скориставшись паузою, Олена ефектно розвернулася на шпильках та подалася до свого робочого місця.

* * *

До закінчення робочого дня лишалися лічені хвилини. Про справи вже ніхто не думав. Розкидані по столах косметички та галаслива метушня демонстрували,

що більшість дівчат не збираються проводити вечір удома перед телевізором.

— Уявляєте, — почала хвалитися Христина, ефектна брюнетка з довгим волоссям та пишним бюстом, — сьогодні я йду на побачення із самим Микитою — найгарнішим футболістом нашої збірної!

— А тебе не бентежить, що він взагалі-то одружений? — холодно запитала Олена.

— А кого це сьогодні бентежить? Я ж не заміж за нього зібралася! — захихотіла дівчина.

Олена лише пересмикнула плечима. Коли наприкінці дня бос приніс їй кілька доручень, вона лише зраділа. Сьогодні особливо не хотілося повертатися у порожню квартиру.

Щойно двері зачинилися за останньою сомнамбулою, Олена вимкнула світло, залишивши маленьку настільну лампу. Наспівуючи під ніс, дістала з нижньої шухляди «Марго» — червоне французьке вино, подароване клієнтом. Це була заначка на чорний день — саме такий, як сьогодні. Вона довго шукала, чим відкоркувати пляшку, і нарешті знайшла.

«Святкуватиму свободу від телепнів! — вирішила дівчина та з наповненим келихом повернулася до комп'ютера. — Так, що у нас тут новенького?» — Олена зайшла на сайт знайомств.

— Ага, Максим з Києва. Симпатичний! Спортом займається. Скільки років? 35. Згодиться! Шукає дівчину від 18 до 30, — дівчина зручніше встилася у кріслі, підібгавши ноги.

«Мета: любов та регулярний секс». — Ти бач! І любов на першому місці! «Вимоги до дівчини: зріст — від 170 см». — Навіщо йому така кобіта?! Напевне, сам Кінг-Конг якийсь! Хіба якщо взути туфлі на шпильках...

«Статура: спортивна. Груді — третього розміру». — Це мені ще менше подобається.

«Колір очей: зелені». — А чим його карі не влаштовують?

«Колір волосся: блонд, пряме». — Знову промазав — руде і хвилясте. А сам він що за один? — Олена вп'ялася в анкету:

«Я — «сова», неодружений. Дітей нема. Освіта — вища. Сфера діяльності: Маркетинг/Реклама». — Колега, значить.

«Дохід: середній». — О Господи, і з такими амбіціями!

— Все ясно, — Олена зробила ще один ковток, — Максим — ще одне середньостатистичне Ніщо. Хвалько з пузом у сімейних трусах. Мій кіт і той кращий — наймні не ставить вимог.

Несподівано задзвонив мобільний. Невже Олег отямився?

Дівчина схопила телефон і побачила, що це мама.

— Ти досі на роботі? — пролунав прискіпливий голос.

— Так, не хвилюйся! Просто справ катма!

— А як там твій Олег — ще не освідчився? — мама як мама: вдарила по живому.

— Ми сьогодні розійшлися, мам!

— Як? І ти його отак просто відпустила?

— А що? Треба було до ліжка прив'язати?

— Доню, ти поводишся як дівчисько! Тобі вже не 18! Пора подумати і про сім'ю!

— Та я думаю, мам, думаю! Вже голова пухне! Хіба ж я винна, що мені одні кретики трапляються!

— Слухай, доню, а може, це ти перебираєш? Скільки так можна! Ось твоя сестра, наприклад, хоч і молодша, зате заміжня...

Це було останньою краплею. Олена у сльозах скинула дзвінок та пожбурила телефон у куток кімнати. Враз їй стало нічим дихати.

Олена не вимикала комп'ютер, схопила сумку, плащ та вистригнула у коридор. Тільки на вулиці побачила, що лле наче з відра, а парасоля лишилася в кабінеті. «Бог із нею!» — дівчина рішуче пірнула в осінній морок. Вона йшла порожньою вулицею, стікаючи негодою та відчаєм. Лише посеред проїжджої частини раптом усвідомила, що кинулась на червоне світло. Все трапилося за секунду. Водій величезної фури ударив по гальмах. Олена встигла помітити його скривлене від жаху обличчя. Страшений скрегіт ледь не розірвав перетинки. Дівчину підкинуло у повітря, як рудого іграшкового ведмедика. Коли вона приземлилася на холодний асфальт, то навіть не відчула болю.

«Виявляється, потрапити під колеса зовсім не боляче, — встигла подумати. — А у моєму становищі — навіть приємно». Тієї ж миті усе навколо закрутилося, наче на гігантській чорній каруселі, та зшло.

Олена прийшла до тямі у лікарняній палаті. Вона зовсім не відчувала болю. І жодного гіпсу? Олена без труднощів поворухнула пальцями рук та ніг та роззирнулася: поруч із ліжком стояв апарат штучного дихання та крапельниця.

— Це ж скільки я була непритомна?

Дівчині закортіло з кимось поговорити, але минав час, а до палати ніхто не заходив. Тоді вона спробувала самотужки підвестися та повільно дісталася дверей. У голові трохи паморочилося.

Дівчина пошкутильгала вздовж білосніжного коридору і раптом — побачила матір. Та сиділа на диванчику для відвідувачів. Почервонілий ніс, заплакані очі, в руках — зім'ята хустинка.

— Мам, ти чого? Зі мною ж усе гаразд!

Але жінка навіть не повернула голови.

— Я тут, мамо! Хіба не чуєш? — Олена підійшла впритул та торкнулася її плеча.

Жінка продовжувала незворушно сидіти, втупившись поглядом в одну точку.

— Мамо! — зарепетувала Олена не своїм голосом. — Я тут! Що відбувається?

Жінка ніби нарешті почула голос доньки, повернула обличчя, але лише на мить, бо у цю секунду з'явився лікар. Вона різко схопилася йому назустріч:

— Ну що, лікарю, вона житиме?

— Не хвилюйтеся! — високий чорнявий красень, якому б на театральних підмостках грати, а не оперувати,

заспокійливо мовив. — У нашій практиці бували такі випадки.

— І що? Ну, не мучте! У неї є шанси?

Олена стояла біля мініатюрного диванчика з побілілим від жаху лицем. Вона починала усе розуміти.

— Це кома, — лагідно, неначе розмовляв з дитиною, відповів лікар. — Ми робимо усе можливе.

— Але вона вже третій день... не прокидається!

— Так, але панікувати зарано. Підіть додому, відпочиньте — не можна ж четверту добу сидіти у лікарні! А завтра повернетесь. Не люблю давати жодних обіцянок, але, думаю, Ваша донька от-от отямиться!

Жінка витерла хустинкою очі та, попрощавшись з лікарем, рушила до виходу. Олена — за нею. Здавалося, це страшний сон. Дівчина вирішила остаточно розвіяти сумнів та щодуху помчала до палати. На ліжку — вся у бинтових пов'язках, з підключеним апаратом штучного дихання, з голками від крапельниць у венах лежала вона сама.

Олена закрила обличчя руками. Думки стрибали, мов божевільні.

Спливла не одна година, доки вона нарешті зізналася собі, що нічого змінити не може. І що ж далі? Куди тепер? Що робити з душею без тіла? Хіба порадіти, що тепер не треба виходити заміж?! О Господи, що я верзу...

Олена йшла нічними вулицями та придивлялася до свого відображення у вітринах. Дощ скінчився, і вона відчувала на обличчі приємну прохолоду.

Без жодних зусиль дівчина — привид відштовхнулася від мокрого асфальту та піднялася угору. З цікавістю зазирнула у вікно на 22-му поверсі. На кухні зібралася сім'я. Чоловік читав журнал, дружина помішувала ложкою вечерю та теревенила по телефону, а син, скориставшись моментом, кидав шматки м'яса коту під стіл.

— Нічого собі сімейка, зовсім не мають діла один до одного! — здивувалася Олена. — Цікаво, а якби люди знали, що за ними спостерігають?

Вона перелетіла до іншого вікна. Красива молода жінка щось кричала чоловіку в сімейках, піднімаючи з підлоги та жбурляючи у нього розкидані шкарпетки. Олені не потрібно було чути слів. Опершись на виступ підвіконня, вона недовго спостерігала за сімейною чвараю. Чоловік у боргу не лишився. Наче повітряна кулька, напнута злістю, влетів на кухню, схопив з плити каструлю та вивернув у раковину. Жінка у відповідь несамовито зірвала з пальця обручку і теж кинула у раковину. Що буде далі — стало нецікаво.

...Ну, ось і він — найдорожчий магазин жіночого одягу. Олена навіть не пам'ятала, скільки разів приходила сюди просто помилуватися вишуканими сукнями від найвідоміших дизайнерів. Вони їй були не по кишені. Навіть приміряти дорогезні тканини дівчина не насмівалася. Тепер було все можливо. Без жодних труднощів вона проникла всередину та наблизилася до вішаків. Спокусливі туніки з відкритою спиною, вечірні сукні до п'ят, легкі сорочки з ексклюзивною вишивкою — в Олені паморочилося у голові. Кожна річ, яку приміряла дівчина,

викликала у неї дитячий захват до тремтіння в колінах. Вона так захопилася, що втратила рахунок часу, а натішившись сповна, впала на білосніжний диван.

— Виявляється, душі теж втомлюються. Як шкода, що все це не насправді! Раніше здавалось, що найкраще попереду, але раптом — опинилось позаду. Олена підвелася, вирішивши, що крапку ставити рано, бо у неї всього лиш кома...

Дівчина насмілилася втілити ще одну давню забаганку. Вона полетіла до історичного музею. Лише секунду із захопленням дивилася на карету Катерини II та її царські шати. Не роздумуючи, вбралася у розкішний одяг із позолотою (дещо великуватий) та пролізла всередину карети. Це була мрія дитинства! Вона давно розучилась так мріяти...

— Шкода, що не зробиш фото для Інстаграму! От би лайків назбиралося: привид у кареті!

Ще кілька разів Олена пройшлася туди — сюди по блискучому паркету, покрутила в руках величезний меч половця, примірила шапку Мономаха — та полетіла далі.

Годинник показував початок першої ночі. Дівчина звернула увагу на яскраву вивіску супермаркету.

— Те, що треба! — зраділа.

Всередині було світло та затишно. Жодного покупця. Проходячи повз прилавків, Олена схопила свій улюблений шоколадний батончик, але, надкусивши, пожурила геть. На смак той нагадував картон. Дівчина відкоркувала пляшку «Коли» і з осторогою зробила ковток.

— Ото гидота! — почала плюватися. — Без запаху та смаку!

Вона спересердя змахнула з полиці шерег різнокольорових упаковок та полетіла на вихід за звичкою біля кас. На секунду — затрималася біля молоденької касирки, яка читала журнал. Заглянула їй через плече: «10 секретів оргазму».

Олена посміхнулася, схопила пачку «Орбіт» з м'ятою та вилетіла надвір.

— Цікаво, а що зараз робить мій колишній?

Не роздумуючи, вона попрямувала у бік квартири Олега та ще здалеку помітила світло у вікні.

— Мабуть, як завжди, з пляшкою пива біля телевізора...

Олег розмовляв по телефону. До Олени долетіли уривки:

— Навіщо мені Вам телефонувати? Я не знав... І в чому я винен?!

Олені стало цікаво. Вона залетіла в кімнату та зручно умостилася в кріслі позаду Олега. Якраз навпроти відкритого ноутбука з перепискою в чаті з незнайомою дівцею в костюмі Єви. Той продовжував:

— Мені шкода. Це все, що я можу сказати. Дуже шкода.

— ...

— Так я не винен, кажу ж Вам! Я навіть не бачив Вашу доньку останні тижні. Вона сама не хотіла зі мною спілкуватися!

Олег хотів якнайшвидше закінчити незручну розмову. Він ходив з кутка у куток, закочував очі, розглядав нігті, показово голосно зітхав та врешті попрощався і з неприхованим полегшенням всівся за ноутбук. На обличчі заграла усмішка — схоже, він зовсім не думав про те, що сталося з Оленою. А вона залякла на місці та дивилася на колишнього із сумішшю ненависті та огиди. І як вона могла любити його стільки часу?! Самолюбного зрадника та лицеміра. Олена знала про його походеньки, але ніяк не могла змусити себе зробити рішучий крок. Олег викликав у неї напади любові та, як не дивно, жалості, які Олена вживала великими порціями, наче каву з молоком, вже не розбираючи: де кава, а де молоко. В ньому вона не відчувала опори, а безкінечне гойдання у човні невизначеності. Його регулярні відрядження викликали не стільки ревність, скільки почуття подвоєної самотності. Вона волочила ці стосунки, як пес — скалічену ногу, навіть не намагаючись спинитись та дати рані загоїтись...

Олена не хотіла лишатися тут більше ні хвилини.

...Дівчина зазирнула до знайомого вікна. Мама сиділа на дивані та розглядала фотографії. Це були дитячі світлини: донька в костюмі білки з дорослим виразом обличчя, а це — перший дзвоник, і Олена з величезним букетом лілей. Вона досі пам'ятала той різкий запах. Всі діти як діти: з жоржинами чи трояндами, а вона — з лілями! Дівчина присіла поруч та обійняла маму за плечі. Обидві жінки плакали, але не відчували тепла одна одної.

Це був уже сьомий день коми. Шанси прийти до тям танули з кожною хвилиною. Олена сиділа біля свого тіла та спостерігала, як рідні та друзі приходили попрощатися. Олег не навідався жодного разу. Особливо розчулила племінниця Маринка: 6-річна дівчинка поклала маленьку ручку їй на лоба та серйозно мовила: «Я не вірю, що ти померла. Досить прикидатися, давай, прокидайся!» Батьки ледве відтягнули заплакану дівчинку від Олени.

«Дивно, — подумала вона. — Щоб почати цінувати те, що маєш, треба померти».

Аби трохи відволіктися, дівчина визирнула у вікно. Скільки невдоволених та роздратованих облич! Раніше вона цього не помічала. Якихось сім днів тому вона сама була такою. Життя цінувалося не більше, аніж рекламні листівки, які щоранку підкидають у поштову скриньку.

З яким задоволенням вона проїхалася б зараз у переповненому тролейбусі, постояла б у найдовшій черзі і навіть послухала крики розлюченого шефа! Але в цьому житті її вже не було. Майже не було.

Вона сиділа на даху найвищого хмарочоса. Звідси відкривалася приголомшлива панорама вечірнього мегаполіса. Вогні, наче свічки на святковому торті, перетворювали столицю на величезну казкову декорацію.

Олена чудово розуміла: наближається кінець. Їй всього 29. Вона пригадала нарікання на самотність та посміхнулась. Останні сім днів вона жила у паралельному

світі та погодилася б віддати усе за цю земну самоту. Її дивувало, що після аварії світ анітрохи не змінився. Люди так само плакали та сміялися, одружувалися та зраджували, будували плани на майбутнє та руйнували їх.

Раптом дівчина здригнулася від неприємного відчуття: неначе на даху окрім неї був ще хтось. Вона озирнулася, намагаючись зрозуміти, звідки долинають кроки, і раптом помітила чоловічу постать. Незнайомиць, не поспішаючи, наближався до межі карниза. Дівчина замислилася: навіть якщо це самогубця, він її не побачить, а вона нічим не зможе допомогти. Але раптом — чоловік голосно скрикнув. Дівчина сіпнулася, ледь не впавши.

— Ти хто? — заволав незнайомиць.

— Ти мене бачиш?

— А як гадаєш? Налякала до смерті! Я думав, що крім мене тут нікого нема.

— А я до цієї хвилини була упевнена, що мене ніхто не бачить.

— Ти дівчина років 30-ти, з родимкою на щоці та рудим кучерявим волоссям.

— Дякую за 30, — всміхнулася Олена. — Взагалі-то мені 29, — вона і сама не знала, навіщо так сказала. У цю мить і в такому місці це не мало жодного значення.

— Я — Олена. Ти наче з неба звалився. Ти часом не пришелець?

— Ні, — посміхнувся незнайомиць. — Я — Ігор, радий знайомству. Я частенько тут буваю. Звідси мегаполіс — наче дитячий конструктор.

— Вибач, мені незручно таке питати, — Олена не знала, як дібрати слів. — Ти живий чи... мертвий?

Ігоря таке питання, схоже, анітрохи не здивувало.

— Вже четверту добу як ні живий, ні мертвий. Я в комі. А ти?

— Оце так! Виходить, ми обидва — «коміки»? — дівчина засміялася.

— Виходить, так...

Ігор присів поруч. У нього була красива посмішка. На вигляд — не більше 35-ти. Чорне густе волосся без сивини, сіро-зелені очі, кремезна статура — Олена замилувалася. Вона ніяк не могла уявити такого на лікарняному ліжку.

— Як добре, що я тебе зустрів! — перервав мовчанку чоловік. — Ще трохи — і я думав, дах зірве від цієї порожнечі.

— І відчуття, наче ти запрошений на власний похорон?

— Точно! А що трапилося з тобою? Як не хочеш — не відповідай.

Олена замислилася.

— Сильний дощ у прямому та переносному сенсі. Червоне світло світлофора. Скрегіт гальм, лікарня та цей дах. А ти?

— Покінчив життя самогубством.

— Що — правда?

— Неправда. Мене вбили.

— Це знову жарт такий?

— Та ні. Мене справді вбили.

— Як? За що? — Олені здавалося, чоловік не хоче говорити правду.

— Замовне вбивство. Вистрелили у спину на порозі мого будинку — і все. Теж, як бачиш, усе досить банально.

— Нічого собі! Маячня якась! — Олена відчувала себе, наче у дешевому детективі. — Якби тиждень тому мені хтось розповів, що розмовлятиму з духом убитого чоловіка на даху хмарочоса, — я б відправила його до божевільні!

— Насправді там, — чоловік махнув рукою униз, — усе дуже відносно. Божевільня та здоровий глузд у реальності часто плутають місцями.

Олена помітила, що Ігор зосереджено дивиться в одну точку, наче розглядаючи щось у собі.

— Уяви таку ситуацію, — продовжив він, — багатий чоловік, власник будівельної компанії, тяжко захворів та згасає день за днем. У нього невиліковна пухлина шлунку, — Ігор раптово замовк, і у паузі було чутно поодинокі гудки машин та якусь віддалену музику. Велике місто потягувалося у солодкому безсонні.

— Я казав, що цей чоловік — мій батько? — так само зненацька продовжив співрозмовник. — У нього троє синів. Я — наймолодший. Так от, ти питала, чому мене убили, але не спитала — хто.

— І хто ж?

— Один з моїх братів. Він вирішив, що це найкращий спосіб отримати спадок. Батько лишив заповіт, в якому було тільки одне ім'я.

— Твоє?

— Брати оскаженіли. Такого вони не очікували. Ніхто не очікував.

Олена бачила, як важко Ігорю говорити, але переривати не наважувалась.

— Батько хотів розділити будівельну імперію порівну між нами. Хворів давно, але старанно приховував. Думаю, він нас перевіряв на любов до справи. Вона була завжди для нього на першому місці. Ні сім'я, ні друзі, ні відпочинок — лише одна робота! Батько бачив, що моїм старшим братам, Микиті й Денису, будівництво нецікаве, а він дуже не хотів, аби його справа померла разом з ним. Тож відписав мені 70, а їм — по 15 %. Це було два тижні тому.

— А потім?

— А потім чомусь передумав. І переписав на мене геть усе.

— А мама?

— Вона померла, коли мені було два роки. Вдруге він так і не одружився.

— Ти знав про заповіт?

— Він розповів, коли вже не піднімався з ліжка. Я просив не робити цього, не створювати між нами війни, але батько був дуже впертим, — Ігор наче отямився та поглянув на Олену. — Навіть не знаю, чому я тобі все це кажу?!

— Може, тому що я єдина, хто тебе зараз може чути? — дівчина знизала плечима. Аргумент виявився залізним.

— Десять днів тому батько помер. Відкрилася правда про заповіт. Брати найняли найкращих юристів та перебрали усі варіанти, як повернути гроші. Але у них нічого не вийшло. Тоді вони спробували вмовити мене продати бізнес та поділитися по-братськи, але ж я дав батькові слово! Почалися погрози. Я навіть уявити не міг, що це настільки серйозно!

— Ти був дуже наївний.

— Вони найняли професіонала, уявляєш, щоб убити свого брата! Але поки я у комі, ці каїни нічого не зможуть вдіяти.

— А як же твоя сім'я? Дружина, діти? — Олена запнулася. — Вибач, це не моє діло.

— У мене не було сім'ї. Це теж їм до руки.

Олені стало шкода Ігоря, але відтепер вона ніяк не могла зосередитись. Важко було уявити такого красунчика самотнім. Тут її наче вдарило током: а може, він гей?

— І що було найстрашніше: відчуття близької смерті чи те, що рідні брати встромили ножа у спину?

— Друге набагато гірше. Я їм довіряв. Хотів знайти компроміс, але вони, бач, випередили. Давай закриємо тему, — попросив чоловік, — я більше не хочу про це згадувати.

Вона не знала, скільки минуло часу, поки вони сиділи мовчки. Можливо, кілька хвилин, а може, година. Відтоді як вона стала духом, час збігав якось зовсім інакше.

— Як думаєш, ми померемо? — спитала Олена.

— Та ти що! Навіть не думай про це, — категорично мовив Ігор, — у мені тільки-но прокинувся азарт до життя.

— Але що тут можна вдіяти?

— Ну, по-перше, між духовним та тілесним — величезний зв'язок. Колись я займався східними єдиноборствами та засвоїв одне важливе правило: те, що тут, — Ігор торкнувся пальцями своєї скроні, — неодмінно опиниться ось тут, — і приклав їх до серця. — Потрібно лише зосередитись та передавати тілу потрібні імпульси.

— Ого! А я так можу?

— Навіть не сумнівайся. Скільки часу ти у комі?

— Уже тиждень.

— І жодного разу не намагалася встановити зв'язок із тілом?

— Намагалася, але якось не дуже виходить.

Ігор почав пояснювати техніку реанімації тіла. Олена уважно слухала. Їй подобався його голос — такий густий, як добрий мед, вона навіть потроху від нього чманіла. У вікнах засвічувалися перші вогники. Нічна мряка танула, і Олені здавалося, що і вона потроху зникає разом із нею.

— Фантастично! — Ігор заворожено спостерігав, як сонячні промені вивільняються з коконів ночі.

— Таке відчуття, наче народжуєшся разом із сонцем.

— А ти, я бачу, романтик! — чоловік не приховував симпатії.

— А ти — філософ! — в очах Олени застрибали бісики. Вона неймовірно зраділа, що підозри про нетрадиційну орієнтацію, схоже, марні.

— Ніколи не думав, що колись заграватиму з духом!

— А я не думала, що духи бувають дотепні!

Вони сміялися, жартували та ділилися останнім — своїми спогадами. Коли ж повністю розвиднилося, два духи, які так несподівано знайшли один одного, розлетілися у різні боки, домовившись увечері зустрітися на цьому ж місці.

Минув тиждень. Потім — ще один і ще. Олена та Ігор весь час проводили разом. Удень підтримували один одного в лікарнях, а вечорами гуляли містом. Вони насолоджувалися криком чайок на набережній, шурхотінням осіннього листя, а іноді — дражили котів, які єдині їх бачили на все місто.

Олена вигала гру: щойно вона помічала НАДЗВИЧАЙНО роздратоване чи СИЛЬНО засмучене обличчя — билася з Ігорем об заклад, вгадуючи, що трапилось. Чоловік пропонував свою версію, вона — свою.

Ось жінка, на вигляд — років тридцять п'ять, йде вулицею з гримасою «життя скінчилось». У Ігоря одразу народжувалося кілька версій: хтось із родини тяжко захворів або її звільнили з роботи. В Олени ж була зовсім інша думка: жінці просто зіпсували настрої. Швидше за все, якоюсь нестерпною дрібничкою (тут вона судила по собі). Наче шпигуни, вони прямували за своєю

жертвою, аби дізнатися правду. Врешті-решт, розкривалася справжня причина ТАКОГО виразу обличчя.

— Ти знаєш, — говорила ця жінка чоловіку під час вечері, — сьогодні у Валі були такі туфлі, про які я давно мріяла!

— То й що? Купи собі такі.

— Як?! Ти хочеш, щоб ми ходили в однакових туфлях? Ти розумієш, що вона мене обійшла? А все ти винен! Хто весь час повторював: треба економити, треба економити! — решту сварки Ігор та Олена не дослуховували.

— А ти теж засмучувалася, що у подруги туфлі кращі?

— Завжди, — чесно відповідала Олена.

Їм дуже подобалася ця гра, бо у перехожих вони незмінно впізнавали себе колишніх. Вечорами ж два втомлені духи із задоволенням обговорювали прожитий день на даху та розмірковували, як вчинили б тепер.

За цей час Олена дізналася дещо про Ігоря: після смерті матері хлопчика виховували няні. Вони змінювалися так часто, що він позабував їхні імена. У нього мало друзів, бо весь час проводить на роботі. Має звичку розмовляти уві сні, любить собак та котів. По-справжньому закохувався двічі — і так само двічі по-справжньому розчаровувався.

Олена була переконана, що Ігор — саме той чоловік, якого їй не вистачало: сильний, впевнений та послідовний.

— Не можу дочекатися, коли обійму тебе насправді, — часто повторював він, притискаючи дівчину до себе.

— А я хочу побачити, як на тебе відреагує Федя — він зник бути головним чоловіком в домі!

У цей час лікарі помітили, що в обох пацієнтів життєві показники трохи покращилися. Ігор та Олена не могли натішитися. Вони почали будувати плани на майбутнє, навіть не припускаючи, що можуть не пригадати один одного у реальному житті.

— Якщо прокинешся раніше, — наставляла Олена, — не забудь приходити на дах хмарочоса, я чекатиму.

— Я точно не забуду! А от твоя дівоча пам'ять...

Ігор прийшов до тяти першим. Біля ліжка — ні душі. Окрім братів, які бажали його смерті, більше рідних у чоловіка не було. Він хотів підвестися, але в усьому тілі була така слабкість, що ледь зміг поворухнути пальцями. Чоловіка не полишало дивне відчуття, наче він забув щось дуже важливе. До палати зазирнула медсестра. Побачивши, що важкий пацієнт прокинувся, вона помчала за лікарем. Ігор напружував мозок. Останнє, що він пам'ятав: сходи двоповерхового будинку, якийсь хлопок та сильний біль у спині.

— Доброго ранку, — до палати, усміхаючись, увійшов лікар. — Вітаю з пробудженням.

— А чому «вітаю»? Хіба я довго спав?

— Більше трьох тижнів.

— Як?

— У Вас була кома, Ігорю, — лікар почав перевіряти пульс.

— ...

— Пульс ще слабкий, але це нормально. Вам пощастило. Ще трохи — і навіть молодий організм не витримав би. Олена, — покликав він медсестру, — зроби пацієнту кардіограму.

«Олена, Олена... Щось дуже знайоме», — подумав Ігор. По серцю розливалось приємне тепло. Чоловік почав перебирати подумки знайомих жінок, але серед них жінки з таким іменем не було. Він заплющив очі, і перед ним з'явився образ усміхненої дівчини з довгим рудим волоссям, карими очима та маленькою родимкою на щоці. Ігор почав потроху пригадувати уривки розмов, жарти, якийсь дах. Розкручував спогади, наче великий моток із заплутаними шерстяними нитками — так, тепло, але ще не те. Прогулянки набережною, перелякані коти, величезна вогняна куля, що повільно піднімається з-за горизонту... «Значить, ми — «коміки»? — рідний голос. — Тільки не забудь приходити на дах хмарочоса!»

Він пригадав. Не все та не одразу, але пригадав. Менш за все це було схоже на правду. «Можливо, сон чи побічна дія сильних препаратів?» — запитував себе. За кілька тижнів Ігоря виписали з лікарні, але чоловіка не полишало відчуття, що конче потрібно з'ясувати: чи існує дівчина з його нічних видінь насправді. Він об'їжджав лікарню за лікарнею у пошуках дежавю, і одного разу — знайшов. Двоповерхова споруда довоєнної епохи з великими старими віконницями та обшарпаними статуями на подвір'ї — все здавалося таким знайомим, наче Ігор насправді часто сюди навідувався. Він зайшов

усередину та запитав у чергової, чи можна провідати рудоволосу дівчину у комі.

— А хто вона Вам? — прискіпливо запитала жінка.

Ігорю одразу стало легше. Отже, така є.

— Моя наречена.

— Шоста палата, — недовіжливо повідомила медсестра, — і де ж це Ви були стільки часу?

«Краще Вам не знати», — подумав чоловік та впевнено попрямував коридором. Найстрашніше було дізнатися, що ніякої Олени немає та ніколи не було. Він увійшов до палати, у якій оселився стійкий запах медикаментів. На ліжку лежала дівчина, яку він добре знав. Хвилясте руде волосся було розкидане по подушці, очі заплющені, на правій щоці — маленька родимка.

Ігор підійшов ближче та узяв Олену за руку. Її зап'ястя було таким тонким, що у нього защеміло серце.

— Я зовсім поряд, чуєш? — тихо запитав. — Як і домовлялися. Тепер твоя черга, — чоловік не міг втримати сліз, дивлячись на схудле, бліде, майже мертве обличчя, яке було тінню тієї палкої дівчини, з якою він познайомився на даху хмарочоса.

— Тільки не здавайся, люба! — на прощання він ніжно торкнувся губами куточків її губ та вийшов з палати.

* * *

Минув іще місяць. Олена не прокидалась. Матері уже нічого не обіцяли. Ігор приходив до лікарні щодня. Він познайомився з Маргаритою Іванівною.

— Вона обов'язково прокинеться! От побачите! —
весь час переконував її та себе.

— Ти такий чуйний, Ігорю! Звідки тільки узявся?
Донька про тебе нічого не розповідала...

— Можливо, просто не встигла.

Він не забув про дах хмарочоса, але приходив туди дедалі рідше. Ігор повернувся до справ, вільного часу лишалося все менше. Розслідування замаху на вбивство розгорнулося з новою силою. Справа просочилася у пресу, і згодом в ній почали фігурувати імена братів бізнесмена. Микита та Денис ніяк не очікували такого повороту: вони плуталися у показах, лише зміцнюючи підозри слідчого. За той час, що Ігор був у лікарні, будівельну компанію пошматували, а частину продали. Чоловік з головою пірнув у роботу, намагаючись анулювати незаконні угоди. І хоча справи потроху йшли угору, на душі все одно було тривожно.

Він прийшов до лікарні зі свіжим букетом ніжно-рожевих троянд. У палаті Ігор побачив засмучену Маргариту Іванівну.

— Що трапилося? — по серцю чоловіка пробігли щупальці тривоги.

— Це ти, Ігорю? — жінка наче прокинулася від глибокого сну. — Заходь, Оленка зачекалась.

— Маргарито Іванівно, не тягніть, їй стало гірше?

— Ти присядь, — вона махнула рукою у бік стільця. — Скажу чесно, спершу я тобі не дуже довіряла — ти здавався якимось дивним: взявся нізвідки та почав

підкуватися про Оленку, наче вона твоя сестра чи дружина. Але тепер ти мені як рідний. Знаю, що хочеш, аби вона одужала, не менш ніж я.

— Так і є, але що все-таки сталося?

— Лікар сказав, що Оленка вже не прокинеться.

— Що?! — Ігор так різко скочив зі стільця, що той перекинувся. — Як? Вони ж обіцяли!

Чоловік кинувся до дверей.

— Зачекай! — голос матері був такий жалібний, що Ігор не зміг послухатися. — У цьому немає сенсу.

— Я не розумію.

— За кілька годин їй зроблять укол — і наша Оленка засне назавжди. Я дала згоду.

— Згоду на що? Вона ж прокинеться!

— Не прокинеться, Ігорю! Вони пояснили: шансів нема. З кожним днем їй тільки гірше, показники згасають, внутрішні органи відмовляють. Кінець, кажуть, — лише питання часу. Тиждень, може менше. А я хороню її щодня, розумієш? Я не можу так більше!

— Але ж... — Ігор не міг підібрати слів, вони наче горошини висипалися крізь пальці. — Я не... ми ж... а Ви певнені?

— Так.

— Але цього не може бути! — Ігор вибіг із палати. Він знайшов лікаря у коридорі біля операційної. Той слово у слово повторив усе, що казала мати.

— Ви зрозумійте, — наполягав він, — це лише даремна витрата наших ресурсів. На її місці зараз може лежати інша людина, яка має шанси одужати.

Ігор спробував умовити дати дівчині ще трохи часу, але лікар категорично запевнив, що всі медичні документи підтверджують його правоту. Експертна комісія — теж.

Чоловік повернувся до палати. Охоплений відчаєм він, мов звір, кидався з кутка в куток, поки Оленина мати не накричала на нього спересердя.

— Можна я попрощаюся наодинці? — запитав він.

— Так, звичайно. Я зачекаю в коридорі.

Чоловік ніяк не міг зосередитися. До сих пір він не дозволяв собі навіть думати, що Олена не прокинеться! Їхній план мусив спрацювати! Мусив!

— Я знаю: ти мене зараз чуєш. Якби я тільки знав, як тебе повернути! — чоловік обійняв дівчину, і кожен удар його серця, здавалося, передавався її тілу.

Раптом у нього народився божевільний задум. Ігор не знав, чи вдасться його здійснити, але поклявся докласти всіх зусиль. Він довго бігав коридорами, поки врешті знайшов лікаря. Ідея Ігоря вразила ескулапа:

— Це неможливо! Я за таке нізащо не візьмусь!

— Я заплачу! Називайте будь-яку суму!

— Я не можу!

— Але ж Ви — досвідчений лікар! У Вас усе вийде!

— Ні, я категорично відмовляюсь від цієї авантюри. Ви хоч розумієте, на що штовхаєте? У кращому випадку мене виженуть з роботи, у гіршому — відкриють справу.

— Я розумію і тому заплачу стільки, що Вам не доведеться більше працювати!

Ігор чимдалі наполегливіше умовляв лікаря. Врешті той здався. Він змусив чоловіка написати розписку, що пацієнт бере на себе всю відповідальність за наслідки медичного втручання. Сума, яку він взяв за роботу, була фантастичною. Ігоря це не засмучувало. Головне встигнути!

Чоловіка провели в операційну. Лікар взяв в асистенти медсестру, якій беззаперечно довіряв. Без зайвих запитань вона почала готувати розчин для анестезії. Ігор лежав на білосніжній кушетці та благав поспішити. Про те, що все може піти не так і що його життю загрожує небезпека, він намагався не думати.

— Рука, — суворо наказав лікар.

Ігор простягнув руку, і медсестра точним рухом ввела у вену тонку голку. Хімічний розчин потрапив у кров. Провалюючись, наче у м'яку перину, чоловік почув, як лікар сказав медсестрі:

— Це ж треба так кохати! Вперше таке бачу!

Ігор заплющив очі та спробував уявити обличчя коханої. Знову впасти в кому, тепер уже сплановано, аби попрощатися — хіба це не геніальний план? Він радів, що зміг умовити лікаря. Чоловік відчував, як його душа стає легкою та відокремлюється від фізичної оболонки. Без особливих зусиль він підвівся з ліжка та щодуху помчав до Олени.

У палаті її не було. Мати так само сиділа біля доньки, приречено схиливши голову. Тоді він полетів на їхнє місце на даху, але й там дівчини не знайшов. Ігор злякався. Лікар попередив: сеанс занурення триватиме

не більше 10 хвилин. Часу катастрофічно не вистачало. Чоловік ламав голову, де ж може бути Олена. Раптом — він пригадав ще одне місце, куди вони частенько навідувалися удвох.

Це був рай для маленьких відчайдухів — величезний дитячий майданчик з гойдалками, гірками, каруселями та батутами. Олена зізнавалася, що тут наповнюється особливою енергетикою. Вона сама мріяла про дітей і, дивлячись на царство сміху, уявляла, як стане матір'ю.

Ігор сподівався: Олена там, бо інакше — все дарма. Ще здалеку він почув голосний дитячий плач. Хлопчина років трьох ніяк не хотів злазити з гірки. Мама лагідно вмовляла його, але малий нічого не бажав слухати. В одну мить дитячі сльози висохли, начебто хтось натиснув на маленьку кнопчку.

Ігор підлетів ближче та побачив Олену. Дівчина стояла поряд із гіркою, гладячи хлопчика по голові. Її погляд був таким ніжним, що чоловік не зміг втримати посмішки. Він покликав. Дівчина різко повернулася та помчала назустріч.

— Я помираю, — ледь чутно мовила вона, міцно обійнявши чоловіка, — у мене зовсім не виходить ця клята гімнастика без тебе!

Ігор не міг нічого вимовити, лише без упину глядив м'яке кучеряве волосся.

— Я прийшов попроситися, — нарешті вичавив з себе.

— Правда? А я думала, що тебе знову вбили!

— Слухай, кидай ці жартики! — Ігор зробив вигляд, що сердиться. — Я хочу, щоб ти знала, — він ледь не рахував секунди, — ти навчила мене по-іншому дивитися на світ. Тепер я завжди ходжу по вулицях із дурнуватою посмішкою: мені просто лячно уявити, що якісь психи типу нас з тобою тинятимуться за мною по п'ятах! Я зустрічаю кожен схід сонця, уявляючи, що колись ми робитимемо це разом.

Ігор відчував, як втрачає рівновагу, немов величезні небесні триси тягнуть його звідси. Він узяв у долоні маленьке обличчя, зазирнув у карі очі та повільно торкнувся ледь теплих уст. Коли чоловік знову подивився на Олену, її лице було у сльозах.

— Якби у мене був ще один шанс!

Вони стояли, міцно обнявшись посеред дитячого майданчика, відчуваючи, що час спливає.

— Пробач, — мовила Олена, — моє тіло виявилось занадто слабким. Напевно, я зіпсувала його дешевим білим вином, поки чекала тебе на землі.

Він ще раз поцілував дівчину, відчуваючи, що вже не може чинити опір страшній силі, яка тягла його звідси.

— Я не забуду, — з останніх сил крикнув чоловік, не розбираючи свого голосу.

Ігор розплющив очі та побачив над собою перелякане обличчя лікаря.

— Ну, слава Богу! А я думав: гаплик нашому космонавту.

— Дякую, — неслухняним язиком пробурмотів Ігор.

— Все вийшло?

Чоловікові не хотілося говорити. Він повільно підвівся з кушетки та, ледь тримаючись на ногах, вийшов з операційної. Від допомоги лікаря він відмовився. Ігор попрямував до Оленої палати.

...З Маргарити Іванівни немов вийняли життя. Вона знесилено дивилася на доньку.

— Я хочу, щоб Ви знали, — сказав чоловік, — вона Вас дуже любила. І до останнього шкодувала про ті непорозуміння, які іноді траплялися.

Жінка засмучено кивнула головою.

— Я знаю. У мене таке відчуття, начебто вона по-ряд і весь час намагається щось сказати.

До початку евтаназії лишалися лічені хвилини.

* * *

Олена добре розуміла, що відбувається. Вона не за-суджувала матір — на її місці вчинила б так само. Ді-вчина сиділа на підвіконні та спостерігала за двома най-ріднішими людьми.

До палати увійшла медсестра — і несподівано для самої себе Олена злякалась. Вона гадала, що з усім змирилася, але враз їй страшенно захотілося жити. Ігор тримав кохану за руку, поки медсестра робила останні приготування.

— При евтаназії ми робимо два уколи, якщо паці-єнт при тямі, — пояснила вона. — Перший — це силь-нодіюче снодійне, сьогодні воно нам не знадобиться. А другий укол зупинить роботу серця. Ну що ж, у мене все готово. Ви уже попрощалися?

Ігор похитав головою. Йому бракувало сил прикидатися сильним. Чоловік пригорнувся до дівчини, аж раптом йому здалося, що Олена поворухнула пальцями.

— Зачекайте! — закричав він так, що медсестра впустила шприц. — Вона поворухнулась!

Маргарита Іванівна подивилася на Ігоря, як на божевільного.

— Це Ваші фантазії, молодий чоловіче, — роздратовано мовила медсестра, — не заважайте мені робити свою справу!

Вона підняла шприц та почала замінювати голку.

— Але ж я бачив, бачив!

— Заспокойтеся, я Вас прошу, — в медсестри урвався терпець, — у мене, крім Вас, сила-силенна роботи! Якщо не дасте зробити укол, я покличу лікаря!

Ігор благально подивився на Маргариту Іванівну, але вона лише махнула рукою.

Медсестра попросила чоловіка відійти від ліжка. Той мовчки підкорився. Вона підійшла до пацієнтки та приготувалася зробити укол.

— А все-таки ця гімнастика для тіла — класна річ! — прошепелів з подушок ледь чутний голос. — Правда, Ігорю?

Подвійне дно

Під мостом було прохолодно, але його це не надто хвилювало. То було єдине місце, де Гриша міг побути наодинці з собою. Йому конче була необхідна тиша, вечірній морок та сонна поверхня води, яка вгамовувала його злість. У вухах пульсували останні слова дружини:

— Ти бездар! Ні на що не здатен, невже так важко знайти нормальну роботу?

— Я роблю все, що можу, Тамаро, невже ти не бачиш? Хіба я винен, що тренер із плавання у цій країні нікому не потрібен?

— Та мені байдуже, ким ти працюватимеш! Хоч вагони розвантажуй — головне, щоб гроші приносив!

Трирічна Світланка, яка бавилася на підлозі різнокольоровими кубиками, із сумом поглянула на батька.

— Твоя дитина не повинна страждати, — помітила Тамара його погляд.

Її голос був такий нестерпний, наче вона щосили шкрябала по склу виделкою. Так тривало уже третій рік поспіль. Відтоді як народилася донька, Тамару наче підмінили. Щоранку вона, як звір, накидалася на Гришу з докорами.

— Чому ти весь час мовчиш? — роздратування повисало на стінах, стелі, вібрало у його душі.

— Знаєш, Тамаро, з тобою складно говорити — ти весь час нападаєш!

— А ти на інше не заслуговуєш! — сталевий погляд, верескливий голос, грюкання каструлями — все як завжди.

— Ти чому борошна не купив?

— Так ти ж не просила...

— А що — хіба своєї голови нема? Не бачиш, що скінчилося?!

Ну, що тут скажеш...

Він сидів на великій каменюці, звідки відкривався приголомшливий вид — неначе здоровенний ящір зі скла та металу, мегаполіс розкинув свої щупальці, у яких пульсувала його гаряча кров.

Здавалося, це єдине місце, де можна сховатися від усього світу. Він так втомився, що не хотів бачити нікого, навіть себе. Не чути суворого, наче вирок суду, внутрішнього голосу. Не прагнути, не вірити, не знати. Йому лише 27, а він почувається на всі 60.

Гриша давно мріяв розірвати ці нестерпні стосунки, які тиснули, мов старі черевики. Від романтичних почуттів не лишилося й сліду. Приємні спогади з кожним днем карликовіли, гнили та розкладалися на молекули огиди та фальші. Натомість росла образа. Наче пліснява, міліметр за міліметром, вона вкривала його зсередини. Гриша відчував її гіркий присмак, але нічого не міг вдіяти. Чоловік сприймав своє життя, як певну паралельну реальність, паралізуючу дух, в якій він існував просто за звичкою.

Тамара підозрювала, що чоловік може дременути будь-якої миті, і поставила ультиматум: якщо піде,

доньки більше не побачить. Світланка вважатиме батька боягузом та зрадником...

Гриша запалював четверту цигарку. Пальці тремтіли. Кепсько, дуже кепсько. Куди тільки поділася колишня упевненість?! Природа не обділила його вродою, а тривалі заняття плаванням розвинули міцне тіло. Він ніколи не відчував нестачі жіночої уваги, але тепер втратив до усього інтерес. Сімейна реальність по краплині вичавлювала з нього життя.

* * *

Гриша добре пам'ятав, як вони познайомилися. Він нізачо б не звернув на неї уваги: невиразне обличчя без мейк-апу, русяве волосся, зібране у тугий пучок, сірий одяг та ще й якась дитяча метушливість. Вона чимось нагадувала мураху, яку залишили без діла. Дівчина сиділа за сусіднім столиком у кафе з подругою, яка весь час посміхалася та пускала бісики у бік Гриші та його друзів. Це був саме той тип дівчат, при появі яких перехоплює подих. Блондинка з довгим розплетеним волоссям дзвінко сміялася, підставляючи під захоплені погляди чоловіків красиве доглянуте обличчя. Коротка сукня спокусливо обтягувала пружне тіло, а з-під столу виглядали стрункі ніжки на шпильках.

Гриша чомусь пригадав маму. Вона весь час повторювала: бійся, синку, красивих дівчат, бо у них подвійне дно. Гриша називав це «щепленням від красунь» і не брав близько до серця.

Матір виховала його одна. Батько покинув їх, коли Гриша був ще у пелюшках — гримнув дверима та зник

назавжди. Спершу мама чекала, тримаючи теплу вечерю, а одного дня просто викинула всі його речі, вичистила квартиру до блиску, наче намагаючись зішкребти з душі залишки спогадів. Ледь не щодня Гриша чув від неї одне і те ж:

— Як надумаєш оженитися, синку, то навіть не думай про красунь! Вони ж не годяться для серйозних стосунків! Така сидітиме на дісті, а чоловік голодуватиме, вона дивитиметься реаліті-шоу, а нещасний — ходитиме у брудному одязі. Красуня не підійде до мийної раковини, бо боїтиметься зіпсувати манікюр, не ходитиме до магазину, бо більше кілограма їй піднімати не можна. Вона навіть кохати тебе не буде, бо всі вони — страшні егоїстки! Вертихвістка проситиме лише розваг та дорогих подарунків. То буде не життя, синочку, а суцільна мука. Тому запам'ятай: красуні — лише для втіх, а для сім'ї — почвари...

У тому кафе, згадавши мамині наставляння, Гриша лише усміхнувся. Він уп'явся у пишні груди блондинки, наче загіпнотизований, і намагався знайти хоч якийсь привід для знайомства. Коли раптом ініціативу взяла Тамара: вона помахала хлопцям рукою, запрошуючи приєднатися. Не роздумуючи, друзі гуртом перекотилися за сусідній столик.

— Як звати красуню? — Гриша дивився на білявку, як голодній кіт на шмат м'яса.

— Маргарита.

— Яке красиве ім'я! А у мене не так красиво, зате лаконічно — Гриша.

Дівчина заусміхалася та відрекомендувала подругу:

— А це — Тамара, ти їй дуже сподобався.

— Я? — розчаруванню Гриші не було меж. —

А тобі?

Дівчина лише вистрелила своїми величезними зеленими очима та змовчала.

За столом зав'язалася невимушена розмова: хлопці жартували, дівчата — загравали. Навіть Тамара, яка спочатку здавалася надто похмурою, почала посміхатися до Гриші.

— У тебе гарна подруга, — сказав він Маргариті, тільки щоб викликати хоч краплю ревності.

Вона ж, не вловивши, почала нахвалювати подругу:

— Та у нас Тамара — не лише красуня, а й чудова господарочка. Ти не уявляєш, як вона готує — пальчики оближеш! А я куховарити просто ненавиджу!

Гриша посміхнувся: чула б це його мама — нагадала б, кого обирати.

— А ви не хочете погуляти набережною? — він сподівався заволодіти увагою красуні та чкурнути з нею подальше від усіх.

Дівчата погодилися.

Несміливе після зимової сплячки сонце ховалося за горизонт. Уздовж набережної прогулювалися закохані, то пірнаючи, то виринаючи з тіней каштанів. Гриша з компанією голосно гиготали, аж раптом Тамара скрутилася удвоє, наче хтось з усієї сили вдарив її у живіт.

— Що таке? — Маргарита підбігла до подруги.

— Та не знаю! Страшенно болить живіт.

— Може, викликати швидку?

— Та ні, не треба, мені вже трохи краще, — пробелькотіла дівчина і враз стала бліда, як стінка, її почало нудити. Маргарита попросила хлопців відвезти по другу до лікарні. Гриша відгукнувся першим. Він все ще сподівався сподобатися Маргариті.

— Апендицит, — байдуже оголосив лікар, коли оглянув Тамару, — потрібно оперувати.

— Але ж ще годину тому все було добре, — запечерила Маргарита, — хіба таке буває?

— Буває, — лікар поправив великі окуляри, які сповзли на самий кінчик носа, і вступився у Маргариту, — і не таке буває. У неї гострий апендицит, тож, якщо ви й далі будете патякати, вона помре просто на цій кушетці.

Тамара перелякано зиркнула на Гришу, якому від такої звістки відібрало мову. Здавалося, хірург не розмовляє, а ріже словами. Лікар спокійно продовжував:

— Ви хочете, щоб вона померла?

— Звісно, ні! — Маргарита нервово схопилася за руку Гриші та стиснула так, що хлопцеві стало боляче.

— То чого ви тут ще стоїте? Біжіть до медсестри оформлювати картку, — не попрощавшись, він розвернувся та попрямував довгим та блискучим, наче лезо скальпеля, коридором.

— Ви рідні хворої? — спитала молоденька медсестра, коли заносила дані у комп'ютер.

— Ні, друзі.

— А гроші у вас є?

— А скільки потрібно? — Гриші не сподобався її тон.

— Вам потрібно купити ліки та сплатити благодійний внесок.

— Хіба це не державна лікарня?

— Такі правила, — знизала плечима медсестра, — якщо вам щось не подобається, йдіть до іншої.

— Але ж Тамара може померти!

— Слухайте, або платіть, або не займайте часу. Не бачите? Тут черга! — молоде обличчя спотворила гримаса роздратування.

— Добре, добре, я привезу гроші, — почала заспокоювати її Маргарита, — тільки нехай лікар зробить усе, як треба.

Тамару повезли до операційної на старій каталці. Дівчина перелякано роззиралася та здавалася зовсім беззахисною на стерильно-білому простирадлі посеред галасливої лікарні. Гриші стало її шкода.

— Кретин! Ти що купив? — убивчим голосом завищала Тамара.

— Як що? Картоплю, як ти просила.

— Я ж просила картоплю, а не цих кострубатих мутантів! От сам поспробуєш їх почистити — побачиш, як воно!

— Та іншої ж не було, — почав, як завжди, виправдовуватися Гриша.

— Ти нічого не можеш зробити як слід!

Чоловік закипав від злості. Його долоні свербіли від нестримного бажання подарувати цій стерві ляща — раз і назавжди повернути нахабне створіння на землю. Але ударити він не міг. Боявся налякати Світланку. Гриша бачив, як у моменти безжалісних сварок дівчинка втискається в іграшки та боїться навіть поворухнутись. Тож чоловік лише гучно гримав дверима та йшов на вулицю.

Гриша відчував, що заплутався остаточно. Одна його половина кричала: схаменись, покинь цю відьму, почни нове життя, лише поглянь, на кого вона тебе перетворила! Інша — плювалася безжальними словами: якщо підеш — втратиш доньку назавжди...

* * *

Вони відкрили для себе один одного. Гришу не полишало відчуття, наче він зірвав джек-пот або зробив фантастичний винахід у сфері космічних технологій. Він завоював Маргариту! Наелектризовані почуттями вони гуляли містом, не розрізняючи вулиць та не відчуваючи часу.

Щодня закохані провідували Тамару у лікарні. Подруга розуміла, що відбувається, і з сумом відводила очі.

Ранок Гриші починався з того, що рука несвідомо тягнулася до телефону, і, лише коли він чув у трубці рідний голос, йому ставало легше. Він проводжав Маргариту до вишу, де вона навчалася на перекладача. Опісля біг до басейну, де працював дитячим тренером, та не міг дочекатися зустрічі з коханою у затишній забігайлівці неподалік університету. Вони сідали за улюблений столик у самісінькому куточку залу, замовляли

обід — і не могли наговоритися. Здавалося, не існувало такої теми, яка б не цікавила обох. Гриша розпитував Маргариту, що було на лекції, як на неї дивився викладач, що сказав одногрупник — його цікавили найменші подробиці. Він проводжав дівчину до університету та повертався на роботу. Ввечері вони зустрічалися знову. Парки, площі, алеї — в місті не лишилося жодного зеленого клаптика, де б не побували закохані.

Гриша довго не зважувався познайомити Маргариту з мамою. Більш за все він боявся, що вона не прийме його вибір. Чоловік не помилився. Мама зустріла дівчину у багнети. Щовечора вона заганяла у його серце скалки:

— Я не можу віддати тебе цій вертихвістці! Вона ж тебе не любить!

— Мамо, ти все за своє! Я не можу без Маргарити, хіба не розумієш?! Я швидше з дому піду чи щось собі заподію, аніж розлучуся з нею!

Незабаром жінка обрала іншу тактику: вона здружилася з Тамарою. Гриша навіть не знав, як вони познайомилися, але підозрював, що дівчина сама влаштувала зустріч. Вона частенько навідувалася до їхнього дому — то з пиріжками, то з цукерками, і влаштовувала довгі чаювання з його матір'ю. Обидві жінки весь час намагалися затягнути до своєї компанії хлопця, але той лише відмахувався. Він навмисне повертався додому пізно ввечері, щоб не застати гостю. Гриша набирався терпіння та намагався не перечити вмовлянням матері: Тамара — ось чудова кандидатка на одруження, а Маргарита — лише тимчасове захоплення, міраж, який скоро зникне...

Все скінчилося раптово, одного літнього дня. Тамара вкотре прийшла у гості до його матері та кинулася до Гриші з проханням полагодити кран у ванній кімнаті.

— Розумієш, майстрів викликати не хочеться, вони все роблять абияк!

Він страшенно не хотів йти, але Тамара наполягала, і врешті-решт чоловік здався.

— Ну, добре. Тільки я заскочу у п'ятницю, гаразд? На вихідних ми з Маргаритою поїдемо за місто, — Тамара скривилася, але швидко опанувала себе.

— Чудово! Тоді у п'ятницю о сьомій у мене, гаразд?

— Гаразд. Хоча краще б цим займався майстер...

— Гриша, не сором мене, — втрутилася мама, — хіба тобі важко?

І ось він стояв перед дверима Тамари з сумкою інструментів, відчуваючи неймовірне бажання розвернутися та піти геть. Він уже хотів начхати на усі обіцянки, аж раптом почув скрегіт ключа в замковій щілині.

— Проходь, я давно чекаю, — посміхаючись, Тамара відчинила двері. На ній був кокетливий рожевий халат. Кучеряве волосся спадало на плечі.

— Ти сьогодні така гарна і світишся уся — розповідай, що трапилось? — Гриші стало цікаво.

— Рада, що ти прийшов! — Тамара відверто заглавала.

— Покажи краще кран.

Дівчина провела його до ванної кімнати та спостерігала, як чоловік уважно розглядає поломку та починає підбирати інструменти.

— Я тобі не заважаю?

— Та ні. Якщо тобі цікаво дивитися на старий іржавий змішувач, який незабаром вирушить на смітник...

— Мені цікаво дивитися на тебе...

— Тамаро, ти заграєш зі мною? — не дивлячись у бік дівчини, мовив Гриша. — Ти чудово знаєш: я кохаю Маргариту.

— Це можна виправити.

— Дурний жарт.

Раптом у двері подзвонили. Тамара пішла відчиняти.

— Привіт! А чому ти у такому еротичному вигляді? — почув хлопець знайомий голос.

— Так, нічого. Надихаю свого хлопця на роботу.

— У тебе з'явився хлопець?

У Гриші аж у роті пересохло: якого чорта?!

— Ну, не тільки ж тобі світитися від щастя! А що — Гриша тобі нічого не розповів?

— Гриша? А до чого тут він?

— Ну, як до чого? Він і є мій хлопець!

Ту безкінечно довгу паузу та картину, яка постала перед його очима, Гриша запам'ятав на все життя. Великі здивовані очі Маргарити та горда постава Тамари, яка повернулася лише у нижній білизні. Вона упевнено підійшла до ошелешеного хлопця та поцілувала в губи.

— Він у тебе такий нетерплячий! — голос дівчини був напрочуд спокійний.

Маргарита лише переводила шалений погляд з Тамари на сторонілого Гришу, а потім кинулася до дверей. Не розуміючи, що відбувається, чоловік побіг за нею. Він наздогнав дівчину біля дому. Маргарита нічого не хотіла слухати.

— Все скінчено!

— Маргарито, ти неправильно все зрозуміла! Я...

— Ти для мене більше не існуєш, — вирвавшись з його рук, дівчина побігла геть.

Гриша повернувся до квартири. Він все ще не міг повірити у те, що відбулося. Двері лишилися відчиненими. Тамара, ніби нічого не сталося, пила на кухні каву.

— Ти що накоїла? Ти з глузду з'їхала? — Гриша ледь стримувався, аби не схопити її за плечі та струснути, як дурну ляльку.

— Я з'їхала з глузду, як вперше тебе побачила! Господи, як я втомилася споглядати вашу гидку ідилію: у мене серце розривається лише від однієї думки, що ви разом! Я вирішила покласти цьому край.

— А з чого ти взяла, що маєш право?

— Ти зараз кип'ятишся, але потім дякуватимеш мені.

— За що? — голос Гриші зірвався.

— За те, що відборонила тебе від зрадливої шльондри. Я завжди знала, що Маргарита тобі не пара. І твоя мама теж так вважає.

— Слухай, не чіпай мою маму, чи це її ідея?

— Ні, моя, — самовладанню Тамари можна було позаздрити, — я знаю, чого хочу, і досягну свого! Спочатку ти помучишся, але потім зрозумієш, що я мала слухність. Тобі потрібна інша дівчина, — Тамара схопилася назустріч Гриші, але він відсахнувся.

— Та з чого ви взяли, що краще за мене знаєте, хто мені потрібен? Потвори, нелюди — от ви хто! — Гриша щосили штурхонував сумку з інструментами на підлозі і, ледь стримуючись, аби не закричати, вибіг з квартири.

* * *

Минув місяць. Потім ще один. Схудлий та виснажений Гриша намагався поговорити з Маргаритою. Дівчина змінила телефон, а при зустрічі з чоловіком робила вигляд, що його не існує.

— За що ти так зі мною? — питав він. — Ти що — не розумієш? Це ж була підстава!

— Так, ти мене добряче підставив. Ні, не мене, наші почуття. На все життя запам'ятаю!

Через півроку він випадково дізнався, що Маргарита поїхала на стажування до Франції. Він не втрачав надії — дізнався її новий номер та телефонував по кілька разів на день. Однак, здавалося, Маргарита назавжди викреслила Гришу зі свого життя. Тамара ж зайняла позицію вичікування: вона не давала про себе знати, навіть перестала приходити у гості. Гришу це не обходило. У чоловіка почалася така депресія, що він уже не міг ходити на роботу. Цілими днями лежав на ліжку, роздивляючись стелю. Він майже нічого не їв, нікуди не виходив та ні з ким не розмовляв.

Одного вечора прийшла Тамара. Гриша не міг на неї дивитися: його переповнювали ненависть та огида. Дівчина ж, здавалося, була не менш засмучена, ніж він сам.

— Вибач, це була страшна помилка, навіть не знаю, що на мене найшло, — Тамара присіла поряд.

Гриша мовчав.

— Я зробила це від повного відчаю! Я закохалася у тебе від самого початку і просто не знала, що вдіяти. Я не знаходила собі місця, коли бачила вас удвох. Спробувала отруїтися снодійним, але відкачали. Краще б я тоді померла...

Гриші було так кепсько, що, якби Тамара зараз принесла йому ці таблетки, він проковтнув би їх без вагань.

— Я зробила тобі дуже боляче, знаю, але це все через кохання. Пробач...

Тієї ночі Гриша опинився в лікарні. Серцевий напад. Лікарі лише дивувалися: це був перший пацієнт, який мало не помер від кохання! Гриша здався, він не хотів боротися за життя. Лише вологі від сліз очі матері повертали його до реальності. Тамара приходила щодня. Приносила їжу, купувала ліки. Часто вона не промовляла ані слова — просто сиділа поряд і з сумом дивилася на змарнілого чоловіка. Він фізично відчував, що вона теж страждає. Гриша востаннє спробував зателефонувати Маргариті, але вона знову не взяла слухавку.

Він не помітив, як потроху почав звикати до Тамари. Вона була турботливою: розповідала останні новини, допомагала розгадувати кросворди, розважала Гришу

на прогулянках. Він і сам дивувався, що почав довіряти дівчині, яка зламала йому життя.

Чоловіка виписали з лікарні, а вони продовжували спілкуватись. За звичкою. Знайшлися спільні теми, Гриша запрошував Тамару у театр і в кіно. Він знову навчився посміхатись. Але вона не могла замінити Маргариту. Його рана лише трішки зарубцювалась, а Тамара лише прикладала холодні компреси. Поступово Гриша почав звикати до думки, що Маргарита більше ніколи не з'явиться у його житті. Тамара ж завжди була поряд. Одного разу Гриша помітив, як вона бавиться з маленькими дітьми, і як при цьому світяться її очі, — і подумав: а може, мама була права? А що, якщо кохання тут ні до чого? Наступного дня він з мертвою тишею у серці освідчився. Тоді у його домі було дві щасливі людини: мама та його майбутня дружина.

Починало смеркатися, під мостом ще більше похолодало. Вітер озвіріло шарпав Гришу за комір. Чоловік лише сильніше загорнувся у пальто: додому йти не хотілося — там ще холодніше. Він намагався пригадати, якою раніше була Тамара. Куди поділися її щирість та співчуття? Чи це була лише маска, холодний прорахунок, що змусив його піти проти серця? Чоловік відчував, що досі кохає Маргариту, а дружина це розуміє.

Він дивився на темно-синю гладінь, яка піднімалася та опускалася, наче дихала жива істота. Подвійне дно, яким лякала його мати, було всередині його дружини, а тепер — хижим створінням визирало з глибини

повноводної ріки та кликало у свої обійми. Він був готовий. Він так втомився... Лесть чутне дзеленчання телефону вивело Гришу з глибокого трансу.

«Знову контролює», — сердито подумав він і вже хотів пожбурити телефон у воду, коли стрепенувся тілом та душею: на моніторі висвітилося знайоме ім'я МАРГАРИТА.

Тільки живи

Такого вітру він давно не пам'ятав. Та хіба ж це був вітер? Якась невидима диявольська сила здіймала в повітря папірці, обгортки від морозива, целофанову рекламу, сміття, пташиний послід, спідниці, довге волосся — і крутила, і вертіла, наче у величезному міксері. Він йшов, не поспішаючи, та роздивлявся усе навкруги. Хоча поквапитися варто було б. Його зміна на маленькій смердючій автозаправці почалася ще 10 хвилин тому. Якщо раптом навідається начальник — буде непереливки, але немов якась невидима рука стримувала хлопця та змушувала тривожно битися серце.

Ось воно! Важке трухляве тіло багатокіловою масою нависло над тротуаром та проїжджою частиною. Тополя скрипіла усіма старезними суглобами, з останніх сил намагаючись втримати життя. Уїдливі комахи, мурахи та птахи давно її покинули. У високому порохнявому тілі жила лише порожнеча, яка стогнала та душила зсередини...

Максим бачив, як до вмираючого дерева наближається мініатюрна шатенка, не помічаючи, що на високому гіллі вже розгойдується та виширяється до неї смерть. Кілька швидких кроків — і хлопець схопив дівчину за плечі та щосили потягнув до себе. Тієї ж секунди пролунав страшенний тріск, і тіло старої тополі розколалося навпіл. Дівчина ошелешено дивилася то на Максима,

то на місце, де стояла ще мить тому. На ньому лежало важке гілля. Водії вискакували з автівок та розмахували руками. Пари здивування та обурення здіймалися угору та байдуже роздмухувалися вітром.

— Ти це бачив? — голос незнайомки виявився трохи різкішим, аніж він очікував.

— Бачив... До речі, я Макс, — він простягнув дівчині руку.

Маленька тепла ручка легенько торкнулася його долоні й одразу ж відскочила.

— Навіщо ти так сильно сіпнув мене за плече? Тепер воно страшенно болить! — дівчина почала розтирати ліве передпліччя.

— Вибач, я не навмисно.

— І не треба було так старатись — я сама б відскочила. У мене швидка реакція!

Максиму від такої невдячності аж подих перехопило. На вигляд незнайомці було років 18. Навіть на підборах вона ледь дотягувала до його плеча. Тонкі риси видавали капризну натуру. Маленький носик пихато тягнувся догори. Довге каштанове волосся закручувалось у локони, а з-під чолки невдоволено визирали великі карі очиська.

— Ти хоча б подякувала, чи що?! Я, між іншим, життям ризикував, щоб відтягти тебе від цього клятого дерева.

— Ну то дякую! І всього найкращого! — дівчина різко розвернулася на підборах, обійшла повалене дерево та розчинилася в натовпі. Кілька разів Максиму

здавалося, що він бачив каштанову голівку, що виринала за купкою роззяв, які зібралися навколо. Тополя впала так, що перегородила половину дорожньої смуги, і по обидва боки від неї почали виростати затори. Максим раптом спіймав себе на тому, що досі стоїть, виглядаючи дівчину, імені якої навіть не знав.

* * *

Він не пам'ятав, коли це почалося. Батько приходив додому напідпитку та відрами виливав агресію на нього, маму та маленьку сестру. Глава сімейства ненавидів свою роботу: спозаранку вирушав на шахту і люто вгризався ломом у тверді байдужі породи. Мрійник, тонка душа, копирсався в землі та задихався пилом, намагаючись забути про те, що колись мріяв стати скрипалем і навіть мав до того хист. Він хотів не думати про те, що його робота більше нагадує риття могили власному таланту. Оковита ненадовго приносила полегшення, але не стільки його душі, скільки й без того тонкому гаманцю.

У школі Максим вчився абияк, хоч мав здібності до математики, фізики та іноземних мов. Уся наука зводилась до того, що він встиг запам'ятати на уроках. Дома хлопець не займався. Просто не міг. Він щосили затискав долонями вуха, аби не чути образливих та густих, наче смола, прокльонів батька. На п'яну голову той носився з кімнати до кімнати за втомленою матір'ю — кляв її, дітей та своє паскудне життя. Натішившись сповна своєю беззаперечною владою, батько розпластувався на старому скрипучому дивані та починав гучно хропіти. Виснажена мати стягувала з чоловіка брудні черевики,

одяг та надовго замикалася в комірчині. Максим навіть із кімнати чув запах цигарок та схлипування, а під ранок у домі стояв стійкий запах корвалолу, який хлопець зненавидів на все життя.

Після школи він одразу пішов працювати. Коли його друзі сиділи у чистих світлих аудиторіях та кепкували з учителів, Максим розливав бензин на маленькій приміській автозаправці та за додаткову платню мив у магазинчику підлогу й туалети. Тричі на тиждень після зміни він йшов на автомийку, де вичищав салони машин аж до пізньої ночі. Він став єдиним годувальником у сім'ї, тож тепер уже міг приструнити батька, який у його присутності боявся галабурдити, а лише принизливо метушився і, зазираючи в очі, просив на випивку, присягаючись, що обов'язково поверне.

Максим хотів назбирати грошей та вступити на журналістику. Він не знав, скільки знадобиться часу — рік, два чи більше, але був упевнений, що рано чи пізно досягне свого. Він мріяв працювати у гарячих точках. Потайки сподівався, що подалі від рідного містечка зможе нарешті звільнитися від почуття, знайомого ще з дитинства, яке наскрізь проїдало душу. Що це було — достеменно він не знав: якийсь вовчий сум уперемішку з почуттям абсолютної самотності, а можливо, й страх стати схожим на батька. Хлопцеві хотілося довести всьому світові, а передусім самому собі, що він не такий.

На заправку Максим прибіг захеканий. Щойно розпочалася друга зміна, і він зрадів, що машин біля

колонок не було, а спізнення залишилось непоміченим. Хлопець пішов перевдягатися. Настрій був чудовий, а з голови не вилазило пихате дівчисько. Він зупинився біля вітрини магазинчика та уважно вдивився у своє відображення: худорляве міцне тіло під два метри зросту дісталось йому від батька. Великий ніс, який контрастував з тонкою рисою губ, та високий лоб над виразними голубими очима — від матері. Хлопець швидко приготував собі кави і, поки відвідувачів не було, пірнув у минуле.

...Вперше це трапилось, коли він вчився десь у класі шостому. Максим грав із друзями у баскетбол на подвір'ї біля свого будинку. Йому дивовижно щастило. М'яч, наче зачарований, легесенько заскакував у корзину. Надворі стояла страшенна спека. Хлопці бігали у наскрізь промоклих майках та футболках і не бажали відволікатися бодай на секунду. Аж раптом — насичену радісним збудженням та близьким відчуттям перемоги свідомість Максима пронизали знайомі звуки п'яної сварки. Вікно другого поверху було настіж прочинене, а хлопець шкірою і, здавалося, нутрощами відчував, як удома розпалюється конфлікт. Захоплені грою друзі нічого не помічали.

— Ну, давай! Чому став?! — підганяв Артем, гравець його команди.

Максим схопив м'яч. Підбіг до сітки і промазав.

— А-а-а-а, — роздратовано пролунало за спиною.

На серці стало тривожно. Максимові здавалося: от трапиться непоправне. Він знову і знову промазував,

і на превелике задоволення супротивників рахунок почав зрівнюватися.

— Ну, що з тобою, Максе! — хлопці не приховували розчарування.

Він механічно хапав та передавав м'яч. Пригинався, випростовувався, підстрибував та кидав у сітку, а погляд весь час повертався до відчиненого вікна на другому поверсі. Він чув знайомий бас і, здавалося, навіть дзенькіт розбитого посуду. Аж тут — вікно навстіж відчинилося, і у бік хлопців зі свистом полетів якийсь предмет. Не розуміючи, що робить, Максим розігнався та щосили збив з ніг Артема, який саме збирався закинути м'яч у сітку. Хлопець хряпнувся на землю, мов мішок з бульбою, а прямісінько над його головою пролетіла якась металева штука і гепнулася неподалік майданчика. Артем схопився, аби штовхнути Максима, але в останню мить передумав. Він підійшов до літаючого предмета та підняв із землі. Це була звичайна металева ручка від віконної рами. Це була їхня ручка! Максим пригадав, як сам відкручував її сьогодні вранці, бо ручка висіла, як казала мама, «на соплях». Один шуруп розкрутився і вилетів геть. Він саме збирався купити новий та прикрутити її на місце.

— Хто це зробив? — крикнув хтось із хлопців у бік будинку.

— Якийсь псих! — Артем покрутив ручку в руках. — Важка...

Максим знав, що вона важить не менше півкіло. Це була ще та, стара совкова ручка, які робили на віки.

«Навіщо він пожбував її з вікна? Та ще й з усієї сили?!» Максиму було соромно зізнатися, що це його власний батько щойно ледь не пробив череп його другу. Хоча він уже нічому не дивувався. Глава сімейства у стані афекту міг утнути все що завгодно, а на ранок нічого не пам'ятав.

Максим швидко покинув друзів, уникаючи розпитувань. Це був лише початок. Наступного разу все сталося так само блискавично. Він брів додому через парк. Назустріч — прогулювалася молода жінка з дитячим візком та великим лабрадором. Він ще звернув увагу, що собака був прив'язаний до візка, наче охороняв малюка. Знову неприємне передчуття підкотилося до горла, і Максиму здалося, що повітря обпікає легені. Він підбіг до жінки та вихопив маля з візка. У ту ж секунду собака кинувся за м'ячиком, який вилетів бозна-звідки, і так сильно сіпнув візок, що той перекинувся. Лабрадор, бавлячись, погнався за стрибучою іграшкою, зі страшним гуркотом тягнучи за собою коляску. Жінка кинулася на Максима, мов шуліка, не второпавши, що трапилося. Забравши дитину, вона заспокоїлась і ще довго дякувала хлопцю за спасіння малюка. А сьогодні це дерево... Здавалося, поряд блукала страшна, липка та потворна Випадковість, яка, наче вірний поводитир, вела за собою Смерть. Максим наближався так близько, що майже відчував її холодне дихання. «Можливо, це знак, — розмірковував він, — а що як незабаром і його настигне якийсь фатальний збіг?» Він намагався відігнати недобрі думки. Страшенно кортіло ще раз побачити ту незнайомку

з каштановим волоссям. Щось у ній було незбагненно чудове: у граційних рухах, манері трішки нахилияти голову набік і навіть у зовсім неочікуваному грубіянстві. Максим відчував, що це не остання їхня зустріч. Роздуми перервав нетерплячий гудок автомобіля, який ще кілька хвилин тому під'їхав на автозаправку.

* * *

Тягнулися дні, схожі один на одного, як заляпані брудом колеса машин. Робота вичавлювала з Максима всі сили. Повертаючись додому, він мріяв якнайшвидше упасти в м'яку постіль і високим, як китайська стіна, сном відгородитися від усього світу. Він все рідше спілкувався з друзями, бо, здавалося, їхні інтереси розійшлися у протилежні боки, і дедалі менше думав про дівчину, яку врятував від трухлявого дерева.

У свій єдиний вихідний Максим часто виїжджав за місто. Він годинами блукав уздовж безлюдних, зарослих очеретом берегів, насолоджуючись тишею. Незворушна річкова гладь приносила відчуття глибокого спокою та заспокоювала хворі нерви. Максим брав із собою книжку і, поринаючи в життя героїв, на якийсь час забував про труднощі. У місто хлопець повертався сповнений сил. Але цього разу йти додому не хотілося, і Максим пішов на улюблене місце всіх скейтерів та роле-рів у місті — Алею пам'яті. З одного боку стояв пам'ятник воїнам — інтернаціоналістам, з іншого — рівне та чисте асфальтове полотно, що притягувало любителів екстриму. Він присів на бордюр і спостерігав за цією химерною живою істотою з десятками рук та ніг, яка вовтузилася,

крутилася, підстрибувала та намагалася робити трюки. Особливо цікаво було слідкувати за новачками. Він помітив дівчину, яка намагалася стати на ролики. Екіпірована до зубів вона викликала посмішку. Рукавички, наколінники, налокітники і до всього — шлем та великі червоні окуляри! Дівчина кумедно переступала з ноги на ногу, тримаючи за руку подругу. Напарниця була така ж худа та тонка, що ледь тримала на собі екстремалку. Вона відпускала дівчину на кілька секунд, і навіть Максиму в такі моменти ставало страшно. Він спробував підказати, як правильно ставити ногу, але на нього одразу посипалися шипіння та фукання.

— Не треба! Ми самі!

— Ну, добре, добре, як хочете.

Максим ще трохи посидів та зібрався йти. Він підійшов до дороги, чекаючи, доки загориться зелене світло. Несамовитий лемент за спиною змусив швидко обернутися. На проїжджу частину на ледь зігнутих ногах котилася екстремалка. Дівчина хотіла зупинитися, але не знала як. Подруга кричала, аби він допоміг.

«Ну от, знову!» — промайнуло у Максима. Він підбіг до краю пішохідної смуги і в останню мить схопив дівчину за руку. Машини зі свистом пролітали повз.

— Ти ненормальна, чи що? — юнаку не хотілося церемонитися з нерозумним дівчиськом.

— Сам такий! — різко відрубала вона та випростала руку. І одразу ж гепнулася на землю. Подруга, яка щойно підбігла, допомогла дівчині підвестися. Раптом ролерша уважніше придивилася до Максима.

— Це знову ти?

Він не знайшовся, що відповісти.

— Ти що — переслідуєш мене? — дівчина зняла окуляри, і Максим побачив ті самі зухвалі очиська, які визирали на нього з-під гілля старої тополі.

— Я тебе переслідую?! Я вдруге рятую тобі життя!

Незнайомка спідлоба вивчала Максима кілька секунд, і йому здалося: от-от обшпарить новою грубістю, але дівчина змінила гнів на милість.

— Пробач, я дуже перелякалась. Кляті ролики ніяк не слухаються!

— А ти не хочеш мене послухати?

— Що?

— Невже, рятуючи тебе двічі, я не заслужив хоча б на коротку прогулянку тет-а-тет? — Максим пішов у наступ.

— Запрошуєш мене на побачення?

— Авжеж.

Він чекав, що дівчина категорично відмовить, але несподівано вона погодилася. Незнайомка зняла шлем та інші роликові прикраси, склала усе в рюкзак та знову стала схожа на ту дівчину, яку він вперше побачив кілька місяців тому.

— Тільки недовго, в мене сьогодні танці!

— Ти ще й танцями займаєшся?!

Її звали Тетяною, і він вгадав — їй 18. Дівчина навчалася на юриста і мала купу захоплень: чудово малювала, вчила італійську, обожнювала подорожі та рок. Максим відзначив, що вони абсолютно не схожі:

вона — гіперактивна максималістка, яка не звикла ні в чому собі відмовляти, він — мрійливий флегматик, який тільки те й робив, що обмежував себе на кожному кроці. Попри те їм було так комфортно, неначе вони знайомі від народження.

— Можна у тебе дещо запитати? — Максим бачив, що дівчина почала йому довіряти.

— Звісно.

— Як тобі це вдається?

— Що? — Тетяна посміхнулась. — Бути такою вередливою?

— Та ні, вляпуватися в неприємності, як от сьогодні і тоді, біля дерева.

— Ну, зі мною весь час щось таке трапляється, а останнім часом з'явилося відчуття, — дівчина поглянула на Максима, немов вагаючись, — наче мене щось переслідує. Не подумай нічого такого, це не манія! Просто я десь читала, що кожна людина народжується з конкретним завданням чи місією, і для цього їй відмірюється певний проміжок часу. Для одного потрібне ціле життя, а для іншого достатньо кількох хвилин, розумієш? У чому сенс появи на світ малюка, який одразу ж помирає? Можливо, це вже місія, якийсь знак батькам? Не знаю. Останнім часом мені здається, що це Щось ходить за мною навзірець, бо моя місія скінчилась!

— Що за маячня! — Максим ніяк не очікував від примхливого дівчиська таких філософських роздумів.

— Зачекай, не перебивай, я ще не закінчила. Люди, які дивом уникли смерті, як, приміром, я сьогодні,

будуть знову та знову зустрічатись з нею чимдалі частіше, допоки вона не переможе. Тож, можливо, сьогодні ти мене і врятував, але завтра, коли тебе не буде поряд...

— А я буду!

— Що — всюди ходитимеш за мною?

— Треба — ходитиму. Якщо ти не заперечуєш, звісно.

Дівчина голосно розсміялась.

— А якщо на мене вдома люстра впаде? Чатуватимеш біля ліжка?

— Із великим задоволенням!

Він розумів, що дівчина жартує, але сам не шуткував. Хлопець був ладен зважитися на що завгодно, аби її захистити. Вони блукали до пізнього вечора, а коли Максим провів Таню додому, то ще довго стояв під її вікнами, спостерігаючи, як граційно рухається за прозорим тюлем маленька фігурка, та радів, що сьогодні з нею точно нічого не трапиться.

Максим завжди думав, що порівнювати життя із зebroю примітивно, але він відчував, що чорна смуга раптом обірвалася. Все змінилося, коли він зустрів Тетяну. Вона дивним чином надихала його та сповнювала упевненості. Він витратив зібрані за два роки гроші на лікування батька. Главу сімейства «підшивали» в серйозній клініці — і це спрацювало. Чоловік перестав пиячити, став спокійнішим, а зароблені під землею гроші приносив додому. Максим покинув роботу на мийці та автозаправці і вступив на факультет журналістики заочно.

Він оббігав усі газети та радіо, знайшовши підробіток у кількох редакціях: робив інформаційні репортажі, вів авторубрику та не відмовлявся від рекламних матеріалів. Найбільше Максима тішило, що Тетяна завжди була поруч. Вони зняли маленьку кімнатку на двох та були абсолютно щасливі.

Непокоїло лише одне: кохана й надалі притягувала негаразди. Двічі він витягував її з річки, коли обидві ноги дівчини звело судомою, ловив над її головою то вазу, то стару статуетку, кілька разів рятував їй життя на дорозі, а востаннє — ледь відбив від скаженого пса. Тетяна тоді десять днів лежала у лікарні.

Він знав лише одне: будь-якою ціною він мусить її захистити, потрібно лише завжди бути наготові. Максим не любив відпускати Тетяну одну на зустрічі з друзями. Тоді вони сперечалися:

— У тебе вже манія якась! Я вже й так почуваюся, мов на ланцюгу!

— Ти не розумієш! Без мене ти знову вляпаєшся у халепу!

Одного разу вона не прийшла з дівчачих посиденьок у домовлений час. Максим підняв на ноги усіх: батьків, друзів, знайомих, телефонував у швидку, міліцію та у морг. Виявилося, що Тетяна була в парку, телефон ненароком вимкнувся, а за часом просто не встежила! Коли вона бадьора та в доброму гуморі повернулася додому, Максим кидався по квартирі у пошуках телефонів її подруг, а коли побачив її живою та цілковито здоровою — сльози бризнули, наче прорвало греблю.

— Я збожеволію, якщо з тобою щось трапиться!

Всю ніч Максим не міг стулити очей. Він дивився на сплячу дівчину та милувався витонченими рисами, спокійним диханням, гладив довге хвилясте волосся.

— Тільки живи, — шепотів він, — тільки живи!

Він боявся засинати ще й тому, що останнім часом йому снівся один і той самий сон: начебто він перетинає широке шосе і бачить на узбіччі понівечене авто. Підходить все ближче, з жахом вдивляється через розбите скло, боячись впізнати Тетяну. Аж раптом — навколо здійсмається такий страшенний галас, що він прокидається. Після страхіття він зазвичай ще довго не міг заснути та міркував над тим, як уберегти кохану.

На світанку виснажений безсонням Максим збирався на роботу. У нього було відрядження. Потрібно до завтра здати матеріал про те, як у заповідній зоні один крутий збудував собі цілий замок. Це його перший проблемний репортаж. Хотілося, щоб усе вийшло. Вони з водієм Степаном від'їхали дуже рано, але від самого початку все не клеїлося. Уже на трасі вийшла з ладу машина, і вони спізнилися на цілих три години. Самого господаря замку вдома не виявилось, та ще й сільський голова не дочекався та поїхав у справах. Довелося лишитися на ніч — не повертатися ж з порожніми руками! Зате селяни як зраділи: приїхали журналісти, буде діло. Навперебій пропонували заночувати. Але на душі у Максима було неспокійно. Таке гостре відчуття тривоги уже давно не турбувало його. Кортіло чимдуж мчати додому. Мобільний Тетяни вперто мовчав, хоча дзвінки

йшли. Врешті Максим не витримав і в розпал частувань тихенько попросив водія позичити автівку.

— Я тільки туди й назад. Швиденько. Хочу переконатись, що там усе гаразд.

— Та що ти так за неї хвилюєшся! Ну, як маленький! — Степан у курсі, що Максим береже дівчину як зіницю ока.

— Я ж кажу: хутко, Ви навіть не помітите!

— А права з собою є?

— Ну, є, — Максим бреше, прав з собою не взяв.

— Ну, гаразд, — здався водій, — чого не зробиш для закоханих! Давай їдь! — і цокається чаркою з пишногорудю селянкою.

Максим заскочив за кермо та зірвався з місця. Йому трохи полегшало, бо він уже в дорозі. Він включив Радіо Рокс. Звучала їхня улюблена пісня Bon Jovi. Телефон усе ще не відповідав.

Хлопець думав про те, як сильно змінився за останні тижні. Він став дратівливим та напруженим. Тепер він знав, де знаходиться душа, і міг посперечатися з ким завгодно, бо у моменти сильного хвилювання вона, мов переляканий папуга у клітці, билася головою об міцну хлопчачу грудину.

Кохання, яке починалося з невинного кохання кучерями, виросло до розмірів велетенської повітряної кулі, яка заповнила кожен міліметр його тіла. Тепер йому здавалося, що до Тетяни він навіть не жив. Вже не потрібні були пригоди у бойових точках та втеча з рідного

міста. Йому дедалі частіше здавалося: якщо не буде її — не буде і його. Він знову взяв до рук телефон.

— Алло! Ти чому не береш слухавку?

— Привіт, Макс! Ти вже повернувся? Я просто не чула дзвінка.

Його це бісить.

— Де ти?

— Гуляю в парку з подругою. А як твій репортаж?

— Не дуже. Я ще не закінчив. Треба ще завтра попрацювати.

— А звідки дзвониш?

— Я вже у місті, на машині. Давай підберу?

— Добре!

Далі все відбувається, наче у кіно. Максим бачить дівчину, яка перебігає дорожню смугу з телефоном біля вуха. Він мчить на великій швидкості. Встигає помітити знайомий червоний светр. Дівчина зупиняється і з жахом дивиться на його машину.

Максим встигає подумати: а де ж подруга? Ще спалахує думка: ну, все, кінець світлій смузі. Він вивертає кермо, і в цей момент розуміє, що летить прямісінько на електричний стовп. Ні! Він так не може! Йому ще писати репортаж! Господи, що за дурня! Думки, наче скажені пси, гризуть його мозок. З останніх сил він намагається вивести автівку в рівновагу, але боїться: а раптом зачепить її?! Ні, він нізащо не буде ризикувати її життям! Різкий удар, гучний скрегіт металу, десь далеко жіночий крик, але це не її крик! Це не Вона, а значить... Тільки живи!

Здано на виробництво 7.07.2016 р. Підписано до друку 28.07.2016 р.
Формат 60 x 90 1/32.

Папір крейдований. Гарнітура OfficinaSerif. Друк цифровий.
Умовн.-друк. арк. 5,56. Облік.-вид. арк. 5,25.
Тираж – друк на замовлення.

Видавець Санченко А.В.
Свідоцтво про внесення до реєстру видавців ДК №4371.